

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

- ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ
- ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ
- ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Σταραχιώτης
Πάσχεις
1975 - 1976

Γ'.

ΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

- ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ
- ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ
- ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1975

ΔΩΡΕΑΝ

18857

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

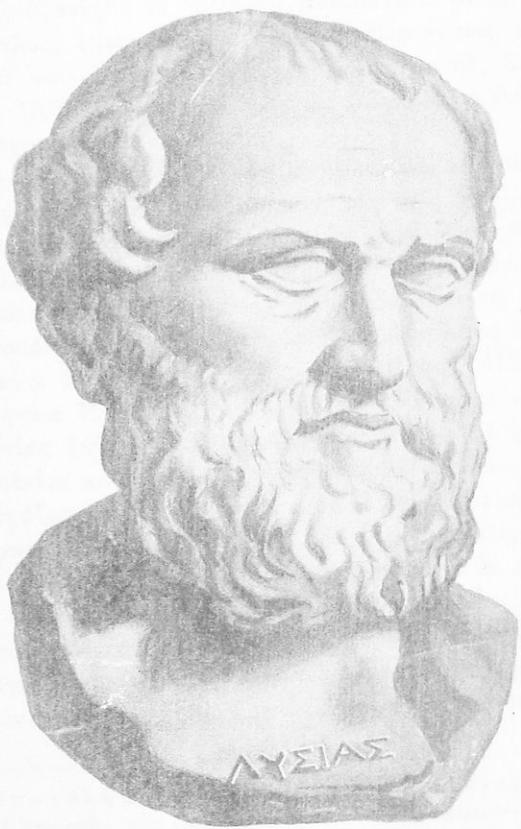
(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ,
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. Βίος Λυσίου.

Ο Λυσίας ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανώτατα τὸ 459 π.Χ. Ο πατέρας του Κέφαλος, ἐπιφανῆς καὶ πλούσιος Συρακόσιος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του πολιτικοῦ Περικλέους ἀφῆκε τὰς Συρακούσας καὶ ἥλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διόπου ἔζησεν ὡς μέτοικος πολλὰ ἔτη, περίπου τριάκοντα, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ο Λυσίας εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν ἀπῆλθε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, Πολεμάρχου καὶ Εὐθυδήμου, εἰς τοὺς Θουρίους, πόλιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων· ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ρητορικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τισίου, τοῦ γνωστοῦ Συρακοσίου ρήτορος. Οὐκὶν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τισίου, τοῦ γνωστοῦ Συρακοσίου ρήτορος. Οτε δὲ μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν ὑπερίσχυσεν ἐν Θουρίοις ἡ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διακειμένη πολιτικὴ μερίς, τότε ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας (412 π.Χ.).

Ἐν Ἀθήναις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας (404 π.Χ.) ὡς πλούσιος ἵστελλός*, ἔχων κτήματα, τρεῖς οἰκίας καὶ σημαντικὸν ἔργοστάσιον ἀσπίδων ἐν Πειραιεῖ, ἐν τῷ ὅποιώ εἰργάζοντο 120 δοῦλοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοί του εἶχον δημοκρατικὰ φρονήματα, ὁ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐνδός ἐκ τῶν τριάκοντα, ὁ δὲ Λυσίας διέφυγε ὑπὸ τοῦ Μέγαρα, ἀφοῦ ἀπώλεσε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του. Ἐκ Μεγάρων ὑπεστήριξεν οὕτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θραυσμὸν δικαίωμα μετὰ πάσης θυσίας· οὕτως ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπόλοιπα τῶν χρημάτων του, ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

* Πᾶς ἵστελλός ἐστιν ἀπηλλαγμένος τοῦ μετοικίου — τοῦ ἐτησίου φόρου τῶν 12 δραχμῶν, τὰς ὁποίας κατέβαλλον οἱ μέτοικοι — καὶ ἀνευ ἀντιπροσώπου (προστάτου) ὁ λόιος ὑπερήσπιζε τὰ συμφέροντά του ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἶχε δικαίωμα νὰ ἀγοράζῃ κτήματα.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Θρασυβούλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἀρχίνου ως παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ' ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του ἴσοτελής.

‘Ο Λυσίας εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 403 παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ως κατήγορος τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φονέως τοῦ ἀδερφοῦ του· ὁ λόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ μόνος, τὸν ὅποιον ὁ ἔδιος ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἴπεν. “Ἐκτοτε, ἐπειδὴ εἶχεν ἀπολέσει τὴν περιουσίαν του, ἡναγκάσθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνη λογογράφος, ἤτοι νὰ γράψῃ ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ λόγους χάριν ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἀνίκανοι ὄντες ν' ἀγορεύουν ἐν δικαστηρίοις ἀπεστήθιζον τοὺς ὑπὸ τοῦ Λυσίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεών των γραφομένους λόγους.

‘Ο Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τὸ 377 π.Χ.

2. Λόγοι Λυσίου.

‘Ο Λυσίας ἔγραψε περὶ πολλοὺς λόγους, ὑπὲρ τοὺς 230. Εἰς ἥμας περιεσώθησαν 34 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ἄλλων περισσοτέρων· ἐκ τῶν λόγων τούτων οἱ μὲν πλεῖστοι εἶναι δικανικοὶ (δηλ. ἀπηγγγέλθησαν ἐν τοῖς δικαστηρίοις), οἱ δὲ λοιποὶ συμβουλευτικοὶ, ἀπαγγελθέντες ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καὶ ἐπιδεικτικοὶ, ἀπαγγελθέντες κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Ἐὶσαγωγὴ τῆς Ἀττικῆς ἡτο κατάλληλον ιδίως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαιάς. Ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες ἐκάλυπτον τὸ πάλαι — δπως καὶ σήμερον — τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, ή δὲ ἀθηναϊκὴ πολιτεία, τῆς ὁποίας ἡ εὐπορία ἔξηρτατο ὅχι ὀλίγον καὶ ἐκ τῆς ἐλαιάς, συμφέρον εἶχε νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἐκρίζωσιν αὐτῆς δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν. Ὁθεν ἐπὶ ποινῇ προστίμου ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ιδιοκτήτας κτημάτων νὰ κόπτονται ἐντὸς ἑνὸς ἔτοντος πρὸς ιδίαν χρῆσιν περισσοτέρας τῶν δύο ἐλαιῶν. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἵσχε μόνον διὰ τὰς ιδιωτικὰς ἐλαιάς. Ὄλως δμως ιδιαιτέραν μέριμναν ἐδείκνυεν ἡ πολιτεία περὶ τῶν ἐλαιῶν, αἱ δποῖαι κατίγοντο ἐκ τῆς ἐλαιάς τῆς φυτευθείσης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐκ τῶν παραφυάδων αὐτῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ· αὗται ἐκαλοῦντο μορίαι καὶ ἥσαν οἰεραί, ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ως ιδιοκτησίαι δὲ τῆς πολιτείας ἐμισθώνοντο αὗται εἰς τοὺς περισσότερα προσφέροντας.

Τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν μορίων εἶχεν δὲ Ἀρειος πάγος. Οὗτος διέταττε τοὺς ἄρχοντας νὰ ἐπαγρυπνοῦν διὰ τὴν ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ μισθώματος καὶ καθ' ἔκαστον μῆνα ἐλάμβανε γνῶσιν τῆς καταστάσεως τῶν οἰερῶν ἐλαιῶν. Πάντα δὲ βλάπτοντα ἡ καταστρέφοντα μορίαν ἐτιμώρει δὲ Ἀρειος πάγος δι' ἔξορίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Αἱ καταστροφαί, τὰς δποίας ἐπέφεραν ἐν τῇ Ἀττικῇ διάφορην σιακὸς πόλεμος καὶ αἱ κατόπιν ἐσωτερικαὶ διαμάχαι τῆς χώρας, δὲν ἐφείσθησαν καὶ τῶν οἰερῶν ἐλαιῶν. Καὶ οὕτως ἔξηγεῖται, δτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐλήφθη πολὺ μεγαλυτέρα φροντὶς περὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἐλαιοφυτείας. Ἔδω καὶ ἐκεὶ ὑπελείπετο ἀκόμη κεκολοβωμένος κορυδός ἐλαιάς καταστραφείσης διὰ πυρὸς ἢ ἄλλως πως, δτις ὑπῆρχεν ἐλπὶς διὰ τὴν μεγάλην ζωτικότητα τῆς ἐλαιάς νὰ γίνη πάλιν καρποφόρος διὰ καταλλήλου ἐπιμελείας. Ὅθεν οἱ τοιοῦτοι κορμοὶ τῶν μορίων περιεβάλλοντο διὰ περιφραγμάτων ἔυλίνων (σηκῶν) καὶ ἀπηγορεύθη ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον αὐτῶν χώρου. Ἡ λέξις σηκὼς ἐσήμαινεν ἐν τούτοις καὶ τὸν περιφραγμένον κορμόν. Καὶ τῶν σηκῶν τούτων τὴν ἐπίβλεψιν εἶχεν ώσαύτως δὲ Ἀρειος πάγος καὶ ἐτιμώρει δι'

ἐξορίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἐκεῖνον, δστις εὐρίσκετο ἔνοχος καταστροφῆς σηκοῦ τυνος τὸν δ' εὐρισκόμενον ἔνοχον καλλιεργείας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου ἐτιμώρει διὰ χρηματικῆς ποιηῆς.

Διὰ τὴν καταστροφὴν τοιούτον σηκοῦ (δηλ. κεκολοβωμένου κορμοῦ μορίας μετὰ τὸν περιφράγματος αὐτοῦ) δὲ Νικόμαχος — γενίας ἄπειρος — κατηγόρησεν εὔπορόν τινα Ἀθηναῖον πολίτην. Τὸ πρῶτον ὅμως εἶχε κατηγορήσει αὐτὸν ἐγγράφως διὰ καταστροφὴν μορίας· ἐπειτα δὲ κατανοήσας, ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη δὲν θὰ ἐτύγχανεν ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν δημοσίων μισθωτῶν, μετέβαλε τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν διαδικασίαν κατηγόρει τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον διὰ καταστροφὴν σηκοῦ. Πρὸς ἀνασκευὴν τῆς κατηγορίας αὕτης ἀπαγγέλλει ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος τὸν παρόντα λόγον, τὸν διόποιον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν δὲ Λυσίας.

‘Η δίην ἐγένετο ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου πάγου προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως. Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπηγγέλθη οὗτος τὸ 395 π.Χ.

1 Πρότερον μέν, ὃ βουλή, ἐνόμιζον ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἔγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ οὕτως ἀπροσδοκήτοις αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περιπέπτωκα, ὥστ', εἴ πως οἶόν τε, δοκεῖ μόι δεῖν καὶ τοὺς μὴ γεγονότας ἥδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· διὰ γὰρ τοὺς τοιούτους οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίγνονται καὶ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.

2 Οὕτω δ' ἀπορος ὁ ἀγών μοι καθέστηκεν, ὥστ' ἀπεγράφη τὸ μὲν πρῶτον ἐλάχιν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζειν, καὶ πρὸς τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μορίων πυνθανόμενοι προσῆσαν· ἐπειδὴ δ' ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐδὲν εὑρεῖν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκόν φασιν ἀφανίζειν, ἥγούμενοι ἐμοὶ μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι, αὐτοῖς δὲ ἐξεῖναι μᾶλλον, ὃ τι ἀν βούλωνται, λέγειν.
3 Καὶ δεῖ με, περὶ ὃν οὗτος ἐπιβεβουλευκώς ἥκει, ἀμ' ὑμῖν

τοῖς διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα καὶ πε-
ρὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. "Ομως δὲ
πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

⁴ Ήν μὲν γάρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δημευθέν-
των δ' ἐκείνου τῶν ὄντων, ⁵ Ἀπολλόδωρος δὲ Μεγαρεὺς δωρεὰν
παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, δ-
λιγῷ δὲ πρὸ τῶν τριάκοντα Ἀντικλῆς παρ' αὐτοῦ πριάμε-
νος ἐξεμίσθωσεν· ἐγὼ δὲ παρ' ⁶ Ἀντικλέους εἰρήνης οὕσης
ἐωνούμην.

⁷ Ήγοῦμαι τοίνυν, ὃ βουλή, ἐμὸν ἔργον ἀποδεῖξαι, ὡς, 5
ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὔτ' ἐλάχι οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν
αὐτῷ. Νομίζω γὰρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὐδ' εἰ πολλαὶ
ἐνῆσαν μορίαι, οὐκ ἀν δικαίως ζημιοῦσθαι· εἰ γάρ μὴ δι' ἡ-
μᾶς εἰσιν ἡφάνισμέναι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἀλλοτρίων
ἀμαρτημάτων ὡς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν.

⁸ Πάντες γάρ ἐπίστασθε, ὅτι δὲ πόλεμος καὶ ἄλλων πολ- 6
λῶν αἰτίος κακῶν γεγένηται, καὶ τὰ μὲν πόρρω ὑπὸ Λακε-
δαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δὲ ἐγγὺς ὑπὸ τῶν φίλων διηράζε-
το· ὥστε πῶς ἀν δικαίως ὑπέρ τῶν τότε τῇ πόλει γεγενη-
μένων συμφορῶν ἐγὼ νῦνὶ δίκην διδοίην; ⁹ Άλλως τε καὶ
ὅτι τοῦτο τὸ χωρίον ἐν τῷ πολέμῳ δημευθὲν ἀπρατὸν ἦν
πλεῖν ἢ τρία ἔτη. Οὐ θαυμαστὸν δ' εἰ τότε τὰς μορίας ἐξέ-
κοπτον, ἐν δῷ οὐδὲ τὰ ἡμέτερον αὐτῶν φυλάττειν ἐδύναμε-
θα. ¹⁰ Ἐπίστασθε δέ, ὃ βουλή, ὅσῳ μάλιστα τῶν τοιούτων
ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα ὄντα ιδίαις
καὶ μορίαις ἐλάσαις, ὃν νῦν τὰ πολλὰ ἐκκέποπται καὶ ἡ γῆ
ψιλὴ γεγένηται· καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ
πολέμῳ κεκτημένων οὐκ ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων ἐκκο-
ψάντων, δίκην λαμβάνειν. Καίτοι εἰ τοὺς διὰ παντὸς τοῦ
χρόνου γεωργοῦντας τῆς αἰτίας ἀφίετε, ἢ που χρὴ τοὺς γ'
ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους ἀφ' ὑμῶν ἀζημίους γενέσθαι.

9   'Αλλὰ γάρ, ὃ βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγενη-
μένων πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ίκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα· ἐπειδὴ
δ' ἔγώ παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε γενέσθαι,
10 ἀπεμίσθωσα Καλλιστράτῳ, ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος· δις
δύο ἔτη ἐγεώργησεν οὕτε ίδίαν ἐλάχιν οὕτε μορίαν οὕτε ση-
κὸν παραλαβών. Τρίτῳ δὲ ἔτει Δημήτριος οὗτοσὶ εἰργάσατο
ἐνιαυτόν· τῷ δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρωφ
ἔμισθωσα, δις τέθνηκε· καῦτα τρία ἔτη ὁμοίως καὶ Πρωτέας
ἔμισθώσατο. Καὶ μοι δεῦρ' ἵτε.

Μάρτυρες

11   'Επειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἔξήκει, αὐτὸς γεωργῶ.
Φησὶ δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχοντος σηκὸν ὑπ' ἐ-
μοῦ ἐκκεκόφθαι. 'Υμῖν δὲ μεμαρτυρήκασιν οἱ πρότερον ἐρ-
γαζόμενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ μεμισθωμένοι μὴ εἶναι
σηκὸν ἐν τῷ χωρίῳ. Καίτοι πῶς ἀν τις φανερώτερον ἔξε-
λέγξειε ψευδόμενον τὸν κατήγορον; Οὐ γάρ οἶόν τε, ἢ πρότε-
ρον μὴ ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.
12   'Εγώ τοίνυν, ὃ βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ, δσοι με
φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἀν εἰκῆ καὶ ἀ-
λογίστως ποιῆσαι, ἥγανάκτουν ἄν, ἥγοιούμενος μᾶλλον εὐλο-
γεῖσθαι ἢ ὡς μοι προσῆκε· νῦν δὲ πάντας ἀν ὑμᾶς βουλοί-
μην περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵνα ἥγησθέ με
σκοπεῖν ἄν, εἴπερ τοιούτους ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ δι τι κέρ-
δος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι καὶ ἥτις ζημία τῷ περιποιήσαν-
τι, καὶ τί ἀν λαθὼν διεπραξάμην καὶ τί ἀν φανερὸς γενόμε-
13 νος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον. Πάντες γάρ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα
οὐχ ὑβρεως ἀλλὰ κέρδους ἔνεκα ποιοῦσιν· ὅστε καὶ ὑμᾶς εἰ-
κὸς οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων τὰς κατη-
γορίας ποιεῖσθαι, ἀποφαίνοντας ἥτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσα-
σιν ἐγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἀν ἔχοι ἀποδεῖξαι, οὕθ' ὡς ὑπὸ πε-¹⁴ νίας ἡναγκάσθη τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν, οὕθ' ὡς τὸ χωρίον μοι διεφθείρετο τοῦ σηκοῦ ὄντος, οὕθ' ὡς ἀμπέλους ἐμποδῶν ἦν, οὕθ' ὡς οἰκίας ἐγγύς, οὕθ' ὡς ἐγὼ ἀπειρος τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων. 'Εγὼ δ', εἴ τι τοιοῦτον ἔπραττον, πολλὰς ἀν καὶ μεγάλας ἐμαυτῷ ζημίας γενομένας ἀποφήναμι.

"Ος πρῶτον μὲν μεθ' ἡμέραν ἔξεκοπτον τὸν σηκόν, ὥσ-¹⁵ περ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέναι. Καὶ εἴ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἵσως ἀν τις τῶν παριόντων ἡμέλησε· νῦν δ' οὐ περὶ αἰσχύνης ἀλλὰ τῆς μεγίστης ζημίας ἐκινδύνευον. Πῶς δ' οὐκ ἀν ἦν ἀθλιώτατος¹⁶ ἀνθρώπων ἀπάντων, εἴ τοὺς ἐμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι δούλους ἔμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοιοῦτον ἔργον συνειδότας; "Ωστε εἴ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ ἔξημάρτανον, οὐκ ἀν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμβάνειν· εῦ γὰρ ἀν ἥδειν, δτι ἐπ' ἐκείνοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρήσασθαι καὶ αὐτοῖς μηνύσασιν ἐλευθέροις γενέσθαι.

"Επι τοίνυν, εἴ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντίζειν, πῶς ἀν ἐτόλμησα τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδότων ἀφανίσαι τὸν σηκὸν βραχέος μὲν κέρδους ἔνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὔσης τῷ κινδύνῳ τοῦς εἰργασμένοις ἀπασι τὸ χωρίον δόμοιώς προσῆκον εἶναι σῶν τὸν σηκόν; Νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται, καὶ σφᾶς αὐτούς, εἴπερ ψεύδονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.

Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἀν οἶός τ' ἦν πάντας πεῖσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἴ οὐ μόνον ὀλλήλων ταῦτ' ἴσασιν, ἀ πᾶσιν ὅρᾶν ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὃν ἀποκρυπτόμεθα μηδένα εἰδέναι, καὶ περὶ ἐκείνων πυνθάνονται; 'Εμοὶ τοίνυν τούτων οἱ μὲν φίλοι, οἱ δὲ διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὄντες.

Οὓς ἔχρην τοῦτον παρασχέσθαι μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον¹⁹

οὕτως τολμηράς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ὡς ἐγὼ μὲν παρει-
στήκειν, οἱ δ' οἰκέται ἔξετεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθέμενος δὲ ὁ
βοηλάτης φέρετο ἀπάγων τὰ ξύλα.

- 20 Καίτοι, ὃ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν τοὺς
παριόντας μάρτυρας καὶ φανερὸν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ
μὲν οὐδεμίαν ἀν ἀπολογίαν ὑπέλιπτες, αὐτὸς δέ, εἰ μέν σοι
ἐχθρὸς ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥσθι αὖ με τετιμωρημένος,
εἰ δὲ τῆς πόλεως ἔνεκα ἔπραττες, οὕτως ἔξελέγξας οὐκ ἀν ἐ-
δόκεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἐβούλου, τότ' ἀν
21 πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γάρ ὅντος τοῦ πράγματος οὐδε-
μίαν ἄλλην ἥγονύμην ἀν εἶναι μοι σωτηρίαν ἢ σὲ χρήματι
πεῖσαι. Τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ τοὺς σοὺς λόγους
ἀξιοῖς με ἀπολέσθαι καὶ κατηγορεῖς, ὡς ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνά-
μεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἔθέλει σοι μαρτυρεῖν.
22 Καίτοι εἰ εὐθύς μ' ἴδων τὴν μορίαν ἀφανίζοντα τοὺς ἐννέα
ἄρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τῶν ἔξ 'Αρείου πάγου,
οὐκ ἀν ἑτέρων ἔδει σοι μαρτύρων οὕτω γάρ ἀν σοι συνήδε-
σαν ἀληθῆ λέγοντι, οἵπερ καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελον περὶ
τοῦ πράγματος.
23 Δεινότατα οὖν πάσχω· οὗτος εἰ μὲν παρέσχετο μάρτυ-
ρας, τούτοις ἀν ἡξίου πιστεύειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν αὐτῷ,
ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἴεται χρῆναι γενέσθαι. Καὶ τούτου
μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γάρ δήπου συκοφαντῶν τοιούτων γε
λόγων ἀπορήσει, ἀπορήσας μαρτύρων· ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῶ τὴν
αὐτὴν τούτῳ γνώμην ἔχειν.
24 Ἐπίστασθε γάρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὕσας καὶ
πυρκαϊάς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις, ἀς, εἴπερ ἐπεθύ-
μουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφανίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ
ἐπεργάσασθαι, ὅσφπερ ἦττον τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὔσῶν
ἔμελε δῆλον ἔσεσθαι.
25 Νῦν δ' οὕτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι ὥσπερ καὶ

τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν, ἥγούμενος περὶ ἀμφοτέρων τούτων εἶναι μοι τὸν κίνδυνον. Αὐτοὺς τοίνυν ὑμᾶς τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελουμένους μὲν ἐκάστου μηνός, ἐπιγνώμονας δὲ πέμποντας καθ' ἐκαστὸν ἐνιαυτόν· ὃν οὐδεὶς πώποτ' ἔζημιώσε μ' ὡς ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς μορίας χωρία. Καίτοι οὐ θαυμαστὸν δήπου, εἰ τὰς μὲν μι-²⁶ κρὰς ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἥγοῦμαι, καὶ τὰς μὲν πολλὰς ἐλάχις, εἰς ἀς ἔξην μᾶλλον ἔξαμαρτάνειν, οὕτω θεραπεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίαν μορίαν, ἦν οὐχ οἷόν τ' ἦν λαθεῖν ἔξορύξαντα, ὡς ἀφανίζων νυνὶ κρίνομαι;

Πότερον δέ μοι κρείττον ἦν, ὃ βουλή, δημοκρατίας²⁷ οὕσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; Καὶ οὐ λέγω ὡς τότε δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλὰ τῷ βουλομένῳ τότε μᾶλλον ἔξην ἀδικεῖν ἢ νυνί. Ἐγὼ τοίνυν οὐδὲ²⁸ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ οὔτε τοιοῦτον οὔτ' ἄλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανήσομαι.

Πῶς δ' ἀν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακο-²⁸ νούστατος ἦν, ὑμῶν οὕτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μορίαν ἀφανίζειν ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐνῷ δένδρον μὲν οὐδὲ ἔν ἐστι, μιας δὲ ἐλάχις σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἦν, κυκλόθεν δὲ ὅδὸς περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοικοῦσιν, ἀεροκτόνος δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν; "Ωστε τίς ἀν ἀπετόλμησε, τούτων οὕτως ἔχόντων, ἐπιχειρῆσαι τοι-ούτῳ πράγματι;

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μέν, οἵτις ὑπὸ τῆς πόλεως τὸν²⁹ ἄπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μορίων ἐλαῶν ἐπιμελεῖσθαι, μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζημιῶσαι με μήθ' ὡς ἀφανίσαντα εἰς κίνδυνον καταστῆσαι, τοῦτον δέ, δις οὔτε γεωργῶν ἐγγύς τυγχάνει οὕτ' ἐπιμελητὴς ἥρημένος οὕθ' ἡλικίαν ἔχων εἰδέναι περὶ τῶν τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἀφανίζειν.

- 30   Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ὑμῶν μὴ τοὺς τοιούτους λόγους πι-
στοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ ὧν αὐτοὶ σύνι-
στε τὰ τοιαῦτ’ ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἔχθρῶν λεγόντων, ἐνθυ-
μουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πολι-
τείας. Ἐγὼ γάρ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα ἀπαντα προθυμότε-
ρον πεποίηκα, ἵνα ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως ἡγαγκαζόμην, καὶ τριη-
ραρχῶν καὶ εἰσφοράς εἰσφέρων καὶ χορηγῶν καὶ τᾶλλα λη-
τουργῶν οὐδενὸς ἥττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.
- 31   Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν ἀλλὰ μὴ προθύμως
οὗτ’ ἀν περὶ φυγῆς οὔτ’ ἀν περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας ἡγωνιζό-
μην, πλείω δ’ ἀν ἐκεκτήμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδ’ ἐπικίνδυνον
ἐμαυτῷ καταστήσας τὸν βίον· ταῦτα δὲ πράξας, ἢ οὗτός
μου κατηγορεῖ, ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἐμαυτὸν δ’ εἰς κίνδυνον
33 καθίστην. Καίτοι πάντες ἀν δμολογήσαιτε δικαιότερον εἴ-
ναι τοῖς μεγάλοις χρῆσθαι τεκμηρίους περὶ τῶν μεγάλων,
καὶ πιστότερα ἡγεῖσθαι, περὶ ὧν ἀπασα ἡ πόλις μαρτυρεῖ,
μᾶλλον ἢ περὶ ὧν μόνος οὗτος κατηγορεῖ.
- 34   Ἐπι τοίνυν, ὦ βουλή, ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε. Μάρ-
τυρας γάρ ἔχων αὐτῷ προσῆλθον, λέγων, ὅτι μοι πάντες ἔτι
εἰσὶν οἱ θεράποντες, οὓς ἐκεκτήμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ
χωρίον, καὶ ἔτοιμος εἰμι, εἴ τινα βούλοιτο, παραδοῦναι βα-
σανίζειν, ἡγούμενος οὕτως ἀν τὸν ἔλεγχον ἰσχυρότατον γε-
35 νέσθαι τῶν τούτου λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Οὗτος
δ’ οὐκ ἥθελεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσιν.
Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασα-
νίζομενοι κατηγοροῦσιν, εἴ εἰδότες ὅτι ἀποθανοῦνται, περὶ
δὲ τῶν δεσποτῶν, οἵτις πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἀν
ἔλοιντο ἀνέχεσθαι βασανίζομενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι
τῶν παρόντων κακῶν.
- 36   Καὶ μὲν δή, ὦ βουλή, φανερὸν οἶμαι εἶναι ὅτι, εἰ Νι-
κομάχου ἔξαιτοῦντος τοὺς θεράποντας μὴ παρεδίδουν, ἐδό-

κουν ἀν ἐμαυτῷ συνειδέναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόντος οὗτος παραλαβεῖν οὐκ ἥθελε, δίκαιον καὶ περὶ τούτου τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν, ἀλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ ἵσου ἀμφοτέροις ὅντος. Περὶ ἐμοῦ μὲν γάρ εἰ ἔλεγον, ἢ οὗτος³⁷ ἐβούλετο, οὐδ' ἀν ἀπολογήσασθαι μοι ἐξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ μὴ ὡμολόγουν, οὐδεμιᾶς ζημίᾳ ἔνοχος ἦν. "Ωστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἔχρην ἡ ἐμὲ παραδοῦναι προσῆκεν. Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἥγούμενος πρὸς ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῆ πυθέσθαι.

'Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὡς βουλή, ποτέροις χρή πιστεύειν³⁸ μᾶλλον, οἵς πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν ἡ φῶ μηδεὶς τετόλμηκε, καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως φεύδεσθαι ἡ μετὰ τοσούτου κινδύνου τοιοῦτον ἐμὲ ἔργον ἔργασασθαι, καὶ πότερον οἴεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν ἡ συκοφαντοῦντα αἰτιάσασθαι.

'Ἐγὼ μὲν γάρ ἐγνωκέναι ὑμᾶς ἥγοῦμαι, ὅτι Νικόμαχος³⁹ ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδεῖξεν, ἀλλ' ὡς ἀργύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. "Οσφ γάρ οἱ τοιοῦτοι εἰσιν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ πάντες αὐτοὺς φεύγουσι μάλιστα. Ἐγὼ δέ, ὡς βουλή,⁴⁰ οὐκ ἥξοιν, ἀλλ' ἐπειδήπερ με ἥτιασατο, παρέσχον ἐμαυτὸν ὃ τι βούλεσθε χρῆσθαι, καὶ τούτου ἔνεκα τοῦ κινδύνου οὐδενὶ ἐγὼ τῶν ἔχθρῶν διηλλάγην, οἴ ἐμὲ ἥδιον κακῶς λέγουσιν ἡ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερῶς μὲν οὐδεὶς πώποτε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιούτους δὲ ἐπιπέμπουσί μοι, οἵς ὑμεῖς οὐκ ἀν δικαίως πιστεύοιτε.

Πάντων γάρ ἀθλιώτατος ἀν γενοίμην, εἰ φυγὰς ἀδίκως⁴¹ καταστήσομαι, ἀπαις μὲν ὅν καὶ μόνος, ἔρήμου δὲ τοῦ οἴκου γενομένου, μητρὸς δὲ πάντων ἐνδεοῦς οὕσης, πατρίδος δὲ

τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυμαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νεναυμαχηκώς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχημένος, κόσμιον δ' ἐμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν δλιγαρχίᾳ παρασχών.

- 42 Ἐλλὰ γάρ, ὡς βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἶδ', ὃ τι δεῖ λέγειν ἀπέδειξα δ' ὑμῖν, ὡς οὐκ ἐνῇν σηκὸς ἐν τῷ χωρίῳ, καὶ μάρτυρας παρεσχόμην καὶ τεκμήρια. "Α χρὴ μεμνημένους διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος καὶ ἀξιοῦν παρὰ τούτου πυθέσθαι, ὅτου ἔνεκα, ἐξὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐλέγξαι,
43 τοσούτῳ χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦτόν με κατέστησεν ἄγῶνα, καὶ μάρτυρα οὐδένα παρασχόμενος ἐκ τῶν λόγων ζητεῖ πιστὸς γενέσθαι, ἐξὸν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδεῖξαι, καὶ ἐμοῦ ἀπαντας διδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι παραγενέσθαι, παραλαβεῖν οὐκ ἤθελεν.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Εἰσαγωγή. Τὸ πάλαι ἐν Ἀθῆναις δὲν ὑπῆρχον οὔτε πτωχοκομεῖα οὔτε τὰ ἄλλα σήμερον πολυάριθμα εὑρεγετικὰ ἰδρύματα· ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ψηφίσει διὰ νόμου νὰ παρέχουν χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα ἀ δύνατον τοιοῦτος δὸς ἥτο δὲ ἔχων περιουσίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μηνῶν (= 300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐργάζεται πρὸς κτῆσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, τὸ δποῖον ἐλάμβανεν ἔκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἥτο διάφορον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον δημιουργίας τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγου ἥτο καθ' ἐκάστην εἰς ὀδβολὸς (= $\frac{1}{6}$ τῆς δραχμῆς). Ἀλλὰ πρὸς λῆψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ἀφειλε πᾶς θεωρῶν ἔαντὸν ὡς ἀδύνατον νὰ ὑποβάλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἴτησιν βοηθείας εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἡ δποία ἐδοκίμαζε τὸν ἀδυνάτους, ἐξήταξε δηλ. ἀντούς, ἐὰν πράγματι ἦσαν ἄξιοι τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλαὶ καταχρήσεις, ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγωγείλῃ (= καταγγείλῃ) τὸν αἴτοιντα τὸ βοήθημα ὡς ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας ἐνώπιον τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν τούτου, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν' ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλὴ ἀπεφασίζει περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχὼν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ἀφειλε νὰ ὑποβάλλεται εἰς νέαν κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς ἐκάστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ δὲ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου εἶχε δοκιμασθῇ πολλάκις ὡς τοιοῦτος καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν τωρινὴν ὅμως δοκιμασίαν κατήγγειλε τις αὐτὸν διατεινόμενος 1) ὅτι οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἶναι ἴκανὸς σωματικῶς καὶ εὔπορος, καὶ 2) ὅτι οὗτος λόγω τῆς κακῆς τοῦ διαγωγῆς εἶναι ἀνάξιος ἐπικονομίας. Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων δὲ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραφεν δὲ Λυσίας. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 403 π.Χ.

- 1 Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὃ βουλή, τῷ κατηγόρῳ, ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τουτονί. Πρότερον γάρ οὐκ ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἣς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἰληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδεῖξαι φευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆςδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γάρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνου.
- 2 Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ, οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνος ἀν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Οὐ γάρ ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ οὐδ' ὡς ἔχθρὸν ἔαυτοῦ με τιμωρεῖται· διὰ γάρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε ἔχθρῳ πώποτ' ἔχρησάμην αὐτῷ. "Ηδη τοίνυν, ὃ βουλή, δῆλος ἔστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾶς τούτου βελτίων εἰμὶ πολίτης. Καὶ γάρ οἵμαι δεῖν, ὃ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ιᾶσθαι. Εἰ γάρ ἔξ ἵσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξω καὶ τὸν ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;
- 3 4 Περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω. ὑπὲρ ὃν δέ μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἀν οἴόν τε διὰ βραχυτάτων ἔρω. Φησὶ γάρ ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς πόλεως ἀργύριον· καὶ γερ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὡστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν. Καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς μὲν τοῦ σώματος ῥώμης, ὅτι ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς δ' ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
- 5 6 Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὐπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἔμὸν βίον, οἷος τυγχάνει, πάντας ὑμᾶς οἴομαι γιγνώσκειν· ὅμως δὲ κάγὼ διὰ βραχέων ἔρω. Ἐμοὶ γάρ ὁ μὲν πατήρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέ-

φων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὕπω εἰσίν, οἵ με θερα-
πεύσουσι. Τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δυναμένην ὡφελεῖν,
ἥν αὐτὸς μὲν ἥδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δ' αὐ-
τὴν οὕπω δύναμαι κτήσασθαι. Πρόσοδος δέ μοι οὐκ ἔστιν
ἄλλη πλὴν ταύτης, ἥν ἀν ἀφέλησθέ με, κινδυνεύσαιμ' ἀν ὑπὸ⁷
τῆς δυσχερεστάτη γενέσθαι τύχη.

Μὴ τοίνυν, ἐπειδή γε ἔστιν, ὡς βουλή, σῆσαι με δικαίως,
ἀπολέσητε ἀδίκως· μηδέ, ἢ νεωτέρω καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ
δύντε ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον ἀφέλη-
σθέ· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδέν ̄έχοντας κακὸν ἐλεγ-
μονέστατοι δοκοῦντες εἶναι νῦν διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς
έχθροῖς ἐλεεινοὺς δύτας ἀγριώς ἀποδέξησθε μηδ' ἐμὲ τολμή-
σαντες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὄμοιώς ἐμοὶ διακειμέ-
νους ἀθυμῆσαι ποιήσητε. Καὶ γάρ ἀν ἄτοπον εἴη, ὡς βουλή,⁸
εἰ, δτε μὲν ἀπλῆ μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν φαινούμην λαμ-
βάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ', ἐπειδή καὶ γῆρας καὶ νύ-
σοι καὶ τὰ τούτους ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τοῦτο
ἀφαιρεθείην.

Δοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος δι κατήγο-⁹
ρος ἀν ἐπιδεῖξαι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων. Εἰ γάρ ἐγὼ
κατασταθεὶς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσαίμην αὐτὸν εἰς
ἀντίδοσιν, δεκάκις ἀν ἔλοιτο χορηγῆσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι
ἀπαξ. Καὶ πῶς οὐ δεινόν ἔστι νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ
πολλὴν εὔποροίαν ἔξ ίσου δύναμαι συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις,
εἰ δέ, ὡς ἐγὼ λέγω, τύχοι τι γενόμενον, ὄμολογεῖν τοιοῦτον
εἶναι με καὶ ἔτι πονηρότερον;

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἱππικῆς, ἣς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι¹⁰
πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δείσας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθεὶς, οὐ
πολὺς δ λόγος. Γέγω γάρ ἥγοῦμαι, ὡς βουλή, πάντας τοὺς
έχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν,
ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριοῦνται τὸ συμβεβηκός πάθος.

Ων εἰς ἔγω, καὶ περιπεπτωκώς τοιαύτη συμφορᾷ ταύτην ἐμαυτῷ ῥαστώνην ἐξηνύρον εἰς τὰς ὁδούς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων.

- 11 Ό θε μέγιστον, ὡς βουλή, τεκμήριον, ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτός φησιν, ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἀναβαίνω, ἥρδιόν ἐστι μαθεῖν· εἰ γάρ ἐκεκτήμην οὔσιαν, ἐπ' ἀστράβης ἀν ώχούμην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ἀνέβαινον· νυνὶ δέ, ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι χρῆσθαι πολλάκις.
- 12 Καίτοι πῶς οὐκ ἀποπόν ἐστιν, ὡς βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ' ἀστράβης ὄχούμενον, ἔώρα με, σιωπᾶν (τί γάρ ἂν καὶ ἔλεγεν;), ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἥτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατός εἰμι; Καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μιᾶς χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίω χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἴμι τῶν δυναμένων; Οἵς ἔγω διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

- 13 Τοσοῦτον δὲ, διενήνοχεν ἀναισχυντίᾳ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὅστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσούτους δύντας εἰς ὃν, ὡς οὐκ εἴμι τῶν ἀδυνάτων ἔγω· Καίτοι εἰ τοῦτο πείσει τινὰς ὑμῶν, ὡς βουλή, τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἔμην μὲν ἀφελέσθαι τὸν δβολὸν ὡς ὑγιείνοντος, τούτῳ δὲ ψηφίσασθαι πάντας ὡς ἀναπήρω; Οὐ γάρ δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσεσθε τὸ διδόμενον, οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον δύντα κληροῦσθαι
- 14 κωλύσουσιν· Ἀλλὰ γάρ οὕτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε γνώμην οὕθ' οὗτος ὑμῖν, εῦ ποιῶν. 'Ο μὲν γάρ ὥσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὕσης ἀμφισβητήσων ἥκει καὶ πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἴμι τοιοῦτος, οἶον ὑμεῖς | δράτε πάντες. ὑμεῖς δὲ (δ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον ἐστὶ) μᾶλλον πίστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν δφθαλμοῖς ή τοῖς τούτου λόγοις.

Λέγει δέ, ώς ίδρυτης είμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς 15
διακείμενος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ὄνομάσεις, μέλλων ἀληθῆ
 λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων.] Εγώ
 δ' ίμᾶς, ὡς βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώσκειν, οἵς τ'
 ἔγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ίδρυταις εἶναι καὶ οἵς οὐ προσήκει.
 Οὐ γάρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ίδρυτο- 16
 ζειν εἰκός, ἀλλὰ τοὺς πολλῷ πλείω τῶν ἀναγκαίων κεκτημέ-
 νους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὅντας, ἀλλὰ τοὺς
 μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ῥώμαις· οὐδὲ τοὺς ἥδη προ-
 βεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς δια-
 νοίαις χρωμένους.]

Οἱ μὲν γάρ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἔξωνοῦνται τοὺς κιν- 17
 δύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν
 ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγράμμης ἀξιοῦνται τυγχά-
 νειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἔξαμαρτά-
 νουσιν δύοιν τοῖς ἐπιτιμῶσιν ἀμφότεροι· καὶ τοῖς μὲν ίσχυροῖς 18
 ἔγχωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὖς δὲν βουληθῶσιν, ίδρυτο-
 ζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὔτε ίδρυταις ίδρυτο-
 σθαι τοὺς ίδρυτας οὔτε ίδρυταις βουλομένοις περιγγενε-
 σθαι τῶν ἀδικουμένων. "Ωστε μοι δοκεῖ ὁ κατήγορος εἰπεῖν
 περὶ τῆς ἐμῆς ίδρυτης οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παιζων, οὐδὲ ίδρυτο-
 λόμενος, ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν.]

"/"Ετι δὲ καὶ συλλέγεσθαι φησιν ἀνθρώπους ὡς ἐμὲ πο- 19
 νηρούς καὶ πολλούς, οἵ τὰ μὲν ἔσωτῶν ἀνηλώκασι, τοῖς δὲ τὰ
 σφέτερα σώζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύουσιν. Τιμεῖς δὲ ἐνθυ-
 μήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλ-
 λον ἢ τῶν ἀλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ὡς ἐισι-
 ὄντων μᾶλλον ἢ τῶν ὡς τοὺς ἀλλους δημιουργούς. "Εκαστος 20
 γάρ ίδρων εἴθισται προσφοιτᾶν ὁ μὲν πρὸς μυροπωλεῖον, ὁ
 δὲ πρὸς κουρεῖον, ὁ δὲ πρὸς σκυτοτομεῖον, ὁ δ' ὅποι ἀν τύχη,

καὶ πλεῖστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευα-
σμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας αὐτῆς·
ῶστ' εἴ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὡς ἔμετε εἰσι-
όντων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων· εἰ
δὲ κάκεινων, ἀπάντων Ἀθηναίων· ἀπαντες γάρ εἴθισθε προσ-
φοιτᾶν καὶ διατρίβειν ἀμουγέπου.

ἱρανιατόσημοι

21 Καὶ Ἀλλὰ γάρ οὐκ οἶδα, ὅτι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπο-
λογούμενον πρὸς ἓν ἔκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν
πλείω χρόνον. Εἰ γάρ ὑπέρ τῶν μεγίστων εἰρηκα, τί δεῖ περὶ
τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ σπουδάζειν; Ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὡς
βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἔμοις διάνοιαν,
22 ἥνπερ καὶ πρότερον. Μή οὖν, οὐ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν
ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστε-
ρήσητέ με· μηδ', ἀ πάλαι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὕτος
εἰς ὅν πείσῃ πάλιν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. Ἐπειδὴ γάρ, ὡς βουλή,
τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δαίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς; ἡ πόλις
ἥμιν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἰλαίαι
23 τὰς τύχας τοῖς ἀπασι καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς
οὖν οὐκ ἀν δειλαιότατος εἴην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ με-
γίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἴην, ἀ δ' ἡ πόλις
ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατή-
γορον ἀφαιρεθείην; Μηδαμῶς, ὡς βουλή, ταύτη θῆσθε τὴν
φῆφον.

24 Διὰ τί γάρ ἀν καὶ τύχαιμι τοιούτων ὑμῶν; Πότερον ὅτι
δι' ἔμέ τις εἰς ἀγῶνα πώποτε καταστὰς ἀπώλεσε τὴν οὔσιαν;
Ἄλλ' οὐδ' ἀν εἰς ἀποδείξειν. Ἀλλ' ὅτι πολυπράγμων εἰμὶ
καὶ θρασὺς καὶ φιλαπεχθήμων; Ἀλλ' οὐδ' ἀν αὐτὸς φήσειεν,
εἰ μὴ βούλοιτο καὶ τοῦτο ψεύδεσθαι τοῖς ἄλλοις ὁμοίως.
Ἄλλ' ὅτι λίαν διβριστῆς καὶ βίαιος; Ἀλλ' οὐ τοιαύταις ἀφορ-
25 μαῖς τοῦ βέου πρὸς τὰ τοιαῦτα τυγχάνω χρώμενος. Ἀλλ' ὅτι
ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενόμενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολ-

λούς τῶν πολιτῶν; Ἄλλα μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔφυγον εἰς Χαλκίδα, καὶ ἔξόν μοι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθών.

Μὴ τοίνυν, ὡς βουλή, μηδὲν ἡμαρτηκώς ὁμοίων ὑμῶν τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ψῆφον θέσθε περὶ ἐμοῦ ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἀναμνησθέντες, ὅτι οὔτε χρήματα διαχειρίσας τῆς πόλεως δίδωμι λόγον αὐτῶν οὔτε ἀρχὴν ἀρξας οὐδεμίαν εὐθύνας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ ὅβιολοῦ μόνον ποιοῦμαι τοὺς λόγους. Καὶ οὕτως ὑμεῖς μὲν 26 τὰ δίκαια γνώσεσθε πάντες, ἐγὼ δὲ τούτων ὑμῖν τυχῶν ἔξω τὴν χάριν, οὗτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ περιγίνεσθαι.

UFOs? Yes

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Εἰ σα γωγή. Ἡ Ἀττικὴ παρῆγε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα — ὅπως καὶ σήμερον — ἀφθόνως ἔλαιον, σῦκα καὶ διαφόρους δπώρας, ἀλλὰ σίτον ἐλάχιστον, μὴ ἐπαρκοῦτα διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, ὁ δποῖος ὑπερέβαινε τὰς 500.000 κατοίκων, ἐντοπίων καὶ ξένων· διὰ τοῦτο ἡραγκάζοντο οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μετακομίζουν σίτον ἐκ τῆς Σικελίας, ἐκ τῆς Αἴγυπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θράκης καὶ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ Πόντου.

Ἐδείκνυε δὲ ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία μεγίστην μέριμναν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου· οὕτω πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης σιτοδείας ἐφρόντιζε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς ἀποθήκας σίτος ἄφθονος καὶ διὰ νόμου ὑπερχρέωτε τοὺς ἐμπόρους, τοὺς ἀπεροχομένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀγορὰν σίτου, νὰ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας, πρᾶγμα τὸ δποῖον ἐπεδίωκον οὗτοι, δσάκις ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἐξέπιπτεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ωσαύτως πρὸς πρόληψιν τῶν ἀδικιῶνται πονηριῶν τῶν σιτοπωλῶν, οἱ δποῖοι μέτοικοι δύνεται μετήρχοντο τὰ πάντα, διὰ νὰ αἰσχροκερδοῦν, εἰχε λάβει τὰ ἐξῆς μέτρα.

Πρῶτον, κατ' ἔτος ἐξέλεγεν ἰδίους ἀρχοντας, τοὺς σιτοφύλακας, πέντε διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ πέντε διὰ τὸν Πειραιᾶ, οἱ δποῖοι ἐργον εἶχον νὰ καταγράφουν τὸ ποσὸν τοῦ εἰσκομιζομένου σίτου καὶ νὰ μεριμνοῦν, ὥστε νὰ μὴ πωλήται ὁ σίτος, τὰ ἄλευρα καὶ ὁ ἄρτος εἰς ἀνωτέραν τῆς ὀρισθείσης τιμήν. Δεύτερον, εἰχε ψηφίσει δύο νόμους, διὰ τῶν δποίων ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποιηῇ θανάτου εἰς τὸν σιτοπώλας α') νὰ ἀγοράζουν συνεταιρικῶς καὶ εἰς βάρος τῶν σιτεμπόρων σίτον περισσότερον τῶν πεντήκοντα φρομῶν* ἡ μεδίμνων, καὶ β') νὰ κερδίζουν περισσότερον τοῦ ἑνὸς δριβοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως ἐκάστου μεδίμνου.

Ἄλλ' ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τούτους παρέβησαν οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγου καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο καταγγελία κατ' αὐτῶν εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων αὐτῆς κατ' ἀρχὰς μὲν ἥθελε νὰ καταδικάσῃ αὐτοὺς εἰς θάνατον χωρὶς νὰ διεξαχθῇ δίκη, ἀλλ' ἔπειτα τῇ προτάσει βουλευτοῦ τινὸς — τοῦ ρήτορος τοῦ παρόντος λόγου — παρέπεμψε

* Ο φρομός ἦτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἕτα μεδίμνων (ήτοι 40 περίπου διάδαστα).

τὴν ὑπόθεσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον, τὴν Ἡλιαίαν· ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου, προεδρευομένου ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν, παρονοι- σθεὶς δὲ ἐν τῇ βουλῇ προτείνας τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ δικαστήριον βουλευτὴς ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραφεν δὲ Λασίας.

‘Ο λόγος ἀπηγγέλθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ 386 π.Χ.

Πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὃ ἄνδρες δικασταί, θαυ-¹ μάζοντες, δτι ἐγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγόρουν, καὶ λέγοντες, δτι ὑμεῖς, εἰς ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἡγεῖ- σθε, οὐδὲν ἥττον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους τοὺς λό- γους συκοφαντεῖν νομίζετε. ‘Οθεν οὖν ἡνάγκασμαι κατηγο- ρεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

‘Επειδὴ γάρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ² αὐτῶν, οὕτως ὀργίσθησαν αὐτοῖς, ὥστε ἔλεγόν τινες τῶν ῥητόρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι θανάτῳ ζημιῶσαι. ‘Ηγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶαι τοιαῦτα ἔθιζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἶπον, δτι μοι δοκοίη κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων εἰ μέν εἰ- σιν ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἥττον ἡμῶν γνώ- σεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας ἔνεκκ τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λογους τούτους ἐποιούμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν, δτ ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις, ἕργῳ ἀπελογησάμην· τῶν γάρ ἄλλων ἴσυχίαν ἀγόντων ἀναστὰς αὐτῶν κατηγόρουν καὶ πᾶσι φα- νερὸν ἐποίησα, δτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἔβοήθουν.

‘Ἡρξάμην μὲν οὖν τούτων ἔνεκκ, δεδιώς τὰς αἰτίας· αἰ-⁴ σχρὸν δ’ ἡγούμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἀν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν, δ τι ἀν βούλησθε, ψηφίσησθε.

- 5 Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι καὶ εἰπὲ σὺ ἐμοί· μέτοικος εἶ; «Ναί». Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὡς ποιήσων, ὅτι ἀν βούλη; «Ὥς πεισόμενος». Ἐλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οὓς θάνατος ἡ ζημία; «Ἐγω γε». Ἀπόκριναι δή μοι, εἰ δύμολογεῖς πλείω σῖτον συμπρίασθαι πεντήκοντα φορμῶν, ἃν δὲ νόμος ἔξειναι κελεύει. «Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελεύόντων συνεπιάμην».
- 6 Ἐὰν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἔστι νόμος, δις κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον, ἐὰν οἱ ἀρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε· εἰ δὲ μή, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. Ἡμεῖς γάρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, δις ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σῖτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.
- 7 Χρῆν μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικασταί, ἵκανὴν εἶναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν δύμολογεῖ συμπρίασθαι, ὃ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους δύμωμόκατε ψηφιεῖσθαι· δύμως δὲ ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.
- 8 Ἐπειδὴ γάρ οὗτοι τὴν αἵτίαν εἰς ἔκείνους ἀνέφερον, παρακαλέσαντες τοὺς ἀρχοντας ἡρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν τέταρες οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναι τοῦ πράγματος, "Ανυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν ὁ σῖτος, τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων συμβουλεύσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικοῦσιν, ἥγούμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὠνουμένοις ὡς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι· δεῖν γάρ αὐτοὺς διβολῷ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον. Ὥς τοίνυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι ἔκέλευεν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν "Ανυτον μάρτυρα παρέξομαι, καὶ ὡς

οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους,
οὗτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

Μ α ρ τ υ ρ ί α

"Οτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες 10
συνεπρίαντο τὸν σῖτον, ἀκηκόατε· ἥγοῦμαι δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα
περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογή-
σεσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν· περὶ γάρ ὧν εἰσι νόμοι
διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ
πειθομένους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάνατία πράττειν;

'Αλλὰ γάρ, ᾧ ἄνδρες δικασταί, οἴομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν 11
τούτῳ τῷ λόγῳ οὐκ ἐλεήσεσθαι· ἵσως δ' ἔροῦσιν, ὥσπερ καὶ
ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὔνοίᾳ τῆς πόλεως συνεωνοῦντο τὸν σῖ-
τον, ἵν' ὡς ἀξιώτατον ἡμῖν πωλοῦεν. Μέγιστον δ' ὑμῖν ἔρω
καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, ὅτι ψεύδονται. 'Εχρῆν γάρ 12
αὐτούς, εἴπερ ὑμῶν ἔνεκα ἐπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς
αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἕως ὃ συνεωνημένος
αὐτούς ἐπέλιπε· νῦν δ' ἐνίστε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν
δραχμῇ τιμιώτερον, ὥσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. Καὶ
τούτων ὑμᾶς μάρτυρας παρέχομαι.

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσφορὰν εἰσενεγ- 13
κεῖν δέῃ, ἣν πάντες εἰσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν,
ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ' οἵς δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζη-
μία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ' εὔνοίᾳ φασὶ τῇ
ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. Καίτοι πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τού-
τοις ἥκιστα προσήκει τοιούτους ποιεῖσθαι λόγους. Τάνατία
γάρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει· τότε γάρ πλεῖστα κερ-
δαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινος ἀπαγγελθέντος τῇ πόλει τίμιον
τὸν σῖτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ' ἀσμενοὶ τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὄρῶσιν, 14
ὅστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' αὐτοὶ

λογοποιούσιν, ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ ἢ
ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνειλῆφθαι ἢ τὰ ἐμπόρια
κεκλησθαι ἢ τὰς σπανδάς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι· καὶ εἰς
τοῦτ' ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύου-
σιν ὑμῖν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι. "Οταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγ-
χάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πω-
λεῖν, ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα, ἀλλ' ἀγαπῶμεν,
ἐὰν ὁποσουτινοσοῦν πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὥστ'
ἐνίστε εἰρήνης οὕσης ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.

16 Οὗτο δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακο-
νοίας ἢ πόλις ἔγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὀνίοις ἅπασι
τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ
τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἡδη
παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε,
ὅτι οὐχ οἷοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. Καί-
τοι τί χρὴ αὐτοὺς τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, δόπτε
καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε;

17 'Ενθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστιν ἀποψη-
φίσασθαι. Εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε διμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ
τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς
εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο,
οὐδεὶς ἀν εἶχε τοῖς ἀποψηφισαμένοις ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γὰρ
ὅποτέροις βούλεσθε πιστεύειν· νῦν δὲ πῶς οὐ δεινὰ ἀν δό-
ξαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς διμολογοῦντας παρανομεῖν ἀζημίους
18 ἀφήσετε; 'Αναμνήσθητε δέ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν
ἡδη ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν ἀρνουμένων καὶ μάρτυρας
παρεχομένων θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους ἡγησάμενοι
τοὺς τῶν κατηγόρων λόγους. Καίτοι πῶς ἀν οὐ θαυμαστὸν
εἴη, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων δικάζοντες μᾶλλον ἐπι-
θυμεῖτε πυρὸς τῶν ἀρνουμένων δίκην λαμβάνειν;
19 Καὶ μὲν δή, ὃ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανε-

ρὸν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὅντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσονται, ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἡγούμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον τούτων καταγνῶτε, κοσμιωτέρους ἕσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἐὰν δ' ἀζημίους ἀφῆτε, πολλὴν ἄδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἕσεσθε ποιεῖν, δ τι ἀν βούλωνται. Χρὴ δέ, ὡς ἀνδρες δικασταί, μὴ μόνον 20 τῶν παρεληλυθότων ἔνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἔνεκα τῶν μελλόντων ἕσεσθαι· οὕτω γάρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δέ, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματός εἰσιν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἔξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὥστε μᾶλλον αἰροῦνται καθ' ἔκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες.

Καὶ μὲν δὴ οὐδὲ ἔὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἵκετεύωσι, 21 δικαίως ἀν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν τε πολιτῶν, οἱ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθυησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὕτοι συνέστησαν· οἵτις ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρὰ τούτων λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔχειν, ἐπειδὰν πύθωνται, ὅτι τῶν καπήλων, οἵ τοις εἰσπλέουσιν ὡμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψήφίσασθε;

Οὐκ οἶδα, δ τι δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γάρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτου δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγόρων πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἀπαντεῖς ἐπίστασθε. Ἐὰν οὖν τούτων καταψηφίσῃσθε, τά τε δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν σῖτον ὀνήσεσθε· εἰ δὲ μή, τιμιώτερον·

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

§ 1. ήσυχίαν ἄγω ζῶ ήσύχως. — πράγματα ἐνοχλήσεις, ἀνησυχίαι. — αἰτία κατηγορία. — οἶνον τε (δηλ. ἔστι) εἶναι δυνατόν. — οἱ μὴ γεγονότες ἔκεῖνοι πού δὲν ἔχουν ἀκόμη γεννηθῆ, οἱ ἀγέννητοι. — διὰ τοὺς τοιούτους, δηλ. τοὺς συκοφάντας.

§ 2 - 3. ἀπορος δύσκολος. — ὁ ἀγών δικαστικὸς ἀγών, ή δίκη. — ἀπογράφομαι κατηγοροῦμαι (ἐγγράφως). — ἐλάν (= ἐλαίαν), δηλ. μορίαν. — οἱ ἀωνημένοι (τοῦ ὀνοῦματος) ἔκεῖνοι ποὺ εἰχον μισθώσει (παρὰ τῆς πολιτείας). — πυνθανόμενοι ζητοῦντες πληροφορίας (ἢν ἡφάνισα μορίαν) ὡς ὑποκυμ. τῆς μτχ.: οἱ συκοφάνται (δηλ. ὁ Νικόμαχος καὶ οἱ παρακινήσαντες αὐτὸν εἰς τὴν κατηγορίαν). — ἀπελέγχω (τι) ἀνασκευάζω, ἀποδεικνύω τι ψευδές. ἐμοὶ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι διτὶ δι' ἐμὲ αὐτῇ ή κατηγορίᾳ θὰ ἥτο δυσκολωτάτη πρὸς ἀνασκευήν: διτὶ εἰς ἐμὲ θὰ ἥτο δυσκολώτατον νὰ ἀνασκευάσω αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. — περὶ ὧν οὗτος... = ἀμ' ὑμῖν... ἀκούσαντα περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς ἥκει ἐνῷ συγχρόνως μὲ σᾶς... ἥκουσα τὴν κατηγορίαν, τὴν δόποιαν αὐτὸς (ὁ κατήγορος) μοχθηρῶς ἐπινοήσας ἥλθε καὶ διετύπωσε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιόν σας. — διαγιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω. — καὶ περὶ τῆς π. καὶ περὶ τῆς οὐσίας, καθόσον ὁ κατηγορούμενος ἐν περιπτώσει καταδίκης θὰ ἔξωρίζετο καὶ ή περιουσία του θὰ ἐδημεύετο· ίδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον. — διδάσκω διαφωτίζω.

§ 4. Πείσανδρος, 'Αθηναῖος, ἐκ τοῦ Δήμου τῶν Ἀχαρνῶν· ὑπῆρξεν εἰσηγητὴς τοῦ κατασταθέντος ἐν Ἀθήναις τὸ 411 πολιτεύματος τῶν τετρακοσίων· μετὰ τὴν κατάλυσιν τούτων κατέψυγεν εἰς τὴν Δεκέλειαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ δι' αὐτὸν ἐδημεύθη ἡ περιουσία του. — χωρίον κτῆμα. — τὰ δύντα τὰ ὑπάρχοντα, τὰ κτήματα, ή περιουσία. — δωρεάν ὡς δῶρον (διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὸν φόνον τοῦ Φρυνίχου, ἐνὸς τῶν τετρακοσίων). — πριάμενος, ὁρ. α' (δσιγμος) μτχ. τοῦ ὀνοῦματος ἀγοράζω. — ἐκμισθῶ τι δίδω κάτι έπι μισθώματι, μισθώνω κάτι. — εἰρήνης οὔσης, τὸ 404/3.

§ 5. ἐλάα, δηλ. μορία. — τοῦ προτέρου χρόνου (= τῶν ἐν τῷ

προτέρω χρόνῳ γεγενημένων), γνω. τῆς αἰτίας εἰς τὸ ζημιοῦσθαι· ζημιοῦμαι τιμωροῦμαι.—δι’ ἡμᾶς = δι’ ἐμὲ ἐξ αἰτίας μου.

§ 6 - 8. ὁ πόλεμος, δῆλος ὁ πελοποννησιακός.—τὰ πόρρω τὰ (ἀγροτικὰ) κτήματα τὰ εύρισκόμενα εἰς ἀπομεμακρυσμένα σημεῖα τῆς Ἀττικῆς.—ὑπὸ Λακεδ., ἐκ τῆς Δεκελείας.—ὑπὸ τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ιδικῶν μας στρατιωτῶν.—δίκην δίδωμι ὑπέρ τινος τιμωροῦμαι διὰ τι·—ἄλλως τε καὶ καὶ δι’ ἄλλας αἰτίας καὶ : καὶ μάλιστα.—δτι, αἰτιγκ.—ἀπρατος ἀπώλητος.—πλεῖν = πλέον.—έξέκοπτον, οἱ ἀνθρωποι ἔκκοπτω ἐκριζώνω.—ἐν φ (δῆλος χρόνῳ) δτε.—ὅσων καθόσον.—τῶν τ. ἐπιμελεῖσθε, ίδιον ἔργον τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἦτο νὰ ἐπιθεωροῦν καθ’ ἔκαστον μῆνα τὴν κατάστασιν τῶν ἵερῶν ἐλαιῶν δι’ ἐπιμελητῶν, τοὺς ὄποιους ἐξ ἑαυτῶν ἔξέλεγον.—δασὺς κατάφυτος.—ὄντα, ἡ μτχ. κατηγορμτκ. ἐκ τοῦ ἐπίστασθε.—ίδιαι ἐλαῖαι ἐλαιῶιαι ίδιωτικαί, ἀνήκουσαι εἰς ίδιώτας· κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μορίας, αἱ ὄποιαι ἡσαν δημόσιαι.—ἡ γῇ ψιλὴ γεγένηται ἀπομένει ἡ γῇ ἀπογυμνωμένη (ἀνεύ δένδρων).—τῶν αὐτῶν... κεκτημένων ἐνῷ οἱ αὐτοὶ ὑπῆρξαν ίδιοκτῆται.—δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα.—διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καθ’ ὅλην (αὐτὴν) τὴν χρονικὴν περίοδον (δῆλ. καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ).—ἀφίημι τινα τῆς αἰτίας ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας.—ἢ που βεβαίως.—ἀφ’ ὑμῶν ἐκ μέρους σας· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ ἀζημίους γενέσθαι.

§ 9 - 10. ἀλλὰ γάρ ἀλλ’ ὅμως.—πρίν... γενέσθαι, τὸ γίγνομαι ἐπὶ χρόνου: παρέρχομαι, περνῶ.—ἀπομισθῶ = ἔκμισθῶ (§ 4).—ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχ., τὸ 404/3.—τρίτω ἔτει... ἐνιαυτὸν = τρίτω ἔτει... ἐμισθώσατο καὶ εἰργάσατο ἐνιαυτόν.—μισθοῦμαί τι λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθώματι (: μὲ ἐνοίκιον).—ἔργάζομαι καλλιεργῶ.—ὅμοιως ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις (δῆλ. οὕτε ίδιαιν ἐλάian οὕτε μορίαιν οὕτε σηκὸν παραλαβών).—μοι χάριν ἐμοῦ: παρακαλῶ.—ἴτε, ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους μάρτυρας, οἱ ὄποιοι ἀναβάντες ἐπὶ βάθρου, κειμένου πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος, ἐπιβεβαιοῦν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

§ 11. ἔξήκει παρῆλθεν.—ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχ., τὸ 397/6.—δῆστερον ἔργαζόμενος ὁ τελευταῖος καλλιεργητής.

§ 12 - 13. ἐν τῷ τέως χρόνῳ μέχρι τοῦδε.—ὅσοι φάσκοιεν = εἴ τινες φάσκοιεν = δσάκις τινὲς ἔλεγον.—δειγός σώφρων.—ἀκρι-

βής ἀκριβῶς ὑπολογίζων, προνοητικός.—εἰκῇ ἄνευ ὑπολογισμοῦ.—ἀλογίστως ἀπερισκέπτως.—ἡγανάκτουν ἂν, ἐδὼ δὲ πρτκ. μὲ τὸ ἂν δηλοῦ τὸ κατ' ἐπανάληψιν συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: ἡγανάκτουν.—εὐλογοῦμαι ἐπαινοῦμαι.—σκοπεῖν ἂν = ὅτι ἔσκόπουν ἂν σκοπῷ ἔξετάζω, ὑπολογίζω.—ὅ τι (ἄν) κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι ποὺν κέρδος θὰ εἶχεν ἐκεῖνος ποὺ θὰ κατέστρεψε (σηκόν).—περιποιῶ = σώζω διατηρῶ, δὲν καταστρέφω.—τί ἂν διεπραξάμην τί θὰ ἐκέρδιζα.—λαθὼν ἐὰν ἔμενα ἀπαρατήρητος, ἐὰν δὲν μ' ἔβλεπε κανεῖς.—ὕβρις ὑπεροψία, αὐθάδεια, ἀφοβία.—εἰκός (δηλ. ἐστί), δικαιον, πρέπον εἶναι.—οὕτω ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.—ἀντίδικος, ἐδὼ: κατήγορος.—ἐκ τούτων σύμφωνα μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὑπολογισμοὺς (ποὺ ἀνέφερα προηγουμένως).—ἀποφράίνω ἀποδεικνύω.

§ 14. οὗτος, ὁ κατήγορος.—ὑπὸ πενίας διὰ ν' ἀνακουφίσω τὴν πενίαν μου (μὲ τὸ ἀσήμαντον κέρδος ποὺ θὰ μοῦ παρεῖχεν ἡ πώλησις τῶν ξύλων).—τοῦ σηκοῦ δύντος ἐὰν δὲ σηκός ὑπῆρχεν (ἐν τῷ κτήματι).—ἀμπέλοις ἐμποδών ἦν (δ σηκός) παρημπόδιζεν δὲ σηκός τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλημάτων.—οἰκίας ἐγγύς (ἦν δ σηκός), ὥστε ν' ἀσχημίζῃ αὐτήν.—ἀπειρος (ἦν) τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων δὲν ηζευρα τοὺς κινδύνους ποὺ θὰ διέτρεχα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.—πολλὰς ἂν..., τὸ ἂν καὶ εἰς τὸ ἀποφήναιμι καὶ εἰς τὸ γενομένας=ἀποφήναιμι ἂν, ὅτι πολλαί... ἐγένοντο ἂν.

§ 15 - 16. μεθ' ἡμέραν ἐν καιρῷ ἡμέρας.—ἔξεκοπτον, κατὰ τοὺς ἴσχυρισμοὺς τοῦ κατηγόρου.—ώσπερ οὐ δέον (αἰτ. ἀπόλ.). ὠσὰν νὰ μη ἦτο ἀνάγκη.—αἰσχρὸν ἦν ἦτο ἐπονείδιστον, ἔφερνε ἐντροπὴν (ώς σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).—ἴσως ἂν τις ἡμέλησε τῶν παριόντων ίσως τις δὲν θὰ ἐλάμβανεν ὑπ' ὅψει τοὺς διερχομένους διαβάτας (δηλ. τὰς κατηγορίας τῶν διαβατῶν ὡς ἀσημάντους προκειμένου περὶ αἰσχροῦ μόνον πράγματος).—ζημία, ἐδὼ: τιμωρία, ποινή.—ἀθλιος δυστυχής.—σύνοιδά τι γνωρίζω τι, εἴμαι ἐν γνώσει τινός.—ἔξημάρτανον, οἱ δοῦλοι.—ἐπ' ἐκείνοις ἦν εἰς τὴν ἔξουσίαν ἐκείνων ἦτο.—τιμωροῦμαι ἐκδικοῦμαι.—ἔλευθέροις γενέσθαι, οἱ δοῦλοι ἐτύγχανον τῆς ἐλευθερίας των, ἐὰν μήγυνσίς τις παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κυρίου των ἀπεδεικνύετο ἀληθής.

§ 17. οἰκέτης δοῦλος.—παρίσταται μοι μοῦ ἕρχεται εἰς τὸν

νοῦν.—τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδότων ἐνῷ τόσοι πολλοὶ μισθωταὶ ὑπῆρχαν καὶ ὅλοι ἐγνώριζον (δτι ἐν τῷ κτήματι ὑπῆρξε σηκός).—προθεσμίας οὐδεμίᾳς οὕσης..., προσδιορίζει αἰτιολογικῶς τό : πρωσῆκον (αἰτ. ἀπόλυτος) δμοίως ἀπασι κτλ. ἐνῷ δμοίως ἐνδιεφέροντο ὅλοι ἔκεινοι, οἱ ὅποιοι εἶχον καλλιεργήσει τὸ κτῆμα, νὰ εῖναι σῶος (νὰ διατηρῆται) ὁ σηκός, διότι οὐδεμία προθεσμία ὑπῆρχε διὰ τὴν δικαστικὴν δίωξιν τῆς πράξεως (διότι δὲν παρεγράφετο αὐτὸ τὸ ἔγκλημα).—ἀπολύτω τινὰ ἀπαλλάσσω τινὰ (ἀπὸ τὴν κατηγορίαν).

§ 18. εἰ... καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην ἐὰν... ἔκανόνιζα καὶ αὐτὰ (ἐλάμβανα δηλ. τὰ μέτρα μου καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς, συνεννούμενος μὲ αὐτοὺς διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ σηκοῦ).—ἀλλήλων, ἐκ τοῦ ταῦτα.—ἀποκρύπτομαι κρύπτω (μέσα μου) ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—εἰδέναι, τὸ ἀπρωφ. ἐδῶ δηλοῖ τὸν σκοπόν.—διάφοροι περὶ τῶν ἔμων τυγχάνουσιν δύντες εἶναι ἔχθροι ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά μου (καθ' ἔκαστην δηλ. φιλονικοῦν μὲ ἐμὲ διαμφισβήτοῦντες τὰ ὅρια ἢ ἀλλο τι τῆς ἴδιοκτησίας μου).

§ 19. οὕς, ἀντικρ. τοῦ παρασχέσθαι.—τοῦτον, δηλ. τὸν κατήγορον.—οὕτως ἔτσι ἀπερισκέπτως.—τὰ πρέμνα, ἐδῶ=τὸν σηκόνι πρέμνον κυρ. : κορμός, στέλεχος (δένδρου).—ἀνατίθεμαι φορτώνω (ἐδῶ : ἐπὶ τῆς ὑπὸ βιῶν συρομένης ἀμάξης).—ῳχετο, πρτκ. μὲ σημ. ἀορ. τοῦ οἴχομαι ἔχω ἀπέλθει· ὠχετο ἀπάγων τὰ ξύλα ἐπῆρε τὰ ξύλα καὶ ἔφυγε.

§ 20 - 22. τότε, ὅτε δηλ. ἐγίνετο τὸ ἔγκλημα.—παρακαλῶ προσκαλῶ.—μάρτυρας, κτγρμ.—ὑπολείπω ἀφήνω.—ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ διὰ τούτου τοῦ τρόπου.—ῆσθα ἀν τετιμωρημένος=ἐτετιμώρησο ἄν.—πράττω ἔνεκά τινος ἐνεργῶ πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—πλεῖστον (ἀργύριον) πλεῖστα χρήματα.—ὑπὸ ἔνεκα.—δύναμις πολιτικὴ ἐπιρροή.—σοι, δτκ. χαριστικ.—τοὺς ἔννέα ἄρχοντας, ἐδῶ προφανῶς ἔννοεῖ μόνον ἔνα ἐκ τῶν ἔννέα ἀρχόντων, τὸν ἄρχοντα βασιλέα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὅποιου ὑπῆργετο ἢ ἔξέτασις τούτου τοῦ ζητήματος.—ἐπάγω τὸν ἄρχοντα ὁδηγῶ τὸν ἄρχοντα εἰς τὸν τόπον τοῦ ἔγκληματος, ἵνα ἴδιοις δημιασιν ἰδῃ αὐτό.—τινάς, ἐπεξήγγησις τοῦ ἄλλους.—οἱ ἔξ 'Αρείου πάγου οἱ 'Αρεοπαγῖται.—ἄν συνήδεσαν θὰ ἀνεγνώριζον, θὰ ἐπείθοντο.—διαγιγνώσκω, ιδ. § 2 - 3 (σελ. 37).

§ 23. καὶ ταύτην ζημίαν=καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ μάρτυρας) ζημίαν.—έμοι τοῦτο ζημία γίγνεται τοῦτο καταλογίζεται εἰς βάρος μου.—θαυμάζω τινὸς παραξενεύομαι μέτινα.—συκοφαντῶν ἔνας συκοφάντης (ὅπως ὁ κατήγορος).—ἀπορῶ τινος ἔχω ἔλλειψιν, στεροῦμαι τινός.

§ 24. ἐν τῷ πεδίῳ, νοεῖται ἡ μεγάλη πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν ἡ διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ.—πυρκαϊαί, ἐδῶ: κορμοὶ κακεισῶν μορίων· (ἡ γεν. μορίων καὶ ὅχι μοριῶν, ὡς ἐπίθ.)—καὶ ἐπεργάσασθαι καὶ τὸν ἵερὸν χῶρον τούτων νὰ καλλιεργήσω.—ὅσῳ περ καθόσον.

§ 25 - 26. οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι ἀποδίδω τόσην μεγάλην σπουδαιότητα (σημασίαν) εἰς τι.—καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν καὶ προσέτι τὴν περιουσίαν μου.—μάρτ. τούτων, δηλ. τῆς διαγωγῆς μου ὡς πρὸς τὰς μορίας.—ἐπιμελουμένους (δηλ. τῶν μορίων) οἱ ὅποιοι ἐπιθεωρεῖτε τὰς μορίας (διὰ τῶν ἐπιμελητῶν ίδ. § 6 - 8).—ἐπιγνώμονες, οὗτοι Ἰδιοὶ ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἴχον νὰ ἔξακριβώνουν τὸ ποσὸν τοῦ ἐπὶ τῶν μορίων καρποῦ, ἵνα εὑρίσκηται ἀσφαλής κάπως βάσις διὰ τὴν πώλησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πόλεως· τοὺς ἐπιγνώμονας ἔξελεγον οἱ Ἀεροπαγῖται ἔξι ἑαυτῶν.—ἐργάζομαι, ίδ. § 9 - 10.—περὶ τὰς μορίας, δηλ. τὰς κατεστραμμένας.—χωρία γαῖαι, χῶροι.—ἔζημιώσε με ὡς ἐργαζόμενον τά..., ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον τῶν στηκῶν χώρου ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ προστίμου· ίδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—μικρὰς ζημίας, ἐννοεῖ τὴν χρηματικὴν ποινήν, τὴν ὅποιαν ἐπέβαλλεν ὁ Ἀρειος πάγος εἰς ἑκεῖνον, δόστις εὑρίσκετο ἔνοχος καλλιεργείας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου.—τοὺς περὶ τοῦ σώματος κινδύνους τοὺς κινδύνους τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν (πολιτικὴν) ὑπαρξίν μου, τὸ ἀτομόν μου· ποῖοι κίνδυνοι ἡπείλουν τὸν κατηγορούμενον, ἐὰν κατέστρεφε μορίαν ἢ σηκόν;—οὕτω περὶ οὐδενὸς ἥγοῦμαι ἀποδίδω τόσην μικρὰν σημασίαν εἰς τι.—τὰς πολλὰς ἐλάσσας, τὰς ἐν § 24 μημονευθείσας μορίας.—μᾶλλον εὐκολώτερον· διατί; (§ 24).—οὕτω θεραπεύω τινὰ τόσον πολὺ μεριμνῶ περὶ τινος.—λαθεῖν (με) ἔξορύξαντα νὰ ἐκριζώσω χωρίς νὰ μὲ Ίδουν.

§ 27. κρείττον συμφερώτερον, ἀκινδυνότερον.—ώς τότε δυνάμενος ὡς ἔὰν τότε (δηλ. ἐπὶ τῶν τριάκοντα) εἴχα (πολιτικὴν) ἐπιρρόην (καὶ ὡς ἔκ τούτου ἡδυνάμην νὰ παρανομήσω).—ώς νῦν διαβεβλημένος ὡς ἔὰν τώρα (δηλ. ἐπὶ τῆς δημοκρατίας) ἔχω διαβληθῆ (καὶ

ώς ἐκ τούτου ὀφείλω νὰ εῖμαι προσεκτικός).—μᾶλλον ἔξην, διότι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδεμία δικαστικὴ ἀρχὴ ὑφίστατο, ίδίως δὲ ὁ Ἀρειος πάγος εἶχε καταλυθῆ.

§ 28. ήν, α' προσώπου.—κακόνους είμι τινι διάκειμαι δυσμενῶς (ἐχθρικῶς) πρός τινα, εῖμαι ἐχθρός τινος.—περιέχει, δηλ. τὸ χωρίον περιέχω περιβάλλω.—ἀεριτόν ἐστι δὲν εἶναι περιφραγμένον.—κάτοπτος δυνάμενος νὰ παρατηρήῃ, ὄρατός.

§ 29. δεινὸν παράδοξον.—ἐπεργάζομαι καλλιεργῶ ἵερὸν χῶρον.—καθίστημι τινα εἰς κίνδυνον εἰσάγω τινὰ εἰς δίκην.—ἐπιμελητὴς ἥρημένος, δηλ. ὡφ' ὑμῶν, τῶν Ἀεροπαγιτῶν.—ἀπογράφω κατηγορῶ (ἐγγράφως).

§ 30 - 31. πιστὸς ἀξιόπιστος.—περὶ ὃν αὔτοὶ σύνιστε περὶ πραγμάτων, τὰ διότια σεῖς οἱ λόγιοι γνωρίζετε ἀκριβῶς.—τὰ τοιαῦτα· ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν λεγόντων τὰ τοιαῦτα· ἀνασχέσθαι, ἀρ. β' ἀπρμφ. τοῦ ἀνέχομαι· ὁ ἀρ. ἐν τῇ ὁριστκ. ἡνεσχόμην ἡνέχθην.—ἐνθυμοῦμαι ἔκ τινος λαμβάνω τι ὑπ' ὅψει.—ἔκ τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ.—καὶ ἡ ἀλλη πολιτεία καὶ προσέτι ἡ διαγωγή μου ὡς πολίτου.—καὶ τρ. καὶ εἰσφ. εἰσφέρων καὶ χ., εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς διόποίους κατέβαλλον οἱ πολιτεῖαι, ἐπεβάλλοντο καὶ πρόσθετοι χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς πλουσιωτέρους ἔξ αὐτῶν, δριζομένους ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχόντων ἢ τῶν φυλῶν· αἱ ὑποχρεώσεις αὗται ἐκαλοῦντο λητουργίαι· ἡ δαπανηροτέρα δὲν τῶν λητουργιῶν ἦτο ἡ τριηραρχία· ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦντο εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους νὰ ἔξοπλίσῃ μίαν τριήρη, τὴν ὁποίαν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· ἡ εἰσφορὰ ἦτο φόρος ἐκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευάς· ἡ δὲ χορηγία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ χοροῦ τοῦ πυροοιζομένου διὰ τὰς τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας ἢ τὰς θρησκευτικὰς ἑορτάς.—τάλλα λητουργῶν, ὡς ἀλλαι λητουργίαι ἀναφέρονται ἡ γυμνασιαρχία, ἡ ἀρχιθεωρία καὶ ἡ ἐστίασις· καὶ ἡ μὲν γυμνασιαρχία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὸν ἔξωραϊσμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐγγύμνασιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἡ ἀρχιθεωρία εἰς τὴν ἀναδοχὴν τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς θεωρίας, τὰς ἐπισήμους

δηλ. ἀντιπροσωπείας τῆς πόλεως, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἑθνικὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὴν Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους Ἱεροὺς τόπους· ή δὲ ἐστίασις ἡτοῦ ή κατὰ διαφόρους ἑορτὰς παράθεσις δείπνου ὑπὸ τοῦ ἐστιάτορος εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ.—οὐδενὸς ἡττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν μὲν ἐλευθεριότητα (γενναιοδωρίαν) ὅχι ὀλιγωτέραν ἀπὸ οἰονδήποτε ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας.

§ 32 - 33. ταῦτα = ταύτας τὰς λητουργίας.—μετρίως ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ (δαπανῶν δηλ. ὅτι ἦτο νόμιμον).—περὶ τῆς ἀλληληστίας προσέτι περὶ τῆς περιουσίας μου.—ἐπικίνδυνον, ἐννοεῖ τοὺς δικαστικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὅποιους οὐδεὶς θὰ ἐνῆγεν αὐτόν, ἐὰν δὲν ἐλητούργει προθύμως.—πράξις = εἴ ἐπράξα. —καθίστημι ἐμαυτὸν εἰς κίνδυνον ἐκθέτω τὸν ἔαυτόν μου εἰς κίνδυνον (δηλ. εἰς δικαστικὴν δίωξιν).—τοῖς μεγάλοις, οἷαι εἶναι αἱ ὑπ' ἐμοῦ μὲν μεγάλην ἐλευθεριότητα ἐκτελεσθεῖσαι λητουργίαι. —τεκμηρίοις, κτυρῷ τεκμήρια ἀποδείξεις.—περὶ τῶν μεγάλων προκειμένου περὶ τῶν μεγάλων (δηλ. περὶ φυγῆς καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας).—περὶ ὧν = ταῦτα, περὶ ὧν.—περὶ ὧν κατηγορεῖ = (ταῦτα) ἢ κατηγορεῖ.

§ 34 - 35. βασανίζειν, οἱ δοῦλοι ὡς μάρτυρες ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον εἰς τὰς φονικὰς δίκαιας εἰς τὰς λοιπάς, διὰ νὰ εἶναι αἱ καταθέσεις των ἀξιόπιστοι, ἐπρεπεν οὕτοι νὰ ὑποβληθοῦν εἰς βάσανον.—ἰσχυρὸς ἀσφαλής.—οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράποντι ἰσχυρέομενος, ὅτι κανὲν ἀξιόπιστον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς δούλους: ὅτι οἱ δοῦλοι διόλου δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι.—περὶ αὐτῶν προκειμένου περὶ ἔαυτῶν.—κατηγοροῦσι (=καταγορεύουσι) μαρτυροῦν καθ' ἔαυτῶν, δμοιογοῦν τὸ ἔγκλημά των.—κατειπόντες, ἀρ. β' μτχ. τοῦ καταγορεύω μαρτυρῶ ἐναντίον τινός.—τῶν παρόντων κακῶν, δηλ. τῶν βασάνων (μαστιγώσεων, στρεβλώσεων κ.τ.τ.).

§ 36 - 37. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅμως.—σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι (ἐδῶ : τὴν ἐνοχήν μου).—τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν (ὑμᾶς), δηλ. ὅτι οὗτος συναισθάνεται ὅτι ἀδίκως κατηγορεῖ.—ἄλλως τε καὶ, ἵδ. § 6 - 8 (σελ. 38).—εἰ ἔλεγον, οἱ δοῦλοι.—ἔξεγένετο = ἔξῆν.—τούτῳ εἰ μὴ ὡμοιόγουν ἐὰν δὲν ἐβεβαίωνον (οἱ δοῦλοι) τοὺς λόγους τούτου.—οὐδεμιᾶ (ἂν) ζημίᾳ ἐνοχος ἦν, ἐὰν ἐκ τῆς βασάνου τῶν δούλων ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ κατήγορος ψευδῶς κατηγόρει, εἰς οὐδεμίαν οὗτος τιμωρίαν ὑπέκειτο· ὑπεχρεοῦτο μόνον, ἐὰν οἱ δοῦλοι ἐβλάπτοντο

κατὰ τὴν βάσανον, νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν δεσπότην αὐτῶν.—**πρὸς ἐμοῦ πρὸς τὸ συμφέρον μου.**

§ 38. ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οἵς εἰς τούτους, διὰ τοὺς ὅποίους.—εἰκός (ἐστι) μᾶλλον πιθανώτερον εἶναι.—ἀκινδύνως, πρβλ. § 37 «οὐδεμιᾶ ζημίᾳ ἔνοχος ἦν».—ἔργον μετὰ τοσούτου κινδύνου πρᾶξις συνεπαγομένη τόσον μεγάλον κίνδυνον.—βοηθῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως.

§ 39 - 40. γιγνώσκω σχηματίζω τὴν γνώμην.—**ὅσῳ οἱ τοιοῦτοι...** = ὅσῳ ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι εἰσιν οἱ τοιοῦτοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ... μάλιστα ὅσον σοβαρώτεροι καὶ ἐπικινδυνότεροι εἶναι οἱ τοιοῦτοι δικαστικοὶ ἀγῶνες, τόσον περισσότερον...—φεύγουσι ζητοῦν ν' ἀποφύγουν (δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς κατηγόρους).—οὐκ ἡξίουν, δηλ. φεύγειν οὐκ ἀξιῶ δὲν κρίνω ἀξιον τοῦ ἔκυτοῦ μου (ἀξιοπρεπές).—διηλλάγην, ἀρ. β' πθκ. μὲν μέσην σημ. τοῦ διαλλάττομαι συμφιλιώνομαι, συμβιβάζομαι.—**τοιούτους**, δπως τὸν Νικόμαχον.—ἐπιπέμπω τινά τινι ἔξαπολύω, ἔξερεθίζω τινὰ ἐναντίον τινός.

§ 41. ἀθλιος, ιδ. § 15 - 16 (σελ. 39).—εἰ φυγάς... καταστήσομαι (κατασταίην) ἐὰν ἤθελον ἔξορισθῇ.—ἀπαις μὲν ὧν..., ἐρήμου δὲ... γενομένου..., μητρὸς δὲ... οὔσης..., πατρίδος δὲ... στερηθείς αἰτίαις, αἱ μτχ. αἰτλγκ.: διότι δὲν ἔχω παιδιά, εἴμαι μόνος, τὸ σπίτι μου θὰ ἡρημώνετο, ἡ μητέρα μου θὰ ἐστερεῖτο τῶν πάντων (: δὲν θὰ είχε κανένα πόρον) καὶ ἔγω δι' αἰσχροτάτας κατηγορίας θὰ ἐστερούμην (μιᾶς) τοιαύτης (μιᾶς τόσον ὀραίας) πατρίδος.—**νεναιμαχηκώς...** μεμαχημένος... παρασχών, μτχ. ἐνδοτικαί.

§ 42 - 43. ἀλλὰ γάρ, ιδ. § 9 (σελ. 38).—**ἐνθάδε,** δηλ. ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔνθα δὲν ἐπετρέπετο παρέκβασις ἐκ τοῦ θέματος.—δ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατὶ πρέπει.—**διαγιγνώσκω**, ιδ. § 2 - 3 (σελ. 37).—**ὅτου,** ἀναφρ. ἀντων. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (δ τι, γνκ. οὗτινος ἡ ὅτου)· ὅτου ἔνεκα τίνος, διατὶ.—**παραγενέσθαι**, δηλ. κατὰ τὸ ἔγκλημα.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

§ 1. οὐ πολλοῦ δέω δὲν χρειάζομαι πολύ, δὲν μοῦ λείπει πολύ, σχεδόν.— χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῷ χάριν εἰς τινα, εὐχαριστῷ τινα.— δἀγών, ίδ. 1, § 2 - 3 (σελ. 37).—πρόφασις αἵτια, ἀφορμή.—έφ' ἡς ἐπὶ τῆς ὄποιας στηριζόμενος.—έπιεικυνμι ἀποδεικνύω.—ἄξιον οὕτως ὕστε νὰ εἴμαι ἄξιος.—κίνδυνος δικαστικὸς ἀγών, δίκη.

§ 2 - 3. καίτοι καὶ ὅμως.—ἀποσχέσθαι, ἀόρ. β' ἀπρμφ. τοῦ ἀπέχομαι ἀπέχω· ἀν ἀποσχέσθαι = ὅτι ἀπόσχοιτο ἀν.— πονηρία κακία, κακὴ πρᾶξις.—τιμωρεῖται ζῆτεν νὰ ἔκδικηθῇ.—πώποτε ποτὲ ἔως τώρα.—χρῶματι τινὶ φίλω ἔχω τινὰ φίλον.—χρῶματι συμφορᾶ περιπίπτω εἰς συμφοράν.—δυστύχημα ἐλάττωμα, βλάβῃ.—ἐπιτηδεύματα ἀρεταῖ.—ἰῶμαι θεραπεύω· ἐδῶ : ἔξουδετερώνω, καλύπτω.—ἔξ ἴσου (= ἴσην) τῇ συμφορᾷ ὅμοίαν μὲ τὸ σῶμα που ἔχει τὴν συμφοράν.—καὶ τὸν ἄλλον βίον, δηλ. τὸν ἡθικόν.—διάξω, δηλ. ὅμοίως πρὸς τὸν σωματικὸν βίον.—διοίσω, μέλλ. τοῦ διαφέρω.

§ 4 - 5. ὑπέρ ὕν = περὶ ὕν.—ώς ἀν οἶόν τε, δηλ. ή.—διὰ βραχυτάτων (λόγων) συντομώτατα.— τὸ ἀργύριον τὸ χορηγούμενον (εἰς τοὺς ἀδυνάτους) χρηματικὸν βοήθημα, τὸ ἐπίδομα.— τῷ σώματι δύναμαι σωματικῶς είμαι δυνατὸς (ἰσχυρός).— τεκμηρίοις, κτυρμ. τεκμήρια ἀποδείξεις.—ἐν τῇ τέχνῃ = ἐκ τῆς τέχνης.—σύνειμι τινὶ συναναστρέφομαι τινα.

§ 6. βίος πόρος ζωῆς, τὰ μέσα πρὸς ζωήν, περιουσία.— τυγχάνει, δηλ. ὕν.—τρίτον ἔτος τουτὶ ἐδῶ καὶ τρία ἔτη· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ τελευτήσασαν (δηλ. τὸν βίον).— θεραπεύω περιποιοῦμαι (κατὰ τὸ γῆρας), γηροκομῶ.— ὠφελῶ βραχέα παρέχω βραχεῖαν ὠφέλειαν, μικρὰ κέρδη.— χαλεπῶς ἔργάζομαι μὲ κόπον ἔξασκω.— τὸν διαδεξόμενον ἔκεινον, δστις μέλλει νὰ διαδεχθῇ, νὰ συνεχίσῃ (διὰ λόγαριασμόν μου). ἔννοεῖ δοῦλον πωλούμενον συνήθως ἀντὶ 5 - 6 μνῶν.— κτήσασθαι ν' ἀποκτήσω (δι' ἀγορᾶς), ν' ἀγοράσω.— γίγνομαι ὑπό τινι περιέρχομαι ὑπὸ τὸ κράτος (τὴν ἔξουσίαν) τινός : περιπίπτω εἰς τι.

§ 7 - 8. ἔστιν = ἔξεστιν.—έρρωμένος (πθτκ. πρκμ. μετχ. τοῦ

ρώωννυμι) ώς ἐπίθ.: δυνατός, ἀκμαῖος.—**πρεσβ...** ἀφέλησθε = ἀφέλησθε (ἐμὲ) γιγνόμενον πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον.—περὶ τοὺς εἰς τούς.—κακὸν σωματικὸν ἐλάττωμα, ἀναπηρία.—ἐλεεινὸς ἄξιος οἴκτου, ἄξιολύπητος.—ἄγριως ἀποδέχομαι τινα δεικνύομαι σκληρὸς (ἀπάνθρωπος) πρός τινα.—οἱ δύοιώς ἔμοὶ διακείμενοι ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἴδιαν μὲν ἐμὲ κατάστασιν.—ἀπλῆ ἡ συμφορὰ μόνη ἡ ἀναπηρία.—εἰ... φαινοίμην λαμβάνων ἐάν... φανερὰ ἐλάμβανον· ἀντὶ τῆς εὔκτ. φαινοίμην ἀνεμένετο δριστικὴ ἐφαινόμην (διότι πρόκειται περὶ βεβαίου πράγματος), ἀλλ’ ἐτέθη ἡ εὔκτ. κατ’ ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν ἐπομένην εὔκτ. ἀφαιρεθείην.—προσγίγνομαι προστίθεμαι.—εἰ... τοῦτο ἀφαιρεθείην ἐάν ηθελον στερηθῇ τούτου (τοῦ ἐπιδόματος).

§ 9. καθίσταμαι χορηγὸς τραγῳδοῖς ὁρίζομαι χορηγὸς διὰ τραγῳδοὺς (δι’ ἀγῶνα τραγῳδίας): ἡ χορηγία ἦτο μία ἐκ τῶν λητουργιῶν· *ἰδ. 1, § 30 - 31 (σελ. 42)*.—ἀντίδοσις (τῆς οὐσίας) ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας· πρὸς ἀποφυγὴν ἀδικιῶν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν λητουργιῶν ἐγίνετο τὸ ἔξῆς : ἐάν τις ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν λητουργίαν δίκαιον ἦτο ὅλος πλουσιώτερος νὰ ἀναλάβῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον εἰς ἀντίδοσιν, δηλ. ἀνταλλαγὴν τῶν περιουσιῶν των· ἐκεῖνος τότε ὑπεχρεοῦτο ἡ νὰ ἀναλάβῃ τὴν λητουργίαν ἡ νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος.—δεινὸν παράλογον.—πιονηρὸς ἔθιλος (οἰκονομικῶς).

§ 10. ἵππικὴ (τέχνη) ἐπιδειότης (ἱκανότης) εἰς τὸ ἵππεύειν.—μιμνήσκομαι τινος πρός τινα ἀναφέρω τι εἰς τινα.—οὐ πολὺς δ λόγος, δηλ. ἔσται.—δυστύχημα, *ἰδ. § 2 - 3 (σελ. 45)*.—φιλοσοφῶ σκέπτομαι.—ὅπως πῶς.—ώς ἀλυπότατα μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρους πόνους.—εἰς ἐγώ, δηλ. εἰμί.—ταύτην = τοῦτο (τὸ ἵππεύειν).—ῥάστωνη (ῥάστος) εὔκολία, ἀνακούφισις.—ἔξευρίσκω ἔξετάξων εὐρίσκω, ἐπινοῶ.—εἰς τὰς διὰ τὰς.—τῶν ἀναγκαῖων (ὁδῶν), γγκ. διαιρτκ.

§ 11 - 12. θρησκευτικὴ (προερχομένη ἐξ εὐπορίας).—ἀστράβη, χυρ. : ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (σαμάρι). ἔπειτα—ὅπως ἔδῶ: ήμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα.—δύοιμα ἵππεύω.—κτήσασθαι, *ἰδ. § 6 (σελ. 45)*.—ὅτι ἐπειδή.—ἡτημένοι ἐζητημένοι, δανεισμένοι.—

δυνατός, ἐδῶ : ίκανὸς σωματικῶς καὶ εὔπορος.—μὴ κατηγορεῖν, τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω χρῆσθαι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ πῶς οὐκ ἀτόπον ἐστι. —οἶς... ἀμφοτέροις, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις.

§ 13 - 14. διαφέρω τινός τινι ὑπερβαίνω (ὑπερτερῶ) τινα κατὰ τι. — **κληροῦσθαι** με τῶν ἐννέα ἀρχόντων (γν. διαιρτκ.) νὰ ἐκλεχθῶ διὰ κλήρου μεταξύ (ώς εἰς ἐκ) τῶν ἐννέα ἀρχόντων οἱ ἀρχοντες, ίδιως οἱ ἀνώτεροι, ὡφειλον νὰ εἰναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης. —**δῆπου** βεβαίως. —οἱ **θεσμοθέται**, οἱ ἐννέα ἀρχοντες ἐκαλοῦντο καταχρηστικῶς καὶ θεσμοθέται εἰς τοὺς ἐννέα ἀρχοντας ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων. —**ἀλλὰ γάρ** ἀλλὰ δὲν θὰ γίνη τοῦτο διότι. —**εὖ ποιῶν** καὶ καλὰ κάνει (ποὺ δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην μὲ σᾶς) : εὔτυχῶς. —**ῶσπερ** ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς **οὕσης** ὡς ἐὰν ἡ συμφορὰ ἦτο ἐπίκληρος κόρη ἐπίκληρος ἐκαλεῖτο ἡ μονογενῆ θυγάτηρ, ἡ ὅποια ὁρφανὴ γινομένη ἐκληρονόμει ὅλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ ἡ ὅποια, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς ἔνην οἰκογένειαν, ὡφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησιέστερον συγγενῆ της ἀν δὲ πολλοὶ παρουσιάζοντο ισχυρίζομενοι, ὅτι ἡσαν πλησιέστεροι συγγενεῖς, ἐγίνετο δίκη. —**ἀμφισβητήσων**, δηλ. τῆς συμφορᾶς. —**ἀμφισβητῶ τινος** διεκδικῶ τι, ισχυρίζομαι ὅτι ἀνήκει τι εἰς ἐμέ.

§ 15 - 16. ὑβριστής ἀλαζών, θρασύς. —**ἀσελγῶς** διακείμενος = ἀσελγής αὐθάδης. —**ῶσπερ** (μετὰ μτχ.) ὡς ἐάν. —**φροβερῶς** ὀνομάζω μεταχειρίζομαι φοβεράς ὀνομασίας, λέξεις (ὅπως εἰναι αἱ λ. : **ὑβριστής, βίαιος, ἀσελγής**). —**ἀλλ' οὐ ταῦτα** (=τοῦτο) **ποιήσων** =καὶ οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν. —**ἐὰν** πάνυ πραόνως, δηλ. ὀνομάσῃ πάνυ πραόνως (=πράως) δρομάζω μεταχειρίζομαι πολὺ ἡπίας ἐκφράσεις. —**διαγιγνώσκω** διακρίνω. —**ἐκχωρεῖ** εἰναι δυνατόν. —**ὑβρίζω** φέρομαι ἀλαζονικῶς, αὐθαδῶς. —οἱ ἀπόρως διακείμενοι οἱ ἄποροι. —**τῶν ἀναγκαίων**, ἐξ ὀνομαστκ. τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. —οἱ **πιστεύοντες** ταῖς ἕαυτῶν ρώμαις ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις των. —οἱ **χρώμενοι** νέαις ταῖς διανοίαις οἱ ἔχοντες νεανικὰ τὰ φρονήματα.

§ 17 - 18. ἔξωνοῦμαι ἔξαγοράζω. —**κίνδυνος** δικαστικὸς ἀγών. —**ἔξαμαρτάνουσιν** δμοίως ὁσάκις περιπίπτουν εἰς παράπτωμα δμοίως (ώς καὶ οἱ νέοι). —**ἐπιτιμῶ τινι** ψέγω, κατακρίνω τινά. —**μηδέν,** δηλ. **κακόν.** —**ὑβρίζω**, ἐδῶ : βλάπτω, ἀδικῶ. —**ἔστιν** εἰναι δυνατόν. —

ἀμύνομαι ἀποκρούω.—τοὺς ὑπάρξαντας, δηλ. τῆς ὕβρεως· ὑπάρχω τῆς ὕβρεως κάμνω ἀρχὴν τῆς ἀδικίας.—περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός.—σπουδάζω σοβαρῶς ὅμιλῶ.—παίζω χωρατεύω, ἀστεῖζομαι.—κωμῳδῶ διακωμῳδῶ, περιπαίζω.—καλὸν σπουδαῖον κατόρθωμα.

§ 19 - 20. ὡς ἔμε πρὸς ἔμε, εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου.—πονηρός =; (§ 2, «πονηρία»).—ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαί τινα.—ἔνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οὐδὲν οὐδόλως.—δημιουργὸς τεχνίτης.—ἔθιζομαι (εἴθισμαι) συνήθιζω, ἔχω τὴν συνήθειαν.—προσφοιτῶ συχνάζω.—σκυτοτομεῖον ἐργαστήριον σκυτοτόμου, ὑποδηματοποιοῦ.—ὅποι ἂν τύχῃ, δηλ. προσφοιτῶν.—ἔγγυτάτω πλησιέστατα.—οἱ κατεσκευασμένοι οἱ ἔγκαθιδρυμένοι, οἱ ἔχοντες τὸ ἐργαστήριόν των.—καταγιγνώσκω τινὸς πονηρίαν θεωρῶ τινα (ώς) κακόν.—ἀμουγέπου κάπου, εἰς κάποιο μέρος.

§ 21 - 23. ἀλλὰ γάρ ὅλλ' ἀρχετὰ ταῦτα διότι.—ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατὶ πρέπει.—ἀκριβῶς λεπτομερῶς.—ὑμῖν, ἀνήκει εἰς τὸ ἔνοχλεῖν.—τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπὸ τοῦ κατηγόρου.—ὑπὲρ = περί.—τὰ μέγιστα τὰ οὐσιωδέστατα, τὰ σπουδαιότατα (δηλ. ἡ πενία καὶ ἡ ἀναπηρία).—σπουδάζειν περὶ τῶν φαύλων ὅμοίως τούτω νὰ δεικνύῃ τις προθυμίαν (ζῆλον) διὰ πράγματα τόσον ὀλίγον σπουδαῖα, ὅσον οὗτος νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγόρου περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀναπήρου λεγθέντα ἐν § 15 καὶ § 19.—διάνοια γνώμη.—οὖ μόνου, δηλ. τοῦ ὀβιοῦ.—μεταλαμβάνω τινὸς λαμβάνω μέρος ἔκ τινος, ἀπολαμβάνω τι.—τῶν ἐν τῇ πατρίδι, δηλ. ἀγαθῶν.—κοινῇ διὰ κοινῆς ἀποφάσεως.—ἀρχαῖ (δημόσια) ἀξιώματα.—δαίμων τύχη.—δείλαιος δυστυχής.—τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων, δηλ. ἀγαθῶν (ἐν τῷ ἴδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίᾳ).—εἰ... ἀπεστερημένος εἴην, ἀντὶ ὄριστ.: εἰ... ἀπεστερημένος εἴμι (πρβλ. § 7 - 8 «εἰ... φαινοίμην λαμβάνων»).—προνοοῦμαι τινος λαμβάνω πρόνοιαν περὶ τινος.—ταύτη οὕτως.—τίθεμαι τὴν ψῆφον ψηφίζω, ἀποφασίζω.

§ 24 - 25. διὰ τί ἂν καὶ τύχοιμι τ. ὑμῶν; διατὶ ἀράγε θὰ σᾶς εὔρισκα τοιούτους (δηλ. δυσμενεῖς πρὸς ἔμε);—καθίσταμαι εἰς ἀγῶνα περιπλέκομαι εἰς δίκην.—ἀπώλεσε τὴν ούσιαν, διὰ τῆς πληρωμῆς μεγάλου προστίμου ἢ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας.—πολυπράγμων ὁ ἀναμειγνύόμενος εἰς πολλά, περίεργος, ρᾳδιοῦργος.—φιλαπε-

χθήμων ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμη ἔχθρούς, φίλερις.—τοῖς ἄλλοις, γένους οὐδ.—τοιαύταις ἀφ. τοῦ βίου τυγχάνω χρώμενος = τοιαύτας ἀφορμὰς τοῦ βίου κέκτημαι· ἀφορμὴ τοῦ βίου μέσα, κεφάλαιον πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.—πρὸς τὰ τοιαῦτα = ὡστε τὰ τοιαῦτα πράττειν = ὡστε ὑβριστής καὶ βίαιος εἶναι.—γίγνομαι ἐν δυνάμει ἀποκτῶ δύναμιν (πολιτικὴν), ἐπιρροήν.—μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν.—ἔξὸν=εἰ καὶ ἔξῆν.—μετ' ἔκεινων, δηλ. τῶν τριάκοντα.—ἀδεῶς ἀνευ φόβου, ἐν ἀσφαλείᾳ (ώς πτωχὸς ἀνάπτηρος).—πολιτεύομαι διάγω ὡς πολίτης, ζῶ.

§ 26 - 27. μὴ τύχοιμι ύμῶν ὁμοίων (=ὁμοίως δυσμενῶν) εἴθε νὰ μὴ σᾶς εὔρω ὁμοίως δυσμενεῖς.—τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσι=οῖων ἔτυχον ύμῶν οἱ πολλὰ ἡδικηκότες.—τὴν αὐτὴν ψῆφον τίθεμαι ταῖς ἄλλαις βουλαῖς ψηφίζω (ἀποφασίζω) οὕτως, ὅπως αἱ βουλαὶ προηγουμένων ἔτῶν.—ύπέχω εὐθύνας λογοδοτῶ.—οὕτως, ἐὰν δηλ. ψηφίσετε, ὅπως αἱ βουλαὶ τῶν προηγουμένων ἔτῶν.—γιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω.—τούτων, δηλ. τῶν δικαίων.—ύμιν, ἀνήκει εἰς τὸ ἔξω τὴν χάριν.—τὴν χάριν τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην.—περιγίγνεσθαι τῶν ὁμοίων=πειρᾶσθαι νικᾶν (ἐν δικαστηρίῳ) τοὺς ὁμοίους.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

§ 1. πολλοί, νοοῦνται φίλοι τῶν σιτοπωλῶν.—ἐν τῇ βουλῇ, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ καταγγελία κατὰ τῶν σιτοπωλῶν (ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον).—εἰ ὡς μάλιστα=εἰ τὰ μάλιστα καὶ ἀν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—ἀδικῶ παραβαίνω τοὺς νόμους.—οὐδὲν ἥττον οὐδόλως ὀλιγώτερον, ἐπίσης.—ποιοῦμαι τοὺς λόγους περὶ τινος=κατηγορῶ τινος.—ὅθεν πόθεν, διὰ ποίους λόγους (αἰτίας).

§ 2. πρυτάνεις, οὕτως ἔκαλοῦντο οἱ πεντήκοντα βουλευταί, οἱ ὅποιοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας προήδρευον τῆς βουλῆς.—ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν ἀφῆκαν (ἐπέτρεψαν) τὴν περὶ αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν) κρίσιν (ἀπόφασιν) εἰς τὴν βουλὴν.—ῳργίσθησαν, ὑποκυ. : οἱ βουλευταί.—τῶν ῥητόρων=τῶν βουλευτῶν.—ἀκριτος ὁ μὴ δικασθείς, ἀδίκαστος.—οἱ ἔνδεικα, οὗτοι ἡσαν συναρχία ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὅποιους συνηρίθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεύς· εἶχον δὲ οὗτοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ ἐμερίμνων περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν.—ζημιῶσαι, καθαρῶς τελκ. ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ παραδοῦναι· ζημιῶ τιμωρῶ.—δεινὸν ἐπικίνδυνον.—κρίνειν κατὰ τὸν νόμον, δηλ. διὰ παραπομπῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἡλιαίαν· διότι ἡ βουλὴ εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιβάλῃ ποινὴν μέχρι 500 δραχμῶν· ἐὰν δὲ τὸ ἔγκλημα ἀπῆγτει μεγαλυτέραν ποινήν, εἰσῆγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον.—γιγνώσκω, ίδ. 2, § 27 (σελ. 49).

§ 3 - 4. ἐπεχείρουν, δηλ. τινὲς τῶν βουλευτῶν.—ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις=ὅτε αὐτοὶ (οἱ σιτοπῶλαι) ἐκρίνοντο· πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ δευτέρα συνεδρίασις τῆς βουλῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθη νὰ παραπεμφθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ἡλιαίαν.—ἔργω ἐμπράκτως: διὰ τῆς στάσεως, τὴν ὅποιαν ἐτήρησα.—ἥσυχίαν ἄγω ἥσυχάζω, σιωπῶ.—βοηθῶ τοῖς νόμοις ὑποστηρίζω (ὑπερασπίζω) τοὺς νόμους.—ἡρξάμην, δηλ. κατηγορῶν τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ.—δεινῶς τὰς αἰτίας, διασάφησις τοῦ τούτων ἔνεκα· αἰτίαι δέ: διεβολαί.

§ 5. ἀνάβηθι, δηλ. εἰς τὴν πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος κειμένην ἔδραν.—**σύ**, ἀποτείνεται πρὸς τὸν προϊστάμενον τῶν κατηγορουμένων σιτοπωλῶν.—**ἄλλο τι οὖν (νομίζεις)** ἥ; ; λοιπὸν δὲν...; —**ἄξιω** παραδέχομαι ὅτι εἴμαι ἄξιος.—**οἶς**, ὁ πληθ., διότι τὸ **τι**, εἰς ὃ ἀναφέρεται, περιληπτικόν.—**ἡ ζημία** ἡ προσήκουσα, ἡ νόμιμος τιμωρία.—**ἔγωγε** (δηλ. **ἄξιω ἀποθανεῖν**) μάλιστα.—**συνωνοῦμαι** συναγοράζω, ἀγοράζω μαζὶ μὲν ἄλλους (συνεταιρικῶς).—**φορμός**, ἴδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—**ῶν**, καθ' ἔλξιν ἀντί: **οὔς**.—**ἔξεῖναι**, δηλ. τινι συμπρίασθαι.—**τῶν ἀρχόντων**, δηλ. τῶν σιτοφυλάκων περὶ τούτων ἵδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.

§ 6. ἀπὸ φηφίσασθαι... καταψηφίσασθαι, δηλ. αὐτοῦ ἀπὸ φηφίζομαι τινος ἀθωώνω τινά.—**παρεσχόμεθα** ὑπεβάλομεν (ἐν τῇ ἐγγράφῳ κατηγορίᾳ).

§ 7. ἀπαγορεύων φαίνεται εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπαγορεύει: φητῶς ἀπαγορεύει.—**κατὰ τῶν ἀρχόντων** ὡς πρὸς τοὺς ἄρχοντας.—**διὰ μακροτέρων** ἔκτενέστερον.

§ 8 - 9. οὗτοι, δηλ. οἱ σιτοπῶλαι.—**τὴν αἵτιαν**, δηλ. τοῦ συνωνεῖσθαι.—**εἰς ἔκείνους**, δηλ. τοὺς ἄρχοντας (τοὺς σιτοφύλακας).—**ἀναφέρω** ἀποδίδω.—**παρακαλῶ** προσκαλῶ.—**ἡρωτῶμεν**, δηλ. ἡμεῖς οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν β' συνεδρίασιν τῆς βουλῆς (§ 3).—**οἱ μὲν τέτταρες...** "Ανυτος δέ, οἱ σιτοφύλακες τοῦ Πειραιῶς ἦσαν πέντε: ἐκ τούτων ὁ "Ανυτος ἦτο σιτοφύλακς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος καὶ κατὰ τὸ παρόν.—**τίμιος** εἰς ὑψηλὴν τιμὴν, ἀκριβός.—**τούτων** ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς (= πρὸς ἀλλήλους) **μαχομένων** ἐπειδὴ οὗτοι (οἱ σιτοπῶλαι) προσέφερον (εἰς τοὺς σιτεμπόρους) ἀνωτέρων τιμὴν καὶ ἐφιλονίκουν μεταξύ των (περὶ τοῦ τίς θὰ πλειοδοτήσῃ).—**παρὰ τούτων**, δηλ. τῶν σιτοπωλῶν.—**ῶνουμένοις**, δηλ. τὸν σῖτον.—**ἄξιος** εὐθηγόρ. —**τούτους**, δηλ. τοὺς σιτοπώλακες.—**δεῖν**, ἐκ τοῦ ἔλεγε.—**ὅβιολῶ** κατὰ ἔνα ὅβιολόν.—**κατατίθεμαι** ἀποθηκεύω.—**ἀλλήλοις** ἀντωνεῖσθαι=ὑπερβάλλειν ἀλλήλους.—**τῆτες** (ἐπίρρ.) κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος.

§ 10. ἐὰν ὡς **μάλιστα** καὶ ἀν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—**περὶ τούτων** (δηλ. τῶν πραγμάτων) περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως.—**τούτων**, δηλ. τῶν ἀρχόντων.—**περὶ** ὕων, δηλ. πραγμάτων (ὡς ἔδω περὶ σίτου).—**διαρρήδην** ρητῶς, σαφῶς.—**δίδωμι** δίκην τιμωροῦμαι.

§ 11 - 12. ἀλλὰ γάρ ἀλλ' ὅμως.—ἐλεοῦμαι ἐπὶ τινι τυγχάνω ἑλέους (συγγνώμης) διά τι.—ἐπ' εύνοίᾳ τῆς πόλεως ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πολίτας, διὰ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν.—περιφανής καταφανής, πειστικός.—τῆς αὐτῆς τιμῆς, γνω. τοῦ τιμήματος.—ἐπιλείπει τινὰ ὁ σῖτος ἔξαντλεῖται εἰς τινα ὁ σῖτος.

§ 13. δεινὸν παράδοξον.—εἰσφοράν, περὶ αὐτῆς ἰδ. 1, § 30 - 31 (σελ. 42).—εἰσεσθαι, μέλλ. τοῦ οἴδα.—ἔφ' οἶς δι' ὅσα.—καὶ λα-θεῖν...=καὶ (ἀ) συνέφερεν αὐτοῖς λαθεῖν (ποιοῦσι) καὶ ὅσα εἰχον συμφέρον αὐτοὶ νὰ κάμνουν κρυφά.—ἐπ' εύνοίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ =ἐπ' εύνοίᾳ ὑμῶν.—τάναντία αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέ-ρει τὰ συμφέροντα αὐτῶν εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν ἄλλων πολιτῶν.

§ 14 - 15. οὕτω ἄσμενοι μὲ τόσην χαράν.—λογοποιῶ πλάττω, ἐπινοῶ.—τὰς ναῦς, ἐδῶ : τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—διεφθάρθαι, ἐξ τῆς τρικυμίας.—ἐκπλεούσας, ἐκ τοῦ Πόντου ἡ ἐξ τοῦ Ἐλλησπόντου.—ἐμπόριον ἐμπορικὸς λιμὴν.—τὰς σπονδάς, νοεῖται ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη (387 π.Χ.).—ἀπορρηθήσεσθαι, μέλλ. παθητ. ἀπαρεμφ. τοῦ ἀπαγορεύω διαλύω, ἀκυρώνω.—εἰς τοῦτ' ἔχθρας, δηλ. πρὸς ὑμᾶς.—καιρὸς κρίσιμος περίστασις.—ἀναρπάζω (τὸν σῖτον) κάμνω ἀνάρ-παστον τὸν σῖτον, (καὶ τὸν ἀποθηκεύω).—διαφέρομαι περὶ τῆς τι-μῆς συζητῶ περὶ τῆς τιμῆς, «παζαρεύω ».—ἀγαπῶ μένω εὐχαριστη-μένος.—δικοσουτινοσοῦν, γεν. τοῦ τιμήματος : εἰς ὁσηνδήποτε τιμὴν (ὅσα - ὅσα).

§ 16. οὕτω γιγνώσκω τοιαύτην γνώμην σχηματίζω (μορφώνω).—κακόνοια δυσμένεια, ἔχθροτης.—τὰ ὕνια τὰ πράγματα ποὺ πωλοῦν-ται εἰς τὴν ἀγοράν.—ἀγορανόμοι, ἀρχοντες, 5 εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ 5 εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὄποιοι ἐφόροντιζον νὰ πωλοῦνται τὰ ὕνια εἰς τὴν ἀγορὰν καθαρὰ καὶ ἀνόθευτα.—τέχνη ἐπάγγελμα.—χωρὶς ξεχωριστά, ἴδιαιτέρως.—ἀποκληρῶ ἐκλέγω διὰ κλήρου.—τὴν μεγίστην δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποιειῶν (δηλ. ;).—ἐπικρατῶ τινος ὑπερισχύω τινός· ἐδῶ : καταστέλλω τι.—δόπτε ἀφοῦ.—φυλάττειν, δηλ. τοὺς ἀδικοῦντας.

§ 17 - 18. ἀπογιγνώσκω τινὸς ἀθωώνω τινά.—δμολογούν-των=εὶ καὶ δμολογοῦσιν.—ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι δτι συνεννοεῦνται καὶ συνεταιρίζονται ἐναντίον τῶν ἐμπόρων (διὰ ν' ἀγο-

ράζουν εύθηνά καὶ πωλοῦν ἀκριβά τὸν σῖτον. — ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσι δτι τηρεῖτε ἔχθρικήν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐμπόρων, οἱ ὅποιοι εἰσάγουν τὸν σῖτον (: ἀπέναντι τῶν εἰσαγωγέων). — ἀλλην τινὰ ἀπολογίαν, πλὴν τῆς ὁμολογίας. — ἔχω (μετ' ἀπαρμφ.) = ; — ἐπιτιμῶ τινι, ἵδ. 2, § 17 - 18 (σελ. 47). — ἐφ' ὑμῖν (δηλ. ἦν ἀν) δικαίωμά σας θὰ ἥτο. — διποτέροις, δηλ. τοῖς κατηγόροις ἢ τοῖς κατηγορούμενοις. — καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον. — ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ ὅποιοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο (δτι δηλ. συνηγόραζον τὸν σῖτον). — ἀρνουμένων καὶ μ. παρεχομένων ἀν καὶ ἡροῦντο (τὴν ἐνοχήν των) καὶ παρουσίαζον μάρτυρας (περὶ τῆς ἀθωπότητός των). — πιστὸς πειστικός. — μᾶλλον παρὰ τῶν ἀρν., ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως : ἢ παρὰ τῶν ὁμολογούντων.

§ 19 - 20. καὶ μὲν δὴ ἀλλ' ὅμως, καὶ ὅμως. — περὶ τῶν τοιούτων, δηλ. πραγμάτων ὑποθέσεων (ἤτοι περὶ τοῦ σῖτου). — κοινότατοι τυγχάνουσιν ὅντες τοῖς ἐν τῇ πόλει προκαλοῦν τὸ ἐνδιαιφέρον ὅλων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. — πεύσονται, μέλλ. τοῦ πυνθάνομαι. — περὶ αὐτῶν, τῶν σιτοπωλῶν. — κόσμιος εὔπειθής εἰς τοὺς νόμους, νομοταγής. — πολλὴν ἀδειαν ψηφίζομαι τινι παρέχω διὰ τῆς φύφου μου εἰς τινα πλήρη ἐλευθερίαν. — ἔνεκα τῶν παρεληλυθότων, δηλ. ἀμαρτημάτων. — ἔσονται, ὑποκμ. : οἱ λοιποὶ σιτοπωλαι. — μόγις μόλις, ὅπωσδήποτε. — ἐκ ταύτης, ἢ ἐκ ἔνεκα. — τέχνη, ἵδ. § 16. — ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος εἰσάγομαι εἰς δίκην καὶ ινδυνεύω νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον. — κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς διακινδυνεύω τὴν ζωήν μου.

§ 21. ἀντιβολῶ παρακαλῶ. — τῶν πολιτῶν, οἱ = τούτους τῶν πολιτῶν, οἱ. — οἱ... ἀπέθνησκον, νυοῦνται οἱ τιμωρηθέντες σιτοφύλακες (πρβλ. § 16). — ἐφ' οὓς συνέστησαν, πρβλ. § 17 « ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι ». — οἵτις = τούτοις δέ, δηλ. τοῖς ἐμπόροις. — χαρίζομαι τινι εὐχαριστῶ τινα. — αὐτούς, τοὺς ἐμπόρους. — κάπηλοι μικροπωληταί· δρήτωρ περιφρονητικῶς ἀποκαλεῖ οὕτω τοὺς σιτοπώλας.

§ 22. δ τι δεῖ τις ἢ ἀνάγκη, διατί πρέπει. — ὅτου, ἀντωνυμίᾳ ἀναφρ. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (δ τι, γνκ. οὗτινος ἢ ὅτου)· ἢ γενκ. δτου δηλοῖ τὴν αἰτίαν = ἔνεκα τίνος.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1975

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΣΧΟΛΙΟΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΣΧΟΛΙΟΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Περὶ ρητορικῆς.

Πολλοὶ ἀνθρώποι ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνως καὶ ζωηρῶς τόσον, ὥστε νὰ συγχινοῦν τοὺς ἀκρο-ατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τοῦτο ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἦτο κτῆμα δλίγων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολὺ. Τοιοῦτοι ἡσαν παρ' Ὁμήρῳ ὁ Νέ-στωρ, ὁ Ὀδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἴκανότης λέγεται ἔμφυτος εὐγλωττία. Ταύτην ἔπρε-πε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύ-ρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἶχον τὴν ἔμ-φυτον εὐγλωττίαν, προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιουτοτρόπως ἡρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἔντεχνος ρη-τορική, ἡ τέχνη τοῦ εὗ λέγειν. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σι-κελίαν· πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ρητορικῆς ἡσαν ὁ Κόραξ, ὁ ὅποιος ὥρισεν αὐτήν, ὅτι εἶναι πειθοῦς δημιουργός, καὶ ὁ Τισίας, ὁ ὅποιος συνέταξε ῥήτορικὴν τέχνην. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ρη-τορικὴ τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεον-τίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ὑπὸ τῶν σοφι-στῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πε-λοποννησιακοῦ ἰδίως πολέμου καὶ ἔξῆς, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι, ὃς αἱ συχναὶ δίκαιαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παντὸς εἰδῶς συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευμα-τικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἔνεκα τούτου ἤκμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἴδη τοῦ ρητορικοῦ λόγου: τὸ δικανικὸν εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ συμβουλευτικὸν εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ τὸ πανηγυρικὸν ἡ ἐπιδεικτικὸν εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγ-κεντρώσεις.

Μεταξύ τῶν ἀττικῶν ρητόρων διεκρίθησαν ὁ Λυσίας, ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος Ἰσοκράτης, ὁ Ἰσαῖος, ὁ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ρητορικούς λόγους οἱ ρήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἐπειτα ἐδημοσίευον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτούς. Πολλάκις δομως δὲν ἀπήγγελλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἄλλων (παραινετικοὶ καὶ δικαινικοὶ) ἢ ὡς ρητορικὰ γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίευον πρὸς ἀνάγνωσιν.

B'. Περὶ Ἰσοκράτους.

Βίος τοῦ Ἰσοκράτους. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον καὶ Ἡδυτώ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ἦσαν ἀρκετὰ εὔποροι καὶ εἰλικρινεῖς ἐργοστάσιον αὐλόποιίας. Ως τοιοῦτοι λοιπὸν ἐδωσαν εἰς τὸν οἰκότον των ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἔγινε μαθητὴς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Προδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἐπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὅποιους ἡ ἡθικὴ διδασκαλία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἰσοκράτη.

Ἡλικιωθεὶς ἔγινε ρήτωρ καὶ ἐσκέφθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ ὅποια ἐπεθύμει πολὺ ἀλλὰ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ του καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἡμιπόδιζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο· ὡς λογογράφος δέ, θὰ εἶχε μέγιστον ἀντίπαλον τὸν Λυσίαν. Διὸ ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ γίνη **ρητοροδιδάσκαλος**. Πράγματι ὡς τοιοῦτος ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεία.

Κατ' ἀρχὰς ἰδρυσε ρητορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π.Χ.), ἐνθα εἶχεν ἐννέα μαθητὰς. Βραδύτερον δὲ ἰδρυσε τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὅποιαν ἐμάθητευσαν οἱ ἄριστοι τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς ὅποιας ἔξηλθον ἔξοχοι ἀνδρες, ἴστορικοί, ρήτορες, πολιτικοί καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὡνομάσθη ἡ σχολὴ του σχολεῖον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμάθητευσαν ὑπὲρ τοὺς 100 νέοι ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἐπλήρωνον δὲ ὡς διδάκτρα ἕκαστος 1000 δραχμὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐφοίτων 3 - 4 ἔτη. Ο δὲ Κικέρων (De oratore II, 24) λέγει: «ἐκ τοῦ παιδευτηρίου τοῦ Ἰσοκράτους, ὡς ἐκ τοῦ τρωικοῦ Ἰππου, ἔξοχοι μόνον ἔξηλθον ἀνδρες».

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἰππίου, τὴν Πλαθάνην.

έπειδη δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἱοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἱόν της, τὸν Ἀφαρέα.

‘Ως **ἄνθρωπος** ἡτο δίκαιος, εἰλικρινῆς καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ ὅτι ὁ Φίλιππος ἡτο ἄξιος ἡγέτης πρὸς πραγματοποίησιν τῆς πολιτικῆς ἐνότητος δλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, ὑπεστήριξε τοῦτον ἐκθύμως· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π.Χ.), λυπηθεὶς διὰ τὴν ταπείνωσιν τῆς πόλεως του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἔζητησε τὸν θάνατον. Πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ἡμέρας μὴ ἐγγίσας τροφὴν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π.Χ.) εἰς ἥλικιαν 98 ἐτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνη, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρὴν ὡς σύμβολον τῆς ἐλκυστικῆς χάριτος.

‘Ο ‘Ισοκράτης ὡς **παιδαγωγὸς** ἐπεδίωκε τὴν μόρφωσιν ἡθικῶν χαρακτήρων. Τοιαύτη δὲ μόρφωσις ἀγείρει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἡ δοία κατ’ αὐτὸν ἔγκειται εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοισύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπήτει **εὐθουλίαν** (ἥτοι φρόνησιν) καὶ **σωφροσύνην**, ἀνευ τῆς δοίας αἱ σπουδαὶ εἶναι ζημία μᾶλλον ἢ ὀφέλεια· ἔπειτα **φιλεργίαν** καὶ **ἐπιμέλειαν**, τῆς δοίας ἢ δύναμις εἶναι ἀπιστεύτως μεγάλῃ· καὶ ὁ εὐφύέστατος πρέπει νὰ εἶναι ἐπιμελής καὶ φιλεργός, διότι ἄλλως εἰς τὸν βίον του θὰ εἶναι διστυχής. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς φιλεργίας εἶναι ἡ **ἀλυπία**, τὸ κύριον τοῦτο γνώρισμα τῆς εὐδαιμονίας, ὡς ὁ Ἰδιος διδάσκει (Εὐαγ. 42): «οἱ ἄριστα τῶν ὅντων ἐπιμελούμενοι ἐλάχιστα λυποῦνται». ‘Ο ‘Ισοκράτης ὡσαύτως ἤθελε τὸν συνδυασμὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως· «ἐμπειρίᾳ», λέγει (πρὸς Νικοκλ. 35), «μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· αὕτη μὲν γάρ τὴν ὁδὸν σοι δεῖξει, ἡ δὲ ἐμπειρία ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι». Τὴν θεωρίαν ἤθελε μόνον ὡς ὅδηγὸν τῆς ὁδοῦ· διὰ τοῦτο ἐμόρφωσε τὴν διδασκαλίαν του οὕτως, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ φέρῃ τοὺς ἀκούοντας εἰς ὅρθην καὶ βαθεῖαν κρίσιν ἐν τῷ βίῳ. Εἶχε πρὸ δρθαλμῶν τὸ τοῦ ‘Ηρακλείτου: «πολυμαθήη νόσον ἔχειν οὐ διδάσκει».

Φέρων πάντοτε τὸν ἔαυτόν του ὡς παράδειγμα ἐδίδασκεν ὅτι ἔκαστος δέον νὰ σπουδάζῃ σύμφωνα μὲ τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἱκανότητάς του, διὰ νὰ γίνωνται δλοὶ τέλειοι εἰς τὸν κλάδον των, διὰ νὰ γίνωνται **προσωπικότητες**. Εἰς τὸν Παναθηναϊκὸν (§ 11) λέγει ὅτι στερούμενος φωνῆς ἵκανῆς καὶ τόλμης ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπεδόθη «ἐπὶ τὸ φιλο-

σοφεῖν καὶ πονεῖν καὶ γράφειν, ἀ διανοηθείη ». Ὑπειπτειν μέγας ρητοροδιδάσκαλος, ἡ ἐνδοξότερα προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς του.

‘Η παιδαγωγική του ἐπέδρασε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς μετέπειτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, διότι αἱ διδασκαλίαι του λύουν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῆς νεότητος πάσης ἐποχῆς.

Διὰ τὴν ἀνθρωπιστικήν του διδασκαλίαν ὁ Ἰσοκράτης παρουσιάζεται ως ἀνταγωνιστής τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἔξαιρουμένου, διετέθησαν δυσμενῶς πρὸς αὐτόν.

‘Ως φιλόσοφος—καίτοι δὲν ἀνέπτυξεν ἕδιον φιλοσοφικὸν σύστημα—δύναται νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν πρακτικῶν ἡθικῶν φιλοσόφων χάρις εἰς τὰ ἔξοχα ἡθικὰ παραγγέλματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα του.

‘Ο Ἰσοκράτης ὡς πολιτικός. ‘Ο Ἰσοκράτης παρακολουθῶν μὲ μεγάλην λύπην πρῶτον μὲν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους καὶ τὰς ἀντιζηλίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἔπειτα δὲ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Περσῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐλλάδος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἑλληνικῶν πόλεων, τέλος δὲ φοβούμενος τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδουλώσεως ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος, ἔπλασε τὸ πολιτικόν του ἵδεῳδες, τὸ δόποιον συνοψίζεται εἰς τὰ ἔξῆς : 1) ἔνωσις ὅλων τῶν Ἐλλήνων εἰς μίαν κοινοπολιτείαν, εἰς ἐν ἰσχυρὸν ἑλληνικὸν κράτος 2) ἐκστρατεία κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν 3) κατάληψις καὶ ἔξελλήνισις τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῆς διοχετεύσεως πρὸς τὰ ἔκει τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων· καὶ 4) ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπαραγωγῶν πηγῶν τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας ἔκεινης χώρας.

‘Ο Ἰσοκράτης δὲν διενοήθη πρῶτος τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Πρῶτος ὁ τὸν σ' π.Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Πολυυκράτης, ὁ ἔξοχος τύραννος τῆς Σάμου, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίου τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων κίνδυνον, διενοήθη καὶ ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα δὲ μέγας Περικλῆς τὸν Ε' αἰῶνα, συνεχιστής τῆς πανελλήνιου πολιτικῆς τοῦ Πολυυκράτους, ἐπεδίωξε καὶ αὐτὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων. ‘Η πολιτειακὴ δύναμις ἀπάστασις τοῦ Ε' καὶ σ' αἰῶνος ἥτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ δυνατότης πραγματοποιήσεως ἐνδὸς τόσον μεγάλου σχεδίου.

‘Ο Δ' αἰώνι παρουσιάζεται εὐνοϊκώτερος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ ἵδεῳδούς τοῦ ἐθνικωτάτου ρήτορος Ἰσοκράτους. Ἡ ἔνωσις

τῶν Ἐλλήνων, ἡ ὁποία ἦτο τότε ἡθικὸν καὶ ἔθνικὸν αἴτημα, τώρα εἶναι καὶ οἰκονομικόν, διότι οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐπέφερον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτωσιν τόσον εἰς τὰς πόλεις ὡς κράτη, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἄτομα. Οἱ σοφισταὶ δὲ διδάσκοντες τὸν ἀτομικισμὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς **πολιτείας** ὡς ἐνότητος. Τὰ ἀτομα ἔχασαν τὴν σύνδεσιν των μὲ τὴν ὀλότητα τῆς **πόλεως**. Ἀφ' ἑτέρου οἱ αὐτοὶ σοφισταὶ διδάσκοντες, ὡς ἄνδρες περιπλανῶμενοι, διτὶ πατρὶς εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν γεννᾶται τις, ἐνέβαλλον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν των, διτὶ ἡ ἐλληνικὴ πατρὶς περιλαμβάνει τὸν ὅλον ἐλληνικὸν κόσμον. Ἔτσι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, εἰς τὸ αἴτημα τῆς δημιουργίας μεγαλυτέρας πολιτικῆς ἐνότητος πρὸς ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν ἔθνων, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων. Πρόκειται περὶ τῆς **πανελληνίου** ἴδεας, γύρῳ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζεται ὁ Ἰσοκράτης καθ' ὅλον τὸν βίον του. Χάριν αὐτῆς εἰργάσθη διὰ τὴν ἔδρυσιν τῆς δευτέρας Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας μὲ τὴν προοπτικὴν νὰ περιλάβῃ αὕτη τὰς πλείστας τούλαχιστον ἐλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ καταστῇ πανελλήνιος κοινοπολιτεία, ἐν ἰσχυρὸν κράτος ἐλληνικόν.

Αλλὰ τὸν ἀπογοητεύει ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων μὲ τοὺς δημιαγωγούς του. Ἡ δημοκρατία τοῦ Εὐβούλου δὲν ἦτο ἡ δημοκρατία τοῦ Πειραιλέους. Διὰ τοῦτο ἥρχισε νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, ἵνα αὕτη, ὡς ἀρχηγός, ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ του ἴδεωδους.

Αφορμὴν πρὸς τὴν πολιτικὴν στροφὴν τοῦ ρήτορος ἔδωσεν ὁ Εὔαγόρας τῆς Κύπρου, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέψθη, διτὶ περιήρχετο τὰς συμμαχικὰς πόλεις μαζὶ μὲ τὸν μαθητήν του, τὸν ἴκανωτατὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεον. Τόσον δὲ ἐθαύμασε τὸν Εὐαγόραν ὡς ἄρχοντα, ὡς ἴδιανικὸν μονάρχην, ὥστε ἐσκέψθη, διτὶ ἔνας τοιοῦτος ἄρχων, μία τοιαύτη προσωπικότης, πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πανέλληνας κατὰ τῶν Περσῶν.

Ο θαυμασμός του τώρα πρὸς τὰς προσωπικότητας τὸν φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὗτος ἦτο εὐγενῆς τὴν καταγωγὴν, διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδας, ἦτο συνετὸς καὶ δίκαιος, ἡγέτης ἐκλεκτός, ἀριστος στρατιωτικὸς μὲ ἰσχυρὸν στρατόν, καταπλήσσουσα δραστηριότης· οἱ δὲ Μακεδόνες του δὲν ἤσαν μὲν τόσον πολιτισμένοι, ὅσον οἱ Ἀθηναῖοι, ἤσαν δῆμως ἀγνὴ ἐλληνικὴ φυλή, ἀξία νὰ μετάσχῃ τῆς παν-

ελληνίου κινήσεως. "Ολα αύτά ήσαν χαρακτηριστικά ίκανά, διὰ νὰ διεκδικῇ ὁ Φίλιππος τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

'Αλλ' ἀπέναντι τοῦ Φιλίππου ὡρθώθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν συμμαχίαν τῆς καὶ μὲ τὸν φλογερὸν ρήτορά της Δημοσθένην. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθυμούμενοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα δὲν ξθελον νὰ εἰναι ἄλλος ήγέτης καὶ νὰ τεθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ πόλις των, ἡ πόλις τοῦ Περικλέους, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ δύο αὐτὰ λίαν ἴσχυρὰ κράτη ἔμελλον νὰ συγκρουσθοῦν. Τὴν κρίσιμον κατάστασιν παρακολούθει ὁ Ἰσοκράτης μὲ ἀγωνίαν· γράφει καὶ εὔχεται ἡ εἰρήνη, ἡ Φιλοκράτειος κληθεῖσα, τὴν ὅποιαν ἔκλεισαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος, νὰ εἰναι στερεά, νὰ γίνη συμμαχία διαρκής ἀπαρχὴ τῆς πανελλήνιου ἑνώσεως.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Φιλίππου βλέπει τὸν ἄξιον ἡγέτην τῶν Πανελλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους βλέπει τοὺς ἴσχυρούς συντελεστὰς τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκης. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἐκλείψῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ νὰ συνεργασθοῦν ἐν ἴσοτομίᾳ τὰ δύο κράτη, ἡ καταπλήσσουσα δραστηριότης τοῦ Φιλίππου νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς κατανίκησιν τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν.

"Ηθελεν ὁ Ἰσοκράτης ἡγέτην τὸν Φίλιππον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταπείνωσιν τῆς πόλεως του, τὴν ὅποιαν τόσον ἐκαμάρωνε, τὴν ὅποιαν τόσον ἥγάπα. 'Ο σκοπός του πληροῦται· τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες πραγματοποιεῖται, ἀλλ' ἡ πόλις του ταπεινοῦται. 'Ο Ἰσοκράτης εἶχε διαγνώσει καλύτερον ἀπὸ τὸν Δημοσθένη τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

'Ο Ἰσοκράτης ὡς ρητοροδιδάσκαλος καὶ συγγραφεύς. 'Ο Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ρητορικὴν ὅχι μόνον θεωρητικῶς, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς διὰ γυμνασμάτων· ἐλάχισταν δὲ συνήθως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἴστορίαν τῆς Ἐλλάδος, τῆς ὅποιας τὰ συμφέροντα ἐνέπνεον αὐτόν.

Θεωρῶν τὴν ρητορικὴν ὅχι ὡς ἀπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ρήτορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του ὅχι μόνον ἴκανοὺς εἰς τὸ λέγειν, ἀλλὰ καὶ σπουδαίους κατὰ τὰ ξθῆ καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ηδοκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὡστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον **ρητοροδιδάσκαλον**.

‘Ο ’Ισοκράτης ἔγραψεν ὑπὲρ τοὺς ἔξήκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὃποίων σώζονται 21, δικανικοί, πανηγυρικοί καὶ συμβουλευτικοί ἢ πρὸς ἀσκησιν γεγραμμένοι· ἐπίσης σώζονται ἐννέα ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα ρητορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους του δ ’Ισοκράτης προτρέπει πανταχοῦ εἰς ὅμονοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς “Ἐλληνας νὰ ἐνωθοῦν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν.

’Ενταῦθα ἐρμηνεύονται τρεῖς τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων λόγων τοῦ ’Ισοκράτους. Πλὴν τούτων ὅμως σπουδαῖοι ἐπίσης εἶναι ὁ Πανηγυρικός, Φιλιππος, Ἀρχίδαμος, Ἀρεοπαγιτικός, Βούσιρις, Πανοθηναϊκός, Πλαταϊκός, κατὰ Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ.λ.π.

Π. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Εἰ σα γωγή. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἰδος παραινετικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν νιὸν τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλου του Ἰππονίκου. Απενθύνει δηλ. πρὸς τὸν Δημόνικον συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ζῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχοντας αὐταὶ γενικὸν χαρακτῆρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Δημονίκου, εἶναι πολὺ ὀφέλιμοι διὰ πάντα νέον, καθόσον εἶναι ἄρισται ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονίκου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν, ὅτι ητο βασιλεὺς εἴς τινα πόλιν τῆς Κύπρου.

(α') *Ἐν πολλοῖς μέν, ὡς Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὔροή-1 σομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις² οἱ μὲν γάρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδὲ ἀν δὲ πᾶς αἰών ἔξαλειψειεν³ ἥγούμενος οὖν 2 πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὔνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόνικον συνηθείας⁴ πρέπει γάρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. (β') Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον⁵ σὺ μὲν γάρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ.⁶ Οσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἔαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικούς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦ-*

σιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ᾧ τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἥθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

- 5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὃν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέγεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις δμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίου οἰκονομεῖν· ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὄδδον ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἡδυνήθησαν, ἡς οὐδὲν κτῆμα σε-
6 μνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἡ χρόνος ἀνή-
λωσεν ἡ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἡ καλο-
καγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευά-
ζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἥδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ
μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἀνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχον-
τας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε,
7 ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς
κτῆσις, οἵ τινες ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῆ, μόνη μὲν
συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὔγε-
νείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ
δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν
8 ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἥγουμένη. Ράδιον δὲ τοῦ-
το καταμαθεῖν ἐστιν ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων καὶ τῶν
Θησέως ἔργων, οἵ τινες τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εύδοξίας
χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἀπαντα χρό-
νον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.
9 (γ') Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀνα-
μνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι
λεγομένων οὐ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ῥᾳθυμῶν διετέ-

λεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἡγάπτα, ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος: οὐδὲ ταπεινῶς διώκει τὸν ἔαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπής καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἔθαυμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν 10 σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας: ἥγεῖτο γάρ εἶναι πρὸς ἔταιρίαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπου γένους καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης· ἐπιλίποι δ' ἀν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα: ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς 11 Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἔξενηνόχαμεν, πρὸς δὲν δεῖ ζῆν σ' ὕσπερ πρὸς παράδειγμα, γόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῷας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γάρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· ἥγου δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτῳ προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγω- 12 νιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐνάμιλλος γενήσει τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασι. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρω- μένον· τὰ μὲν γάρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε· διόπερ ἐγώ σοι πει- ράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὃν ἂν μοι δοκεῖς ἐπιτηδευ- μάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἀνθρώπωις εὐδοκιμῆσαι.)

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μό- 13 νον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γάρ τῆς τῶν χρημάτων εύπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλο- καγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτῳ γάρ δόξεις ἄμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, 14

- οἶους ἀν εὔξαιρο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.
 "Ασκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ὥραν
 ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν τούτου δὲ ἀν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις
 τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε
 μήτε λόγον μετὰ θοάσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γάρ ἀνόητον, τὸ
 15 δὲ μανικόν. "Α ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι
 καλόν. "Εθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν δι' ἐ-
 κεῖνο μὲν γάρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις.
 16 Ήγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνην, δικαιο-
 σύνην, σωφροσύνην· τούτοις γάρ ἀπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ
 17 τῶν νεωτέρων θήθος. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε
 λήσειν· καὶ γάρ ἀν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς
 μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου,
 τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρ-
 ψις γάρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἀριστον, ἀνευ δὲ τούτου κάκιστον.
 Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καὶ ψευδεῖς ὠσιν· οἱ γάρ πολλοὶ τὴν
 μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. "Α-
 παντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γάρ ἀν παραυτίκα
 κρύψης, ὑστερον ὀφθήσει. Μάλιστα δὲ ἀν εὐδοκιμοτής, εἰ φαί-
 νοι ταῦτα μὴ πράττων, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀν πράττουσιν ἐπιτι-
 18 μώγει. 'Εαν ἡς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. "Α μὲν ἐπίστασαι,
 ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἢ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσ-
 λάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις ὅμοιώς γάρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα
 χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν
 φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν
 τῶν λόγων φιληκοῖαν· οὕτω γάρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς
 19 εύρημένα συμβήσεται σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. 'Ηγοῦ τῶν ἀκου-
 σμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρείττω· τὰ μὲν γάρ
 ταχέως ἀπολεῖπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σο-
 φία γάρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν
 ὅδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλο-

μένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη
διαπερᾶν ἔνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν,
τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ²⁰
τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ γίγνουν
φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ δὲ εὔπροσήγορος¹ ἔστι δὲ
φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐ-
προσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν.
‘Ηδέως μὲν ἔχει πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω
γὰρ τοῖς μὲν ούκ ἀπεχθῆς ἔσει, τοῖς δὲ φίλος γενήσει. Τὰς ἐν-
τεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν
αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐ-²¹
κουσίοις, ὅπως ἀν δύνη καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. ‘Ὦ²’ ὃν
κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἀσκει πάν-
των, κέρδους, δργῆς, ἡδονῆς, λύπης² ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν
κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι’ ὃν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι’ ὃν
εὐπορήσεις, τῇ δὲ δργῇ παραπλησίως ἔχης πρὸς τοὺς ἀμαρ-
τάνοντας, ὥσπερ ἀν πρὸς ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἀλ-
λούς ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπο-
λάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ’ ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν
δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἀλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπης καὶ
σεαυτὸν ὡς ἀνθρωπος ὃν ὑπομιμήσκῃς. Μᾶλλον τήρει τὰς ²²
τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ
τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τρόπον ὄρκου πιστότερον φαίνεσθαι πα-
ρεχομένους. Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ
τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε,
πλὴν ἐὰν δμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῷ
λέγοντι κάκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. ‘Ορκον ἐπακτὸν προσδέ-²³
χου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ
φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασφέων. ‘Ενεκα δὲ χρημά-
των μηδένα θεῶν δμόσης, μηδ’ ἀν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις
γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

- 24 Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἀν ἔξετάσης, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· δόμοιώς γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάξτειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μήτε ἅπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλει. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι 25 προσποιῇ. Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχών μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχών δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἐκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσὸν ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελ- 26 τος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς. 'Ομοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. 'Αποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσκεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθον- 27 ται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆσι μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. 'Αγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μή τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μέν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἀν εἴ τις 28 ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἴππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἐ-

νεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσκι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλω σπουδαίωρ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντας ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπει. Στέργει μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. Μηδενὶ συμφορὰν δύνειδίσῃς·²⁹ κοινὴ γάρ ή τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει· καλὸς γάρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίω χάρις ὀφειλομένη. Κακοὺς εὖ ποιῶν δύμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν· ἐκεῖναί τε γάρ τοὺς διδόντας ὕσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν οἵ τε κακοὶ τοὺς ὀφελοῦντας ὕσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὕσπερ τοὺς ἔξαπατῶν-³⁰ τας· ἀμφότεροι γάρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζομένους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεγκυνομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὅμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γάρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὅγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ τῶν ὅμιλητικῶν τρόπον ἀπαντεις ἡδέως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὥν μηδὲ³¹ δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζοντων δργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδὲ ἀν ἀδίκως δργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένους μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένους δὲ τῆς δργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδᾶν τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ γάρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀγχρίστως γαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀγδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὥν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ³² τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δέ ποτε σοι συμπέσῃ καιρός, ἔξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γάρ ὁ νοῦς ὑπ' οἴνου διαφθαρῇ, ταῦτὰ πάσχει τοῖς ἀρμασι τοῖς τοὺς ἡγιόχους ἀποβαλοῦσιν, ἐκεῖνά τε γάρ ἀτάκτως φέρεται διακαρτόντα τῶν εὔθυνούντων ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διαγοίας. Αθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θηγητὰ δὲ τῷ συμ-

- 33 μέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ὡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μογῇθρὸς πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας πολλάκις γάρ ὅν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. Οὓς ἀν βούλη ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελθῦντας ἀρχὴ γάρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψύγος.
- 34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γάρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ὡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εύτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὑβουλίαν. Περὶ ὅν ἀσχύνη παρρησιάσασθαι, βούλη δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὃς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γάρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.
- 35 "Οταν ὑπέρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἔχυτοῦ διώκησεν· διὰρ κακῶς διανοηθεῖς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἀν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας· καὶ γάρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς 36 ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἥθη καὶ δίωκε τὰ ἔκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γάρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὡστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἔκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἵσχυρότατον μέντοι νόμον ἥγοῦ τὸν ἔκείνων τρόπον. "Ωσπερ γάρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν 37 βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὅν γάρ ἀν ἔκεινος ἀμάρτη,

σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπολάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδιόξοτερος· πολλῶν γάρ γρημάτων κρείττων δι παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο μήτε συνηγόρει· δόξεις γάρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἶτα περ ἀν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς. Παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχουν ³⁸ δὲ τὸ ἵσον ἔχων, ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μή δι' ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἀδικον· τοσούτῳ γάρ κρείττων δικαιοσύνη γρημάτων, ὅσφ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὡφελεῖ, ἢ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει, κάκείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλλαξεῖν. Μηδένα ζήλου ³⁹ τῶν ἑξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γάρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίας ὑπερέχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ ⁴⁰ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἀσκεῖ· μέγιστον γάρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστητη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ τι ⁴¹ ἀν μέλλης ἔρειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ πολλοῖς γάρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἡ περὶ ὃν οἶσθα σαφῶς, ἡ περὶ ὃν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τούτοις γάρ μόνοις δι λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὔτω γάρ ⁴² οὕτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρῆς οὕτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίνεντο δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἑτέροις ὃν κατάδηλος· ἀπότον γάρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον ⁴³ εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γάρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν

φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτε σοὶ συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἔδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

44 (ε') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοὶ πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἔξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὔνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εύρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἐτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὕσπερ ἐκ ταμιείου προσφέρης, φήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὃν ἔχω σοὶ συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἀν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἃς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἀλλων τοὺς πλείστους εὐρήσομεν ὕσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίω χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἀλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἀλλων τοὺς ἐπὶ

46 τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἀν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρι-

47 νεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κάκεῖ μὲν πρότερον ἡσθέντες ὑστερὸν ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύ-

ομεν, ώς τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γάρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἔνεκα διαπονοῦμεν. (σ') Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς 48 μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθὺς γάρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήπτοντας· πάντες γάρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἔξαμαρτάνοντας ώς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· ὅπου γάρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδο- 49 μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους φαύλους εἶναι φήσομεν. Δικαίως δ' ἀν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γάρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὔδαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ θυητὸν ὄντα τῆς 50 τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κάκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γάρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ώς οἱ μῆθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οὓς δεῖ παρα- 51 δείγμασι χρώμενόν σ' ὁρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γάρ τὴν μέλιτταν 52 ὁρῶμεν ἐφ' ἀπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γάρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εἰ σα γω γή. "Οπως δο πόδες Δημόνικον είναι συμβουλευτικός, οὗτω καὶ δο πόδες Νικοκλέα. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ δόηγιας χρησίμους διὰ πάντα ἀνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων συμβουλὰς καὶ δόηγιας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν δποῖον δο Νικοκλῆς πρέπει νὰ ἄρῃ, είναι χρήσιμος διὰ τοὺς ἄρχοντας.

Πρός τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν δο Ισοχράτης δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας) καὶ δο μὲν ἐπιγραφόμενος Νικοκλῆς είναι συμβουλευτικός πρός τοὺς Σαλαμινίους, ἵνα ὑπακούονταν εἰς τὸν βασιλέα των, δὲ Εὐαγόρας είναι ἐγκώμιον τοῦ πατρός τοῦ Εὐαγόρου.

- 1 (α') Οἱ μὲν εἰωθότες, ὡς Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὃν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν
2 δόμολογούντων καπηλεύειν· ἥγησάμην δ' ἀν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοὶ τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὁρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεχόμενος ἀριστ' ἀν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. Τοὺς μὲν γάρ ιδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἐκάστην βουλεύεσθαι
3 τὴν ἡμέραν. "Ἐπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἔκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. Πρὸς δὲ τούτους καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστ'
4 ἐξ ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς

δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς ἔδει παιδεύεσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γάρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων κύτοις οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν διμιλοῦσι. Καὶ γάρ τοι κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἔστιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μέν, ἐπεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων· ὅταν μὲν γάρ 5 ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυναστείας, ίσοθέους ἀπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας· ἐπειδὴν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες ὁρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὃν ἦκιστα χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δὲ εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἔξαμαρτεῖν ἡναγκασμένους, τοῖς δὲ ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν ὁπωσοῦν 6 ζῆν ἥγοινται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. Ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἔστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ιερωσύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, διὸ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἔστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

(β') Καθ' ἔκάστην μὲν οὖν τὴν πρᾶξιν, ἐξ ὃν ἀν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργων ἔστι συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὃν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ δὲ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἔξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέ-⁷ σεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γάρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐπίδος ἔλαβεν·

- 8 οὐ μὴν ἀλλὰ τό γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ πάραλελειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἴδιωτας παιδεύοντες ἔκείνους μόνον ὠφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειν, ἀμφοτέρους ἀνὸνήσεις, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἀν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειν.
- 9 (γ') Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἔστιν· ἀν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἀμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν. Οἶμαι δὴ πάντας ἀν δομολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γὰρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἔνεκα πρακτέον ἔστι. Καὶ μὴν ἔκεινό γε φανερόν, δτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥᾳθυμεῖν μηδ' ἀμελεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων· δέδειται γάρ, δτι τοιαύτας τὰς βασιλείας 11 ἔξουσιν, οἵας περ ἀν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. "Ωστ' οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὔτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ὡς τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν· ἀπασαι γάρ αἱ πανηγύρεις οὐδ'" ἐν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἀθλῶν, περὶ δὲ ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.
- (δ') "Ων ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως, ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς 12 ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμώτερους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἀν πρὸς

ἀρετὴν ὀφελήσαιμεν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐ-
πιμελείας μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, 13
οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονι-
μωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ἀν δύνη, μεταπέμπου,
καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὔδοκιμούντων μήτε τῶν σοφιστῶν
μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατής γί-
γνου, τῶν δὲ μαθητής, καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλατ-
τόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστήν. Διὰ γὰρ τούτων
τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἀν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν
εἶναι τὸν ὁρθῶς βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσον-
τα. Μάλιστα δ' ἀν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν 14
ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἀρχειν καὶ τοὺς ἀνοη-
τοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσῳ γὰρ ἀν ἐρρω-
μενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἀνοικαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλ-
λον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

(ε') "Αρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι 15
τῶν δεόντων ποιήσειν, πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι· δεῖ
καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἵππων οὔτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ'
ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἴόν τε καλῶς ἀρχειν, ἀν μή τις χαί-
ρῃ τούτοις, ὃν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτων 16
σοι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς
ἀρχειν, γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων
πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἀν ἀ-
ριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἀν
μήθ' ὑβρίζειν τὸν ὄχλον ἐᾶς μηθ' ὑβριζόμενον περιορᾶς, ἀλλὰ
σκοπῆς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμάς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι
μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα
χρηστῆς πολιτείας ἔστιν.

(σ') Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει 17
καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐ-
ρετής γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλ-

- λοις ὁρθῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὅμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις οἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἴον τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιοῦσι· ταῦτα γάρ
- ¹⁸ ἄπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσι. Τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὃν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς γάριν μηδ' ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' ἀεὶ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν γίγνωσκε· καὶ γάρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νό-
- ¹⁹ μους τοὺς καλῶς κειμένους. Οἶκει τὴν πόλιν δμοίως ὥσπερ τὸν πατρῶν οἶκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεισιν ἀκριβῶς, ἵν' εύδοκιμῆς ἄμα καὶ διαρκῆς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδ' ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθύς ἀφανιζομένων ἀλλ' ἐν τε τοῖς προειρημένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὔεργεσίαις· τὰ γάρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλείονος ἀξίᾳ τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.
- ²⁰ Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν, ἥγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἀν' ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σαυτὸν παρέχης· μᾶλλον γάρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἰερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. (ζ') Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς [τῶν φίλων] τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δ' ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς εύνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἥγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γάρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ σφέζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἀν τις δύναιτο. Κήδου τῶν οἰκων τῶν πολιτικῶν καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ

τῶν σῶν ὀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἄπαντα γάρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω 22 φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. "Απασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μή τοὺς σοὶ δωρεάς ἔγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γάρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς 23 πολλοὺς φόβους ἔξαίρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γάρ ἀν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ἦ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

'Αρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρᾳ 24 κολάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἄμεινον αὐτῶν σὲ βουλεύεσθαι. Πολεμικὸς μὲν ἵσθι ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὕτως δομίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττους, ὥσπερ ἀν τὰς κρείττους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ 25 ὃν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγγομένους. Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὃν οἷοί τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους, οἵς ἀν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς 26 μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἀριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελέως εύδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων καὶ κακίας ἀρξῆς, ἀλλ' ἀν τοιοῦτος ὃν, οἶον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ

- παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.
- 27 (η') Φίλους ακτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὅν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὅν ἥριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδώς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοι πλησιάσαντες ὄμοιόν σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσι. Τοιούτους ἔφιστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς 28 αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὃν ἀν ἐκεῖνοι πράξωσι. Πιστούς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἄπαν ὅτι ἀν λέγγης ἡ ποιητὴς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παρρησίαν τοῖς εὗ φρονοῦσιν, ἵνα, περὶ ὃν ἀν ἀμφιγνοῆς, ἔχης τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνην κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὔνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. "Ακουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἀμα τοὺς τε λέγοντας, ὅποιοί τινές εἰσι, καὶ περὶ ὃν ἀν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἴσπερ τοὺς ἔξαμαρτάνοντας.
- 29 "Αρχε σαυτοῦ μηδὲν ἥπτον ἡ τῶν ἀλλῶν, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἀν μηδεμιᾳ δουλεύης τῶν ἥδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἡ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριψίαις ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἔξ ὃν αὐτὸς τ' ἐπιδώσεις καὶ 30 τοῖς ἀλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. (θ') Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἀ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἣς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἡ τὴν τύχην θαυμάζωσι. Λάνθανε μέν, ἣν ἐπὶ τῷ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἀλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ

τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἥθος δύμοιοῦται τοῖς ἀρχουσι. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἀρχομένους δρᾶς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἡ ³² πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γάρ θνητός, ἡ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὀνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δ' οὐχ οἶόν τ' ἀλλ' ἡ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵν' οἱ μὲν ὀρῶντες διὰ τὴν ὅψιν ἀξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ ³³ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτης. Κράτιστον μὲν γάρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἵροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γάρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἡ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν. (ι') Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν ³⁴ γάρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ τῶν προσταγμάτων· εὐρήσεις γάρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχρούς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι ταπεινούς φαινομένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἐκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. "Ο τι ἀν ³⁵ ἀκριβῶσαι βουληθῆς, ὃν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γάρ φιλοσοφεῖν τὰς ὄδούς σοι δεῖξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι δίνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἴδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἀν γάρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς,

36 ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν
ἰδιωτῶν τινας ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαι-
νεῖσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι τούτοις, ἔξ διν ζῶντες εὐδοκιμήσουσι. Βούλου τὰς εἰκό-
νας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν.
Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῷ καὶ τῇ πόλει
37 διαφυλάττειν· ἢν δ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἵροι τεθνάναι
καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο
τῆς βασιλέας καὶ φρόντις', ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύ-
της πράξεις. (ια') Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἀπασαν ἔμα
διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θυητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς
38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπι-
τηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρο-
νεῖν. "Ἄττ' ἀν σοι λογιζομένῳ φάίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς
ἔργοις ἐπιτέλει. Ὡν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. "Α
τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἀν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν
39 ἀξίου. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων. Σοφοὺς
νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς
εὗ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις
εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις
δητας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, διμιλεῖν
δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ
διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ κα-
λῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν
40 ἐπισταμένους. (ιβ') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγο-
μένων ἔστιν, ἀ καὶ σὺ γιγνώσκεις. Οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο παρέ-
λαθεν, ἀλλ' ἡπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ
τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ
δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐπέρους ποιοῦντας ἑοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ
τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. Ἄλλα γάρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ
41 τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς

οὔτε παράδοξον οὔτ' ἀπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομίζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον γαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι πλεῖστα δυνηθῇ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ κάκεῖνό τοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἀπαντεῖς νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γ' αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας καὶ γάρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μέν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἀν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνι- 43 δος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γάρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. "Ετι δ' εἴ τις ἐκλέξειε τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, δμοίως ἀν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν· ἥδιον γάρ ἀν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν. (ιγ') Καὶ τί δεῖ καθ' ἐν 45 λέγοντα διατρίβειν· ὅλως γάρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὑρήσοιμεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων γαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἥδονάς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικούς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας· ὥστε πῶς ὅν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ 46 χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἵ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν τοῖς εὗ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἥγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὔτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἵσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ιδίων λογιζόμενοι, γαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων

διαλεγόμενοι, βούλοιντο δ' ἀν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀναγ-
 47 καίων· εὗροι δ' ἀν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνου-
 σίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ
 βιουλευμένους ἀλλ' εὔχομένους. Λέγω δ' οὐ καθ' ἀπάντων ἀλ-
 48 λὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων. Ἐκεῖνο δ' οὖν φα-
 νερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχα-
 ρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὡφελιμωτάτους τῶν λόγων ζη-
 τεῖν ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους ἀκούοντες μὲν γάρ τῶν τοιού-
 των χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμύλλας
 ψυχαγωγοῦνται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώ-
 τους εὑρόντας τραγῳδίαν ἀξιοῦν θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν
 φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κα-
 49 τεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. Οἱ μὲν γάρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς
 πολέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους
 εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον ἀκου-
 στοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. Τοιούτων οὖν παρα-
 δειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκρο-
 ωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν
 ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἵς ὁρῶσι τοὺς ὅχλους μά-
 λιστα χαίροντας.

50 (ιδ') Ταῦτα δὲ διηλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἔνα
 τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώ-
 μην ἔχειν τοῖς ἀλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ
 τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἥδοναῖς κρίνειν, ἀλλ'
 51 ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἀλλως τ' ἐπειδὴ περὶ
 μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν
 φιλοσοφίαν ὄντες καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων,
 οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἀλλων τινῶν φρονιμωτέρους
 ἔσεσθαι τοὺς αὗτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες διμολο-
 γοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἔξι ἔκάστου τούτων

φαίνεσθαι βουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν 52 ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων λέγοντας. Καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ώς ὁ μηδὲν ὃν αὐτὸς χρήσιμος οὐδὲ 53 ἄλλον φρόνιμον ποιήσειε· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυ- ναμένους ὅραν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θε- ράπευε, γιγνώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· ἡγοῦ δὲ τού- τους μεγίστην σοι ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἢν τὴν διά- νοιαν τὴν σὴν πλεῖστ' ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν.

(ΙΕ') Ἐγὼ μὲν οὖν ἂ τε γιγνώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε 54 τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἴπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἀγειν σοι δωρεάς, ἀς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἵς καν σφόδρα χρῆ καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπης οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μεί- ζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ύπ^τ αὐτοῦ τοῦ Ἰσοχράτους (§§ 8 καὶ 11) ὡς ἡ πρώτη ἀπότειρα πρὸς ἐξήμαντον τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀνδρὸς διὰ πανηγυρικοῦ λόγουν. Ὑπόθεσις τοῦ παρόντος λόγου εἴναι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405 - 375 π.Χ.). Οὗτος ἐγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμῖνος, διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἀρπαξ τις ἐλθὼν ἐκ Φοινίκης. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἥλθεν εἰς ἡλικίαν, κατέβαλε τὸν τύραννον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του (405 π.Χ.). Ἀμέσως τότε ἐφρόντισε νὰ προαγάγῃ τὴν πόλιν· ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία ἐνεψυχώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ εὐπορία ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προαγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἴσχυρός ἦγιεν, ὥστε τὸ 396 π.Χ., ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ὑπαγάγῃ ὅλην τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πράγματι ἐντὸς ὅλην ὅχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπίκουον εἰς αὐτόν.

Ἄλλα ἐπῆλθεν ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρίγη, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ Κύπρος ὑπήρχετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν (387 π.Χ.). Ὁ Εὐαγόρας δῆμος δὲν ἀναγγωρίζει αὐτήν· διὰ τοῦτο ἐξερράγη πόλεμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Κατ' ἀρχὰς ὁ Εὐαγόρας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ κατόπιν ἐποιορκήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Ὁρόντα καὶ Τιοβάζουν. Ὁ Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε νὰ εἰληνεύῃ ὡς ἵσος μὲ τὸν μέγαν βασιλέα, ὑπὸ τὸν δρον νὰ διατηρήσῃ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ ὅλας τὰς κτίσεις του. Ἡ διὰ τοὺς Πέρσας αἰσχρὰ αὐτῇ συνθήκη ἔγινε τὸ 385 π.Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον, ἥτοι τὸ 375 π.Χ., ἐδολοφονίθη ὑπό τινος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ νεός του Νικοκλῆς, ὁ οποῖος ἐπιθυμῶν νὰ τιμήσῃ τὸν πατέρα του προέτρεψε τὸν Ἰσοχράτη νὰ γράψῃ τὸ ἐπιχήδειον τοῦτο ἐγκώμιον.

1 (α') Ὁρῶν, ὁ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πα-

τρὸς οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων ἀμίλχαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολὴν, ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἰ τις ἐστὶν αἱ-
σιθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὔμε-
νῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὅρῶντα τὴν γε
περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἀν
ἔτι πλειώ χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, εἰ τις δυνηθεὶ²
περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελ-
θεῖν τῶν ἐκείνων πεπραγμένων· εὔρήσομεν γάρ τοὺς φίλο-
τίμους καὶ μεγαλοφύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοι-
ούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνή-
σκειν εὔκλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ
βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν
περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν
μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλοιούτου σημεῖόν εἰ-
σιν· οἵ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὅντες, οἱ
μὲν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς
αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν· ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλ-
θοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἀν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐα-
γόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(β') Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὐ-
τῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἵ τε δυνάμενοι τὰ τῶν
ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀ-
ληθείαις ἔχρωντο περὶ αὐτῶν, οἵ τε νεώτεροι φιλοτιμοτέρως
δέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογήσον-
ται μᾶλλον ὃν ἀν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. Νῦν δὲ
τίς οὐκ ἀν ἀθυμήσειν, ὅταν ὁρᾷ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ
τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τραγῳδουμένους,
αὐτὸν δὲ προειδῇ, μηδ' ἀν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς,
μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον; τούτων δ' αἱ-

τιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν· οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὥσθ' ἥδιον ἀν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἴσασιν εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτων, ὑφ' ὃν εὗ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. Οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὔτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν, περὶ δῶν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἵσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας ἀεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἔχόντων.

8 (γ') Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν, δ' μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Σημεῖον δὲ μέγιστον· περὶ μὲν γάρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων 9 οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην· τοῖς μὲν γάρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γάρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἴον τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους οἵς ἀν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις δνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ζένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ 10 πᾶσι τοῖς εἰδεσι διαποιεῖται τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν δνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ρυθμῶν ἀπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἡ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥστ' ἀν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, δῆμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθυμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγοῦσι 11 τοὺς ἀκούοντας. Γνοίη δ' ἀν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν·

ἢν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὔδοκιμούντων τὰ μὲν ὄνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπῃ, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ἵς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. "Ομως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἀλλὰ ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μηδὲν χεῖρον τῶν ἐν ταῖς ὡδικίαις καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐχερόου καὶ 12 τίνων ἢν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν καθάμε τῶν ἄλλων ἔνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. 'Ομοιογεῖται μὲν γάρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμί- 13 θέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἀν Αἰλακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γάρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὑρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεέστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἀπαντεῖς ὀνομαστότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγόνκαι.

(ε') Τοῦτο μὲν γάρ Αἰλακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ 14 γένους τοῦ Τευχριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήργεικεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς "Ελλησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἥλθον οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων ἱκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἀν εὑρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήν. Σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ὅν ἐδεήθησαν, Ἱερὸν ἐν 15 Αἰγίνῃ κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἐλλήνων, οὕπερ ἐκεῖνος ἐποιήσατο τὴν εὐχήν. Καὶ κατ' ἐκεῖνόν τε τὸν χρόνον, ἔως ἢν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὃν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδὴ τε μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι καὶ Κόρῃ μεγίστας τιμᾶς ἔχων παρεδρεύειν ἐκείνοις. (ζ') Τούτου δὲ 16 παῖδες ἦσαν Τελαμῶν καὶ Πηλεύς, ὃν δὲ μὲν ἔτερος μεθ' Ἡ-

- ρωκλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἡξιώθη.
 Πηγεύς δ' ἐν τε τῇ μάγη τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας
 καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ
 Νηρέως θυητὸς ὥν ἀθανάτῳ συνάρκησε, καὶ μόνου τούτου
 φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον
¹⁷ ἔσθηναι. (ζ') Τούτοιν δ' ἔκατέρου, Τελαμῶνος μὲν Αἴας καὶ
 Τεῦκρος ἐγενέσθην, Πηγέως δ' Ἀχιλλεύς, οἵ μέγιστον καὶ
 σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ γάρ ἐν ταῖς
 αὐτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδὲ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς
 κατάφοιν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς "Ελλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἔκατέρων ἀθροισθέντων, οὐ-
¹⁸ δενὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κιν-
 δύνοις Ἀχιλλεύς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἔκει-
 νον ἡρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἡξιος
 καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συν-
 εξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατάκισεν, ὁ-
 μώνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὕσης, καὶ
 τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπε.
- ¹⁹ (η') Τὰ μὲν οὖν ἔξι ἀρχῆς Εὔαγόρᾳ παρὰ τῶν προγόνων
 ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον
 τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ
 Τεύκρου τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ
 Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύον-
²⁰ τος καὶ μεγάλας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ
 κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ
 πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἔξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασι-
 λείαν κατέσχεν. Απιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμε-
²¹ νοις ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἔξε-
 βαρβάρωσε καὶ τὴν νῆσον βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν.

(θ') Οὗτο δὲ τῶν πραγμάτων καθεστώτων καὶ τῶν
 ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχόντων Εὔαγόρας γίγνεται·

περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις τὰς ἐν τοῖς ὑπνοῖς γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἀν φανείη γεγονώς ἢ κατ' ἀνθρωπον, αἱροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν, διτι τοσούτου δέω πλαστάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἔκεινων πεπραχμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν δὲ λίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἵ πολῖται συνίσασιν. "Αρξομαι δ' ἐκ τῶν δμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

(ι') Παῖς μὲν γάρ ὡν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφρο- 22 σύνην, ἀπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστί. Καὶ τούτων μάρτυρας ἀν τις ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἀπαντας τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἔκεινος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. Ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ 23 ταῦτά τε πάντα συνηνέήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρεία προσεγένετο καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ ἑτέροις τισίν, ἀλλ' ἔκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν τοσοῦτον 24 γάρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ', διπότε μὲν αὐτὸν ὁρῶν οἱ τότε βασιλεύοντες, ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους οὐχ οἶν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἴδιωτου μέρει διαγαγεῖν, διπότε δ' εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψειαν, οὕτω σφόδρα πιστεύειν ὥστ', εἰ καὶ τις ἄλλος τολμώη περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν. (ια') Καὶ 25 τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἐψεύσθησαν· οὕτε γάρ ἴδιωτης ὡν διετέλεσεν οὕτε περὶ ἔκεινους ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην δ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ', ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἔτερος ἐπράξεν, ἐξ ὧν δ' οἶν τ' ἦν δσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα διεφύλαξεν. Εἰς γάρ τῶν δυναστευόντων ἐπιβουλεύσας τὸν 26

τε τύραννον ἀπέκτεινε καὶ συλλαβεῖν Εὔαγόραν ἐπεχείρησεν,
ἡγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κάκει-
27 νον ἐκποδῶν ποιήσαιτο. Διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σω-
θεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς
ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι,
κἄν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας τα-
πεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δ' εἰς τοσοῦτον μεγα-
λοφροσύνης ἥλθεν, ὡστε τὸν ἄλλον χρόνον ἴδιώτης ὁν, ἐπειδὴ
28 φεύγειν ἡναγκάσθη, τυραννεῖν ὥγηθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλά-
νους τοὺς φυγαδικούς καὶ τὸ δι' ἑτέρων ζητεῖν τὴν κάθιδον
καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χείρους ὑπερεῖδε, λαβὼν δὲ ταύτην
ἀφορμήν, ἦνπερ χρὴ τοὺς εὔσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι
καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος ἢ κατορθώσας
τυραννεῖν ἢ διαμαρτὼν ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους,
ώς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τού-
29 των παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθιδον. "Οθεν καὶ μάλιστ'
ἄν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἦν εἶχε παρὰ
τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ τοσού-
των ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δεινῶν
πλησίον ὅντων οὕτ' ἐκεῖνος ἥθυμησεν οὕτε τῶν παρακλη-
θέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἤξιώσεν, ἀλλ' οἱ μὲν
ώσπερ θεῷ συνακολουθοῦντες ἀπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὀμο-
λογημένοις, ὃ δ' ὡσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρείττον τῶν
ἀντιπάλων ἢ προειδὼς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν
30 γνώμην. (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων ἀποβάς γὰρ εἰς τὴν
νῆσον οὐχ ἡγήσατο δεῖν χωρίον ἐχυρὸν καταλαβάνων καὶ τὸ
πῦρ ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιιδεῖν, εἴ τινες αὐτῷ τῶν
πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθύς, ὡσπερ εἶχε, ταύτης τῆς
νυκτὸς διελών τοῦ τείχους πυλίδα καὶ ταύτη τοὺς μεθ' ἐκυπεύ-
διαγαγὼν προσέβαλλε πρὸς τὸ βασίλειον. Καὶ τοὺς μὲν θορύ-
31 βους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φό-

βους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἔκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν (δεδιότες γάρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν; τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἡσυχίαν εἶχον),³² οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἀπαντας [τοὺς ἔχθρους], πρὶν ἐλεῖν τὸ βασίλειον, [καὶ] τοὺς τ' ἔχθρους ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(ιγ') Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθείην,³³ ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίποιμι τὸν λόγον, ἢδιον ἐκ τούτων εἴναι γνῶναι τὴν τ' ἀρετὴν τὴν Εὔαγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἔχομένων οἷμαι δηλώσειν.

(ιδ') Τοσούτων γάρ τυράννων ἐν ἀπαντῃ τῷ χρόνῳ γεγε-³⁴ νημένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἔκείνου κτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἑκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τοῦ Εὔαγόρου παραβάλλοιμεν, οὕτ' ἀν δό λόγος ἵσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειν οὕτ' ἀν δό χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειν· ἦν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοτῶμεν, οὐδὲν μὲν χειρον ἐξετῶμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ αὐτῶν.

(ιε') Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων³⁵ τίς οὐκ ἀν τοὺς Εὔαγόρου κινδύνους προκρίνειεν; οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ῥάθυμος, ὅστις ἀν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἔκεινος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. (ις') Καὶ μὴν τῶν³⁶ γε παλαιῶν καθόδων αὗται μάλιστ' εὐδοκιμοῦσιν, ἃς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γάρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. 'Αλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθοιό-

γηκεν, δόστις οὕτω δεινούς καὶ φοβερούς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατῆλθεν ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἔχθρῶν. (ιζ') Ἐλλὰ μὴν τῶν γ' ἐπὶ τάδε γεγενημένων, οἵσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κύρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. Ἐλλά' οἱ μὲν τῷ Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, οἱ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ῥᾳδίως ἀν ποιήσειαν· οἱ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν 38 προειρημένων διαπραξάμενος. "Ἐπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὕπω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὔαγόρου κινδύνους ἀν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἀπασι φανερόν, ὅτι ῥᾳδίως ἀν κάκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ὄσιως καὶ δικαίως ἀπαντα πέπρακται, τῷ δ' οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· οἱ μὲν γάρ τοὺς ἔχθρούς ἀπώλεσε, Κύρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. "Ωστ' εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἀν Εὔαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρησίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὕτε θνητὸς οὕθ' ἡμίθεος οὕτ' ἀθάνατος εὔρεθήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὐδ' εὔσεβέστερον λαβὼν ἑκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἑκείνως ἀν τις μάλιστα πιστεύσειν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειν, ὅπως ἔκαστος ἐτυράννευσε. Φανήσομαι γάρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

40 (ιη) Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἀν καὶ τῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιοῦσθαι· νῦν δ' ἀπαντες ἀν δο-

λογήσειαν, τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἶναι. Τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λόγων εύρεταις ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν;

(ιθ') Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἄλλοις εύρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐφυέστατος ὡν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος, ὅμως οὐκ ὡρίθη δεῖν δλιγωρεῖν οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν καὶ βουλεύεσθαι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἡγούμενος μέν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειεν, δομοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἄλλων ἔνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. Ἐπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἴχεν· δρῶν γάρ τοὺς ἀριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥάθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις ἥδει καὶ τῶν πολιτῶν ἔκαστον ἐγίγνωσκεν, ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γάρ ἐξ ὧν ἐτέρων ἥκουεν οὕτ' ἐκόλαζεν οὕτ' ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς συνήδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. Ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστήσας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἔκάστην προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλανημένως εἴχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διώκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπὲρ ἐκείνου βασιλείας· ἀπαντα γάρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδι-

- κῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρ-
 44 χων, νομίμως δὲ τοὺς ἔξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμ-
 βούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολ-
 λὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος, ἀπαντα δὲ τῶν ἔχθρῶν
 περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὁν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγω-
 γαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἐν ἀτάκτως
 οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ' ὅμοιως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις δ-
 45 μοιογίας ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρο-
 νῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομέ-
 νοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος,
 τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς
 ὁν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἀλλων
 φύσιν ὑπερβάλλειν· ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος
 ὑπ' αὐτῶν· δλίγοις πόνοις πολλὰς ῥάστώνας κτώμενος ἀλλ'
 46 οὐ διὰ μικρὰς ῥάθυμιας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅ-
 λως οὐδὲν παραλείπων ὁν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ'
 ἔξ ἑκάστης τῆς πολιτείας ἔξειλεγμένος τὸ βέλτιστον, καὶ δη-
 μοτικὸς μὲν ὁν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς
 πόλεως ὅλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κιν-
 δύνους εὑβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.
 Καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὐαγόρᾳ, καὶ πλείω τούτων, ἔξ αὐτῶν
 τῶν ἔργων ῥάδιον καταμαθεῖν
- 47 (κ') Παραλαβὼν γάρ τὴν πόλιν ἔκβεβαρβαρωμένην καὶ
 διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς "Ἐλληνας προσδεχο-
 μένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίῳ χρωμένην οὔτε
 λιμένα κεκτημένην ταῦτα τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τού-
 τοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπερι-
 εβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο καὶ ταῖς ἀλλαις κατα-
 σκευαῖς οὕτως ηὗξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἐλ-
 ληνίδων ἀπολελεῖφθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν, ὥσ-
 τε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς.

Καίτοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἶόν 48 τ' ἔστιν, ἢν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ἥθεσιν, οἵοις Εὐαγόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δ' ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθη διελθεῖν. "Ωστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνων προσόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Τίς γάρ ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως; οἶς οὐ μόνον τὴν 49 αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὃλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προήγαγε· πρὸν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὀμότατα πρὸς τοὺς "Ελληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον με- 50 ταπεπτώκασιν, ὥσθ' ἀμιλλᾶσθαι μέν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους αὐτῶν γυναικας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἐλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παιδευσιν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν. Καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἴτιον προσομολογήσειε.

(κα') Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς 51 ὀσιότητος ἐκείνου· τῶν γάρ Ἐλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ καγκριθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἥλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἥγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν. "Ων τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστὶ διελθεῖν πολὺ ἂν ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ 52 πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἐλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι δυστυχήσας ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἥλθε, νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνῳ καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν;

καὶ πολλὰ πρότερον ἥδη κατωρθωκώς οὐδὲ περὶ ἐνὸς πώποτε
 53 πράγματος ἔδοξεν ἀμεινον ἢ περὶ τούτου βουλεύσασθαι· συνέ-
 βη γάρ αὐτῷ διὰ τὴν ἀφίξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ
 παθεῖν πλεῖστ' ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γάρ οὐκ ἔφθασαν ἀλλή-
 λοις πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς
 ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὅντας. "Ἐπειτα περὶ τῶν ἀλλων
 δμονοιοῦντες ἀπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμε-
 54 τέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον. 'Ορῶντες γάρ αὐτὴν
 ὑπὸ Λακεδαιμονίους οὖσαν καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημέ-
 νην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσήκοντα ποι-
 οῦντες· τῷ μὲν γάρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ
 μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. Σκοπουμένοις
 δ' αὐτοῖς ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν τὸν
 καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἀρχοντες γάρ τῶν Ἐλ-
 λήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας
 55 ἥλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λα-
 βόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν
 βασιλέως ἀπορούντων, ὅ τι γρήσωνται τοῖς πράγμασιν, ἐδί-
 δασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι
 τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν
 πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ περιγένοιντο,
 τὰ περὶ τὴν ἥπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν
 κρατήσειαν, ἀπασαν τὴν Ἐλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν.
 56 "Οπερ συνέβη· πεισθέντων γάρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ
 ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν
 καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἐλληνες ἥλευθερώθη-
 σαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀ-
 νέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμῶν κατέστη. Καὶ ταῦτ' ἐπρά-
 χθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτό τε πα-
 ρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαν-
 57 τος. Ὡς ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τι-

μαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὕπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἔκεινου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβ') Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζῳ καὶ πλείονος ἀξια κατειργάσαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὔτως ἔσχεν, οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἔζητησε· φαίνεται γάρ μᾶλλον μὲν σπουδάσκις περὶ τὸν 58 ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἔκεινον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κύρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῦ μὲν γάρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὔτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε μεταξὺ πάσχων εὗ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος. Ἡπίστατο μὲν γάρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλή- 59 νων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους, ἥσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένας ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ περὶ 60 τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὔτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατηγάλωσεν. (κγ') Ἀλλ' ὅμως Εὐαγόρας πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἥν- 61 τιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὔτως ὑπερμεγέθεις παρασκευάς, ἐπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον

- 62 ἡ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. "Οτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἴων εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὐτοῦ πόλιν μόνην εῖχεν· ἐπειδὴ δ' ἡναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιοῦτον εἶχε Πνυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστήν, ὡστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἀπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατακράτος εἶλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὡστε πολλοὺς Περσῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφοράς μεμνῆσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἔκεινου·
- 63 τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἀσμενοὶ τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχόντων κατ' ἔκεινον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἑτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχῆν, Εὐαγόρας δὲ πολεμήσας δέκα ἔτη τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὥνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. "Ο δὲ πάντων δεινότατον τὴν γὰρ πόλιν ἦν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἶός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.
- 64 (κδ') Καίτοι πῶς ἀν τις τὴν ἀνδρείαν ἡ τὴν φρόνησιν ἡ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἡ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἀπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἡβουλήθησαν, ὅσοι περ ἔκεινους, πολὺ ἀν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε. (κε') Τίνα γὰρ εὑρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους

ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πρόγμασιν αἴτιον γεγονημένον; ὃς αὐτὸν μὲν ἔξ ίδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἄπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμᾶς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν "Ἐλληνας ἐποίησεν, ἔξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἔξ ἀδέξων δ' ὄνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἀμεικτὸν ὅλον παραλαβὼν καὶ 67 παντάπασιν ἔξηγριωμένον ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς τούτους εἰς ἔγθραν μὲν βασιλεῖ καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο καλῶς, ὥστ' ἀείμνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥσθ' δ- 68 μολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἡς γενομένης βασιλεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἔντε τοῦ τὴν ἡπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἡναγκάσθησαν, οἱ δ' "Ἐλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἀρχοντας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κε') "Ωστ' εὶς 69 τις ἕροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρᾳ πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἔξ ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἀν κατασταίην· ἀεὶ γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἀν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

(κε') "Ωστ', εὶς τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀ- 70 θάνατοι γεγόνασιν, οἷμαι κάκεῖνον ἡξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείους χρώμενος, δτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὔτυχεστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γάρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὄνομαστοτάτους εύρησο-

μεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὡν
 71 διετέλεσε. (κη') Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας; δις τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνω γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς δὲ γενέσθαις ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἄμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνο-
 72 μένων. Πρὸς δὲ τούτοις, δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χα- λεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἀμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τού- του διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. Καὶ τὸ μέγι- στον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἴδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορεύμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμε- νον, τοὺς δ' ἄνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. "Ωστ' εἴ τινες τῶν ποιη- τῶν περὶ τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέ- γοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἢ δαίμων θνητός, ἀπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστ' ἀν ἀρμόσειε.
 73 (κθ') Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἷμαι πα- ραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἣς ἀ- κριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασάμην ἀν τὸν ἐπαίνον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμέναστός ἐστιν. (λ') Ἐγὼ δ', ὡ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, δις ἐν τοῖς λόγοις ἀν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε.
 74 Προκρίνω δὲ ταύτας πρᾶτον μὲν εἰδώς τοὺς καλούς κάγαθούς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνο- μένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους.

ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνοις, παρ' οἵς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἔξενεχθῆναι θ' οἴνον τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἐλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὗ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἵς κρεῖττόν ἐστιν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι 75 τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν δμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥάδιον ἐστι μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥάθυμεῖν αἱρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις. (**λα'**) Ὡν ἔνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεγείρησα γρά- 76 φειν τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλιστηγὸν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνους καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας παραδοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. Τοὺς μὲν γάρ ἄλλους προτρέ- 77 πομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἑτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σούς οὐκ ἀλλοτρίοις παραδείγμασι χρώμενος ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἥττον δυνήσει τῶν Ἐλλήνων. (**λβ'**) Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώ- 78 σκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν· οὐ γάρ οὕτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας οὐδ' ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν παίδευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἵς νῦν λίαν χαίρουσιν· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἥττον 79 καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταύτον, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί. καὶ γάρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις.

80 (λγ') Έμδον μὲν οὖν ἕργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν δρέγεσθαι τούτων, ὅνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἀξιος ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἀπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς 81 πλείστων καὶ μεγίστων κυρίοις οὖσι. Χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὡν ἤδη κρείτων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὧν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετὴν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἐστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένης τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσου περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἶόν σε προσήκει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

A'. Ο Ἰσοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους, διὰ τοὺς δποίους ἔγραψε πρὸς Δημόνικον, διμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἰππονίκου, δ δποῖος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν νίστρον του Δημόνικον (§§ 1 - 12).

§ 1 - 3. ἐν πολλοῖς· ἐνν. πράγμασι.—διεστώσας· κατηγορημ. μτχ. ἐκ τοῦ εύρήσομεν.—εύρήσομεν· ἐνν. ἐὰν ἔξετάσωμεν.—διίσταμαι=διαφέρω.—σπουδαῖος=ἄξιος λόγου, εὐγενής.—φαῦλος=ταπεινός, χυδαῖος.— γνώμη = πεποίθησις, ἵδεκα — διάνοια = σκέψις.—συνήθεια = συναναστροφή.—οἱ μὲν· δῆλ. φαῦλοι.—οἱ δὲ· δῆλ. σπουδαῖοι.—διέλυσε· γνωμικὸς ἀόρ. (=συνήθως διαλύει).—ἀν... ἔξαλειψειν· δυνητικὴ εύκτική.— πρέπειν· ἐκ τοῦ ἥγονύμενος, τὸ δὲ εἶναι ἐκ τοῦ πρέπειν.—ἀντιποιοῦμαι τινος = οἰκειοποιοῦμαι τι· ἀντιποιοῦμαι παιδείας=λέγω ὅτι εἴμαι μορφωμένος. — δῶρον· κατηγορ.—τεκμήριον... σημεῖον, παράθεσις εἰς τὸ δῶρον.—πρὸς ὑμᾶς· πληθ ἀν καὶ προηγεῖται: σοι. —εὔνοια=ἀγάπη.—συνήθεια=φιλία.—συλλαμβάνω τινί= βοηθῶ τινα. — συναγωνίζομαι τινί = συμπράττω, ὑποστηρίζω τινά.— καιρὸς = περίστασις.— παιδεία = ἀνωτέρα μόρφωσις.— ἀκμὴ=κατάλληλος περίστασις.— φιλοσοφεῖν· ἐκ τοῦ ἀκμή (ἐστι). φιλοσοφῶ = σπουδάζω, ἐπιδιώκω ἀνωτέραν μόρφωσιν.—ἐπανορθῶ τινα=διορθώνω τινά, φέρω τινὰ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, διδάσκω τινά.

§ 4 - 5. προτρεπτικοὶ λόγοι= αἱ πρὸς μάθησιν ἀποραίτητοι ὁδηγίαι. Ο Ἰσοκράτης ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὅψιν του τοὺς σαφιστάς, οἱ δποῖοι δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· ἡ διδασκαλία των δῆλ. είχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, ὅπως ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ἰσοκρ.— οὐ μήν = δύμως δὲν.— τὸ κράτιστον (=τὸ ἀριστον) τῆς φιλοσοφίας· τοῦτο εἶναι ἡ ἥθικὴ ἔξιψωσις καὶ ἔξευγένησις.— διατρίβω περὶ τι= ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—

εἰσηγοῦμαί τινι = ὁδηγῷ τινα, διδάσκω τινά. — δι' ὅν=ἐκείνοις δι' ὅν.— ἡ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης=ἡ ρητορικὴ δεινότης.— ἀσκῶ τι=ἐπιτυγχάνω τι.— τὰ θῆθα=κατὰ τὰς συνηθείας. — τρόπος=χαρακτήρ. — πέφυκα=ἐκ φύσεώς εἰμι. — ἐκείνων· δηλ. τῶν συγγραφόντων τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους. — παρακαλῶ τινα=προσκαλῶ, παρακινῶ, προτρέπω τινά.— παράκλησις=προτροπή τις. — εὑρίσκω τι = μὲ κόπον ἔξευρίσκω τι.— παραίνεσις = συμβουλή. — γράφω = γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ κρατήσω τὸν λόγον τεχνικόν, ἀφοντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω. — εὑρόντες.... γράψαντες· εἰς τὰς λέξεις ταύτας εὑρίσκεται ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη ἀντίθεσις· ὁ Ἰσοκράτης δηλαδὴ δὲν προσεπάθησε νὰ γράψῃ ρητορικὸν λόγον, ἀλλὰ ἀπλῆν φιλικὴν παραίνεσιν.— τοὺς νεωτέρους· ἀντὶ τοὺς νέους.— διμιλῶ τινι = συναναστρέφομαι μὲ τινα.— οἰκονομῶ τὸν βίον = κυβερνῶ τὸν βίον.— ἐφικνοῦμαί τινος = ἐπιτυγχάνω τι.— γνησίως = πραγματικῶς. — ἥς· δηλ. ἀρετῆς. — βέβαιος = ἀσφαλής, μόνιμος.

§ 6 - 8. ἀνήλωσε... ἐμάρανε· πρβλ.. ἐν § 1 : διέλυσε.— ἐξουσία = δικαίωμα.— δραμυμία = ὀκνηρία.— παρασκευάζω = παρέχω.— παρασκευαζων... παρακαλῶν· μτχ. αἰτιολ.— ὠφέλησε... ἔβλαψε κ.τ.λ.. πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε. — τῶν ἀσκούντων· (ἐνν. τὸ σῶμα) = τῶν ἀσκούμενών.— ἐπισκοτέω-ῶ τινι = ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι· ἐπισκοτῶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελεῖσαις = γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκησιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος).— οἰς: παρ' οἰς· δηλ. ἀνθρώποις.— ἀκιβδήλως = γνησίως.— διάνοια = νοῦς.— συναυξηθῆ = αὐξηθῆ σὺν ταῖς διανοίαις.— δυνατὰ καθιστᾶσα, ἐνν. τοῖς ἀρετὴν κεκτημένοις.— ὄκνος = ὀκνηρία.— ϕόγον... ἔπαινον· κατηγρ.— καθιστᾶσα... ὑπομένουσα... ἡγουμένη· μετχ. αἰτιολ.— ἔργον = κατόρθωμα.— οἰς... τοῖς ἔργοις. σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος· ἀντί: ὅν ... τοῖς ἔργοις.— τρόποι = θῆθα.— χαρακτήρ εὔδοξίας = σφραγίς, τύπος, γνώρισμα καλῆς φήμης.— ἐπιβάλλω τινί τι = ἐπιχύνω, ἐπιχαράττω εἰς τινά τι. 'Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ νομίσματα.— τὸν ... χρόνον, ὑποκυ. εἰς τὸ δύνασθαι.— ἐκείνοις, ποιητ. αἴτιον.

§ 9 - 10. οὐ μὴν ἀλλὰ (=οὐ μὴν ἐκ τῶν Ἡρακλέους καὶ Θησέως ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἀλλὰ καὶ): κάμνει ἴσχυρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει νέον τι.— προαιρεσις =

ἐπιθυμίας φρόνημα, ἀρχή.— δλιγωρῶ τινος=παραμελῶ τι.— τοῖς πόνοις... τῇ ψυχῇ, δοτ. τροπική τῇ ψυχῇ ὑπέμενε=περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἔξησκει αὐτήν.— παρακαίρως = ὑπερμέτρως.— τὰ ὑπάρχοντα = ἡ περιουσία.— ταπεινῶς=πτωχικά.— κοινὸς τοῖς φίλοις = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, ὁ μὴ διακρίνων τὸν ἔαυτόν του ἀπὸ τοὺς φίλους.— θαυμάζω τινά = ἐκτιμῶ τινα.— σπουδάζω περὶ τινά = σπουδαίως καὶ σοβαρῶς ὑποστηρίζω τινά, (προσπαθῶ νὰ ὠφελήσω τινά) = ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.— οἱ γένει προσήκοντες=οἱ συγγενεῖς.— ἔταιρεία = φιλία.— προαιρεσίς = αὐθόρυητος κλίσις.

§ 11 - 12. ἐπιλείπει με ὁ χρόνος = μοῦ λείπει ὁ καιρός, δὲν μοῦ ἀρκεῖ ὁ καιρός.— ἔκεινου, δηλ. τοῦ Ἰππονίκου.— τὸ ἀκριβὲς = ἡ ἀκριβής ἔξιστόρησις.— φύσις = φυσικὰ προτερήματα.— ἐκφέρω τι=παρέχω τι, ἀναφέρω τι.— ἥμας... δηλώσομεν... ἔξενηνόχαμεν· ὁ Ἰσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον.— πρὸς ὅν (δηλ. τὸν Ἰππόνικον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ὅποιου.— παράδειγμα = πρότυπον.— ἥγησάμενον... γιγνόμενον, χρν. μτχ.— ζηλωτής=θαυμαστής.— αἰσχρὸν=ἐντροπή.— γραφεύς=ζωγράφος.— ἀπεικάζω =ζωγραφίζω.— ἥγοιςματι=ἔχω ὑπ' ὅψιν μου.— ἀσκεῖν· πρβλ. ἐν § 6: τῶν ἀσκούντων.— σκοπῶ, ὅπως γενήσομαι = ἔξετάζω, κοιτάζω πῶς θὰ...— ἐπιτήδευμα = κατόρθωμα.— τὴν γνώμην, αἰτ. τοῦ κατά τι.— διατίθεμαι τὴν γνώμην = σκέπτομαι.— οὕτω· δηλ. ὅτι πρέπει τις νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς ἀρίστους.— ἀκούσματα = μαθήματα.— πληροῦμαί τινος (μτφ.) = διδάσκομαι τι.— σπουδαῖς λόγος = ἡθικὸς λόγος.— πέφυκα (μετ' ἀπαρεμφ.) = ἔχω φυσικὸν ἴδιωμα (νὰ...).— ὑποτίθεμαί τινι = συμβουλεύω τινά.— ἐπιδίδωμι πρός τι = προκόπτω εἰς τι.— εύδοκιμῶ = ἐπιτυγχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

B'. Αἱ ἐπὶ μέρους διδασκαλίαι (παρανέσεις) τὰς ὅποιας ὁ Ἰσοκράτης ἤθελε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίκου (§§ 13-43).

§ 13 - 18. τὰ πρὸς τοὺς θεούς, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς· εὔσεβῶ τὰ πρὸς... = εἴμαι εὔσεβής πρὸς τοὺς θεούς.— ἐμμένω τινὶ = μένω πιστὸς εἰς τι, τηρῶ τι.— ἔκεινο, δηλ. τὸ θύειν.— καλοκαγαθία τῶν τρόπων = χρηστότης τῶν ἡθῶν.— δαιμόνιον = θεός.— πόλις = πολιτῖται.— περὶ τινα = πρός τινα.— τοὺς γονεῖς· μετεχειρίσθη πληγυ-

τικόν, ἀν καὶ ὁ Ἱππόνικος εἶχεν ἀποθάνει, διύτι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα δὲν ἔπαινον καὶ μετὰ θάνατον.—**ἀσκῶ τι** = καταγίνομαι εἰς τι.—**τὰ πρὸς τὸ σῶμα γυμνάσια** = αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.—**τὰ πρὸς τὴν ρώμην** = τὰ συντείνοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν ρώμην.—**λήγω τινὸς** = παύω ἀπό τι.—**πονῶ** = κοπιάζω.—**δυνάμενος** = ἐναντ. μετχ.—**προπετῆς** = ἀκράτητος, ἀναιδῆς.—**στέργω τι** = ἀγαπῶ τι.—**ἀποδέχομαι τι** = παραδέχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—**μανικός**, γίνεται ἐκ τοῦ μανία (μαίνομαι).—**σύννους** = σκεπτικός.—**τούτοις** δοτ. ὄργαν.—**τῶν νεωτέρων** πρβλ. ἐν § 5 : **τοὺς νεωτέρους**.—**κρατοῦμαι** = περιορίζομαι.—**μηδέποτε μηδέν** ἡ διπλῆ ἄρνησις φανερώνει ἔμφασιν.—**ποιήσας** ὑποθ. μετχ.—**συνειδήσεις** = ἐπικὸς καὶ ἴωνικὸς τύπος· δ ἀττικὸς μέλλων τοῦ οίδα εἶναι εἴσομαι.—ἡ μετὰ δόξης ἥδονὴ = ἡ τιμία ἥδονή.—**θηρεύω** = ἐπιδιώκω.—**εὐλαβοῦμαι τι** = φοβοῦμαι τι.—**δόξα** = φήμη, ἡ κοινὴ γνώμη.—**δόκει** = ἥγος· (πρβλ. § 12).—**λήσων** μέλλ. τοῦ ρ. **λανθάνω (τινὰ)** = διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος.—**παραυτίκα** = πρὸς στιγμήν.—**κρύψης** ἐνν. **τὸ ποιεῖν**, τὴν πρᾶξίν σου.—**δραθήσει** παθ. μέλλ. τοῦ δρῶμαι = γίνομαι φανερός.—**ἐπιτιμῶ τινί τι** = ἐπιπλήττω, κατηγορῶ τινα διά τι.—**πράττουσι** ὑποθ. μετχ.—**μελέτη** = ἐπιμελής ἀσκήσις.—**ἐπιστήμη** = σπου δή, ἐπιστημονική ἐργασία· μελέταις... **ἐπιστήμαις** δ πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἰδη τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.—**ἀκούσαντα** (ἐνν. τινά)· χρν. μτχ.—**καταναλίσκω τι** = ἔξοδεύω, ἀφιερώνω τι.—**φιληκοῖς** = ἐπιμελής ἀκρόασις. 'Ο Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συνιστᾷ νὰ φοιτοῦν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς μόρφωσίν των, δταν δὲν ἔχουν ἄλλην ἐργασίαν.—**τοῖς ἄλλοις** ποιητ. αἴτιον.—**τὰ εὑρημένα** = ὅσα εὑρέθησαν.—**μανθάνειν** (ἐνν. σέ)· ὑποκείμ. εἰς τὸ ἀπρόσωπον **συμβήσεται**.

§ 19 - 23. τῶν ἀκουσμάτων πρβλ. § 12.—**πολλά** ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκουσμάτων.—**πολλὰ πολλῶν**, παρήχησις.—**ἀπολείπει** = ἀπολείπουσι (ἀμτβ.) = μᾶς ἀφήνουν.—**κατοκνῶ** = δυσκολεύομαι, παραμελῶ.—**ἐπαγγέλλομαι (ποιεῖν τι)** = ὑπισχνοῦμαι, εἴμαι ἵκανὸς νὰ...—**πλείω κατηρ.** εἰς τὸ **ούσιαν** **ούσια** = περιουσία.—**τοὺς νεωτέρους** πρβλ. § 5.—ἡ **κατὰ γῆν πορεία** = τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδι.—**ἐπὶ τῷ... καταστῆσαι** σημαίνει τὸν σκοπόν.—**τρόπος** = συμπεριφορά.—**φιλοπροσήγορος** = εὐγενής.—**εὐπροσήγορος** = καταδεκτικός.—**προσφωνῶ τινα** = χαιρετίζω τινά.—**ἐντυγχάνω τινὶ τοῖς**

λόγοις = συνδιαλέγομαι μετά τινος.—ήδεως ἔχω πρός τινα = εἴμαι εὕνους, τὸ ἔχω καλὰ μὲν ἔνα.—χρῶμαί τινι = συναναστρέφομαι τινα.—ἀπεχθῆς = μισητός.—ἔντευξις = συνέντευξις, ἐπίσκεψις.—τοῖς αὐτοῖς δηλ. ἀνθρώποις.—πλησμονὴ = κόρος, χορτασιά.—ὅπως δν..., τελικὴ πρότασις.—κρατοῦμαι ὑπό τινος = ἄρχομαι, κυριεύομαι ὑπό τινος.—κέρδους... λύπης ἐπεξήγησις τοῦ τούτων... πάντων.—τοιοῦτος (δηλ. ἔγκρατής), ἐνν. ἐν τῷ κέρδει.—δι' ὧν = ἐκεῖνα δι' ὧν.—εὐδοκιμῶ· πρβλ. § 12.—εὐπορῶ = γίνομαι εὔπορος, πλούσιος.—τῇ δ' ὀργῇ... ἔχης = ἐν δὲ τῇ ὀργῇ... ἐάν ἔχῃς.—παραπλησίως ἔχω πρός τινα, ὡσπερ... = διατίθεμαι, φέρομαι πρός τινα παρομοίως, ὅπως...—ἄμαρτάνοντα· χρον. μτχ.—τὰ τερπνὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ διασκεδάσεις.—αἰσχρόν ἐνν. εἶναι· ὑποκυ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρμφ. ἄρχειν... δουλεύειν.—ὑπολαμβάνω = νομίζω.—τὰ πονηρὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ δυστυχίαι, αἱ λῦπαι.—ἐπιβλέπω τι = παρατηρῶ τι.—ών· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὑπομιμήσκης· ὁμολόγετερον θὰ ἔτοι: ὑπομιμησκης σεαυτὸν ἀνθρωπὸν δύντα· ἀλλ' ἐνταῦθα ή μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ καὶ ὅχι πρὸς τὸ ἀντικείμ. σεαυτόν.—τηρῶ τι = φυλάττω τι.—παρακαταθήκη = πᾶν ὅ, τι ἐμπιστεύεται τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν· παρακαταθήκη λόγων = τὸ ἐμπιστευθὲν μυστικόν.—παρέχομαι τι = παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.—ἀγαθὸς ἀνήρ = ἐνάρετος, ὅπως πρέπει ἀνθρωπος.—τὰ ἀπόρρητα = τὰ μυστικά.—σιωπᾶσθαι· ἐκ τοῦ ἀπροσώπου συμφέρη, εἰς τὸ δόποιον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσωπ. δοτ. σοι... κάκείνοις.—ἐπακτὸς ὄρκος = ὁ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγόμενος, ἐπιβαλλόμενος.—πρόφασις = λόγος, αἰτία.—αἰτία = κατηγορία.—ἀπολύτων... διασώζων· μτχ. ὑποθ.—ἔνεκα χρημάτων· τελικὸν αἰτίον (= γιὰ χρήματα).—εὐορκῶ = ὁρκίζομενος λέγω τὴν ἀλήθειαν.—ἐπιορκῶ = ὁρκιζόμενος λέγω φεύδη.—φιλοχρημάτως ἔχω = εἴμαι φιλοχρήματος.

§ 24 - 28. χρῶμαί τινι = μεταχειρίζομαι τινα, φέρομαι πρός τινα.—ἐκείνους· δηλ. τοὺς πρότερον φίλους.—διαμένειν· ἐνν. φίλος.—ἔχειν... μεταλλάττειν· ἐνν. τινὰ (ὑποκυ.).—πειρῶμαί τινος = δοκιμάζω τινά.—έταιρος = σύντροφος, γνωστός, φίλος ἀδοκίμαστος.—τοῦτο· δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων.—δεόμενος· ἐναντιωμ. μτχ.—τὸ δεῖσθαι = τὸ ἔχειν ἀνάγκην.—βῆτὰ = ὅσα δύνανται νὰ λεχθοῦν.—ώς ἀπορρήτων = ώς περὶ ἀπορρήτων.—μηδέν· σύστοιχον ἀντκμ.—

ἐπιστήσει· μέλλ. τοῦ ρ. ἐπίσταμαι τι = γνωρίζω, μανθάνω τι.—περὶ τὸν βίον = κατὰ τὸν βίον.—κοινωνία = συμμετοχή.—βασανίζω τι = δοκιμάζω τι.—οὕτω = τότε.—χρῶματι τινι = ἔξυπηρετῶ τινα.—τὰς δεήσεις· ἵνα δηλ. βοηθήσῃς αὐτούς.—αὐτεπάγγελτος = αὐτόκλητος, μὲ ίδικήν σου πρωτοβουλίαν.—καιρὸς = κακὴ περίστασις, δυστυχία.—νικῶματι τινος = ὑπολείποματι τινος, εἴμαι κατώτερός τινος· συνώνυμον τὸ ἡττῶματι τινος· τὰ ρήματα ταῦτα συντάσσονται μετὰ γεν. ὡς ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν.—ταῖς κακοποιίαις... ταῖς εὐεργεσίαις· δοτ. τοῦ κατά τι.—αἰσχρόν... κακοποιίαις· ἡ συμβουλὴ αὗτη δὲν εἶναι καὶ χριστιανική, διότι ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν «ἀγαπᾶτε τοὺς ἔχθρούς νῦν... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς» (Ματθ. Ε', 44).—ἀποδέχοματι τινα = ἐγκρίνω τινά, εὐχαριστοῦμαι μέτινα.—δυσχεραίνω ἐπὶ τινι = λυποῦμαι διά τι.—ἀτυχοῦσι, πράττουσι· ἐνν. τισὶ (αἱ μτχ. χρν.).—ἀτυχῶ· ἀντίθετον: καλῶς πράττω.—πρὸς τοὺς...=ἐνώπιον τῶν παρόντων (φίλων).—ἀπόντων· χρον. μτχ.—τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα· πρβλ. ἐν § 13: τὰ πρὸς τοὺς θεούς.—καλλωπιστής=ὁ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμόν.—ἔστι· ἐνν. ἵδιον.—τὸ περίεργον = ὁ περιττὸς στολισμὸς, ἡ ἐπίδειξις.—τὴν ὑπερβάλλουσαν (ἐνν. τὸ μέτρον) = τὴν ὑπερβολικήν.—ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων... ἀπόλαυσιν· τὸ νόημα: νὰ μὴ θεωρῇς εὐτυχίαν σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων.—σπουδάζω περὶ τι = δεικνύω προθυμίαν εἰς τι, θέλω νὰ ἀποκτήσω τι.—ώσπερ ... ἀν κτήσαιτο = ὥσπερ πάσχοι ἄν τις, εἰ κτήσαιτο ἵππον καλόν.—ἐπιστάμενος· ἐναντιώμ. μτχ.—πλοῦτος = περιουσία.—κατασκευάζω τι = ποιῶ, κάμνω τι.—ἔστι· ἐνν. ὁ πλοῦτος.—ἀπολαύω τινὸς = μεταχειρίζομαι τι μὲ ἐλευθερί-τητα.—κτῶματι τι = ἀποκτῶ προσοδοφόρα κτήματα. 'Ο Ισοκράτης ἐνταῦθα συμβουλεύει νὰ φροντίζωμεν, ὥστε ἡ περιουσία μας νὰ εἶναι χρηματικὴ καὶ κτηματική.—δυοῖν ἔνεκεν = διὰ δύο λόγους.—ζημία = πρόστιμον (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου).—ἔκτινω τι = πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ, ἀλλως συνεπήγετο ἀτιμίαν.—πρὸς τὸν ἄλλον· ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς σημαίνει ἀναφοράν.—μηδέν· ἐπιτείνει τὸ ὑπερβαλλόντως.—στέργω τι = εὐχαριστοῦμαι μὲ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.

§ 29 - 33. παρ' ἀνδρὶ· πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ διφειλομένη.—σιτίζω τινὰ = τρέφω τινά.—τοὺς διδόντας· ἐνν. τροφήν.—τοὺς

ώφελούντας.. βλάπτοντας· ένν. αύτούς.—πιστευθέντες· ύποθ. μτχ.—τῶν φίλων· γεν. διαιρετ.—χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινα, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινα.—πρὸς τὸ φαυλότατον = πρὸς μεγίστην βλάβην σου.—πρὸς τὸ βέλτιστον = πρὸς μεγίστην ὡφέλειάν σου.—ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.—οὐχ ἔξεις... = δὲν θὰ ἔχῃς ἔκείνους, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ’ ὅψιν ὅτι θὰ τοὺς μισήσῃς, θὰ σὲ συμβουλεύσουν πρὸς τὸ καλόν σου.—σεμνὸς = ὑπερήφανος, ἀκατάδεκτος· ἀντίθετον: ὁμιλητικός.—ὅγκος=ὑπερηφάνεια.—καρτερῶ τι = ὑπομένω τι.—δύσερις (- ιδος) = ἐριστικός, γκρινιάρης, δύστροπος.—ῶν... ἀπαντῶν... εἴκων... ἐπιπλήττων... κτλ· μτχ. ὑποθ.—τραχέως=μὲν ἀπότομον τρόπον.—θυμουμένοις... πεπαυμένοις, χρν. μτχ.—σπουδάζω = σπουδαιολογῶ.—παρὰ τὰ σπουδαῖα = εἰς τὰς σπουδαίας περιστάσεις.—χαρίζομαι χάριτάς τινι = κάμνω εὐεργεσίαν εἰς τινα.—ἀχαρίστως=χωρὶς καλὸν τρόπον.—ποιοῦντες· ένν. χάριν.—ἀηδῶς = δυσαρέστως.—ύπουργῶ τινι = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα.—φιλαίτιος = φιλοκατήγορος.—φιλεπιτιμητῆς = ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμνῃ παρατηρήσεις.—παροξυντικός = ἔξερεθιστικός.—συνουσία = συναναστροφή.—ἔξανίσταμαι = σηκώνομαι καὶ φεύγω.—ἀποβάλλω τι = χάνω τι.—διαμαρτάνω τινος = χάνω τι, στεροῦμαι τινος.—εὐθύνω τι = κυβερνῶ τι, διευθύνω τι.—πολλά· σύστουχον ἀντικμ.—τῷ... εἶναι... τῷ... ἀπολαύειν δοτ. τοῦ τρόπου.—φρονῶ ἀθάνατα = σκέπτομαι ως ἀθάνατος.—μοχθηρὸς = κακός, ἐλαττωματικός.—κερδαίνοντες· τροπ. μτχ.—προσεζημίωσε· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.—πολλάκις γάρ ὕν... ἔδοσαν = πολλάκις γάρ τοῖς ἐργοῖς (όργαν.) ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ὕν ἐλύπησαν (τοὺς ἄλλους) τοῖς λόγοις· ὕν· καθ’ ἔλξιν, ἀντὶ δι’ ὅσα.—οὖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν.—τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ένν. τοῦτο αὐτοῖς· ἡ κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἀρθροῦ σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34 - 39. παραδείγματα· κατηγορ.—τὸ ἀφανές· δηλ. τὸ μέλλον.—ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγιγνώσκεται.—εὔτυχίαν... εὐβουλίαν· ὑποκείμ. τοῦ εἶναι.—ῶν (ἄν), γένους οὐδ.—ἀνακοινώσασθαι· ένν. ταῦτα, δηλ. περὶ ὕν ἀν αἰσχύνη...—παρρησιάζομαι=έλευθερα διμιλῶ.—καταφανῆ ποιῶ ἐμαυτὸν=καθιστῶ τὸν ἑαυτόν μου φανερόν, φανερών τὰς πραγματικάς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἔκτι-

θεμαὶ εἰς τοὺς φίλους μου).—τῶν σεαυτοῦ ἐνν. πραγμάτων.—συμβούλῳ κατηγρ. εἰς τὸ τινί.—ἐπιτήδευμα=πρᾶξις.—ἀποδέχομαι τινα = ἀγαπῶ τινα.—ζηλόω - ὡ τινα = μιμοῦμαι τινα.—τρόπος=βίος, διαγωγή.—θαυμάζω τινὰ=ἐκτιμῶ, περιποιοῦμαι τινα.—ἀρχὴ=δημοσία θέσις, ἀρχή.—ῶν=δι' ὅσα.—ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινὶ=ἐπιφρίπτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (εὐθύνας).—αἱ κοιναὶ ἐπιμέλειαι=αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι.—παρίσταμαι τινὶ=ὑποστηρίζω τι.—πράττουσι· μτχ. χρν.—ἔχων, κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου.—ἐπιείκεια=μαλακότης, εὐγένεια.—μᾶλλον ἀποδέχομαι τι=προτιμῶ τι.—τελευτήσασι δόξαν· ἀντικμ. εἰς τὸ παρασκευάζει.—μέτεστι τινὶ τινὸς=μετέχει τις τινός.—τοῖς μοχθηροῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀδύνατον (ἐνν. ἔστι).—μεταλαμβάνω τινὸς = λαμβάνω μέρος ἐκ τινος.—τῶν κερδαινόντων· γεν. διαιρ.—μηδὲν ἄλλο· αἵτ. τοῦ κατά τι.—οὖν = τούλάχιστον.—ἔλπισι· δοτ. τοῦ κατά τι.

§ 40 - 43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου).—μέγιστον... σώματι=νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἔστι) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἔλαχίστῳ.—τῷ σώματι... τῇ ψυχῇ· δοτ. τοῦ κατά τι.—τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα.—ἐπισκοπῶ τι = ἔξετάζω τι.—προτρέχει· πολλοὶ ὅμιλοῦν, πρὶν σκεφθοῦν· εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλαιοι, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ «μὴ προτρέχετω ἡ γλώσσα τοῦ νοῦ» εἶναι ἀπόφθεγμα τοῦ Λακεδαιμονίου Χίλωνος ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.—δύο... καιρούς=δύο (καιρούς) ποιοῦ καιρούς τοῦ λέγειν = δύο περιστάσεις νὰ θεωρῆς ὡς καταλλήλους περιστάσεις τοῦ νὰ ὅμιλησ. —ἢ περὶ ὕν... ἢ..., ἐπεξήγησις τοῦ δύο (καιρούς).—περὶ ὕν=περὶ τούτων δ.—ἐν τούτοις· δηλ. τοῖς καιροῖς.—σιγᾶν· ἐνν. τινά.—οὕτω· δηλ. ἂν νομίζῃς. —εὔτυχῶν... δυστυχῶν· μτχ. χρν.—ἐπὶ τινὶ=διὰ τι.—ἀποκρύπτειν... περιπατεῖν· ὑποκμ. τινά.—ἀδοξία=ἔλλειψις δόξης, ἀφάνεια.—κατὰ τὴν ἀσφάλειαν = ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς.—κινδυνεύειν· ὑποκμ. σε (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι).—αἱ σχρόδες=ό προξενῶν αἰσχος.—κατακρίνω τινός τι = καταδικάζω τινὰ εἰς τι.—τὸ τελευτήσαι = ἡ τελευτή, δ θάνατος.—ἀπονέμω τινὶ τι ἴδιον=δίδω εἰς τινά τι ὡς ἴδιαίτερον προνόμιον.

Γ''. Ἐπίλογος. 'Ο Ἰσοκράτης ἐξηγεῖ διατὶ ἔδωσε πολλὰς συμβούλας μὴ ἀρμοζούσας εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ Δημονίκου, ἐπαινεῖ τὰς διαθέ-

σεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἡθικὴν ἐξύψωσιν καὶ ἐξεγένεται τον καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλου (§§ 44 - 52).

§ 44 - 45. εἰ πρέπει, πλαγ. ἐρώτ.: τὸ εἰ = ὅτι (αἴτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ ρ. θαυμάζω.—πολλά· ὑποκρ. εἰς τὸ πρέπει.—πρὸς τὴν... ἡλικίαν = ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν (σημερινὴν) ἡλικίαν.—πραγματεία = ἐργασία, σύγγραμμα.—ἐκφέρω τι = ἐκφράζω, διατυπώνω, δίδω τι.—τούτων· δῆλ. τῶν συμβουλῶν.—ἐντεῦθεν· δῆλ. ἐκ ταύτης τῆς πραγματείας.—ταμιεῖον = ἀποθήκη.—προσφέρω τι = ἐξάγω τι εἰς τὸ μέσον.—δεῖν... ὥν = δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὥν (γεν. διαιρ.).—χάριν ἔχω τινὶ = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.—διαμαρτάνω τινὸς = ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ἥξει καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ δόξης, ἀντὶ ἦν.—τῶν ἄλλων· ἐνν. ἀνθρώπων.—τῶν ἄλλων... τῶν σιτίων... τῶν φίλων· γεν. διαιρ.—χαίροντας... πλησιάζοντας· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—γιγνώσκω τούναντίον = σχηματίζω ἐναντίαν γνώμην.—τούτων· δῆλ. τῶν πλείστων ἄλλων ἀνθρώπων.—τὸν ἐπιτάττοντα, τοῦτον· ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐξαίρει τὸ ὑπὸ τῆς μετοχῆς δηλούμενον.—τῶν ἄλλων· γεν. διαιρ.

§ 46 - 49. παροξύνομαι ποιεῖν τι = παρακινοῦμαι νὰ...—ἐκ τούτων· δῆλ. τῶν καλῶν ἔργων.—καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν = καὶ ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονάς.—πλησμονὴ = ἡ κατὰ κόρον ἀπόλαυσις.—παραπέπηγά τινι (ἐνεργ. πρκρ. β' ὡς μέσ. τοῦ ρ. παραπήγνυμι) = (μτφρ.) παρακολούθω τινα.—τὸ φιλοπονεῖν = ἡ φιλοπονία (πρβλ. τὸ ὁρθυμεῖν = ἡ ὁρθυμία).—ἥ περ τὴν ἀρετὴν φιλοπονία = ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετὴν.—βεβαιοτέρας· ἐνν. τῶν ἐκ τῶν ἡδονῶν τέρψεων.—ἀκεῖ· δῆλ. ἐν τῇ ὁρθυμίᾳ.—ἐνταῦθα· δῆλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.—ἥσθεντες· χρν. μτχ.—ἔλυπήθησαν· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.—οὕτω... ὡς = τόσον... ὅσον.—τὰ ἀποβαίνοντα = τὰ ἀποτελέσματα.—διαπονοῦμεν· ἡ προθ. διὰ = διαρκῶς, ἐξ ὀρχῆς μέχρι τέλους. 'Ενταῦθα δὲ Ἰσοκράτης διδάσκει ὅτι δὲ ἀνθρωπος μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβλέπει.—ἐνδέχεται = ἔξεστι = εἰναι ἐπιτετραμμένον.—τὰ τυχόντα = δὲ τι τύχη.—εὐθὺς = εὐθὺς ἐξ ὀρχῆς.—ὑπόθεσις = βάσις.—οὐχ οἶόν τε· ἐνν. ἔστι.—ἥ ἔχειν = εἰ δὲ μὴ (ἐνν. ἀνάγκη ἔστι) ἔχειν.—οὕτω... ὡς· πρβλ. § 47.—ἐπιεικῆς =

κόσμιος, καθώς πρέπει ἀνθρωπος.—εἰκότως· ἐνν. ποιοῦντες ταῦτα.—δπου· ἐπίρρ. χρν.—ἡ πού γε... φήσομεν = βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ μεῖζονα λόγον θά εἴπωμεν.—ἐλαττοῦμαι = εἶμαι κατώτερος, μειονεκτῶ.—ἄν... ὑπολάθοιμεν· δυνητική εὔκτ.—τοὺς τοιούτους· δηλ. τοὺς φαύλους.—ὑπολαμβάνω τινὰ = θεωρῶ, νομίζω τινά.—ἡ μέν· δηλ. τύχη.—οἱ δέ· δηλ. φαῦλοι.

§ 50 - 52. δητα· ἐνν. τινὰ (μτχ. ἐναντιωματική).—στοχάζομαι τινος = ἔξετάζω τι.—κάκεινους· δηλ. τοὺς θεούς.—ἐπὶ τοῖς = ἐν τοῖς.—πῶς ἔχουσι· πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ δηλῶσαι· πῶς ἔχω πρός τινα = πῶς διάκειμαι πρός τινα.—γάρ· διασαφητικός.—Τάνταλος· βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Πλουτοῦς, πατὴρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἐτεμάχισε τὸν υἱόν του Πέλοπα καὶ παρέθεσεν εἰς τοὺς θεούς ως φαγητόν, ἐρρίφθη εἰς τὸν Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰωνίαν δίψαν καὶ πενναν· ὑπῆρχον μὲν πρὸ αὐτοῦ ἄφθονον ὕδωρ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλὰ μόλις ἐπλησιάζεν ἀπεμακρύνοντο αὐτοῦ.—κολάζω τινὰ = τιμωρῶ τινα.—οἷς = τούτοις· ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἵσοδυναμεῖ μὲ δεικτικήν· (διὰ τοῦ οἵς ἐννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομένας συμβουλάς): τὸ οἷς ἀντικμ.—παραδείγμασι· κατηγρ. εἰς τὸ χρωμένοις.—έμμενω τινὶ = μένω σταθερὸς εἰς τι.—τῶν ποιητῶν... τῶν σοφιστῶν· γεν. κτητικαῖ.—σοφιστῆς = σοφός.—καθιζάνω ἐπὶ τινὶ = ἐπικάθημαι εἰς τι.—μηδενὸς ἀπείρως ἔχω = τίποτε δὲν ἀφήνω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω.—ἐκ ταύτης = διὰ ταύτης.—μόλις = μὲ δυσκολίαν.—ἐπικρατῶ τι (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ ἐπικρατῶ τινος) = ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι.—αἱ ἀμαρτίαι τῆς φύσεως = τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

A'. Άντι παντὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον περιέχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος, ἵνα μή, δπως οἱ λοιποὶ ἀρχοντες, μείνης ἀνουθέτητος (§§ 1 - 6).

§ 1 - 6. Νικόκλεις ὁ Νικοκλῆς ἥτο νιὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος Εὐαγόρου· πρὸς τὸν ἔδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας).—**εἰωθότες** μτχ. παρακειμένου μὲ σημ. ἐνεστῶτος· **εἰωθα** = συνηθίζω.—**εἰργασμένος** = δουλευμένος.—**κτῆμα** = πολύτιμον πρᾶγμα.—**δόσις** = δῶρον.—**ποιούμενοι** = κατηγραμτ. μτχ. ἐκ τοῦ καταφανεῖς εἶναι.—**καπηλεύω** = εἴμαι μεταπράτησ. —**ἄν γενέσθαι** = ὅτι γένοιτ' ἄν.—**δρέγομαί τινος** = ἐπιθυμῶ τι.—**δρεγόμενος...** ἀπεχόμενος· ὑποθ. μτχ.—**ἐπιτήδευμα** = ἐνασχόλησις, ἔργον.—**τοὺς μὲν ἰδιώτας**· ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ τυράννοις.—**τρυφάω - ω** = ζῷ βίον μαλθακὸν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων.—**καθ' οὓς**· ἡ **κατὰ σημαίνει** συμφωνίαν.—**πολιτεύομαι** = διοικοῦμαι.—**παρρησία** = τὸ νὰ δύμιλῇ τις μὲ θάρρος ἐνώπιόν τινος· τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω: καὶ τὸ φανερῶς ἔκειναι... ἀμαρτίαις.—**ἐπιπλῆξαι** = ἐνν. αὐτοῖς.—**ἔξεστί τινι ποιεῖν τι** = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ πράττῃ τι.—**ἐπιτίθεμαι ταῖς ἀμαρτίαις τινος** = ψέγω, ἐπικρίνω τὰ σφάλματά τινος.—**ὑποθῆκαι** = συμβουλαί, παραγγέλματα.—**τύραννος** = βασιλεὺς, μονάρχης.—**ὑπάρχει μοί τι** = ἔχω τι.—**οὓς** = ἔκεινοι οὓς.—**διατελοῦσι** = ἐνν. δύντες.—**οἱ συνόντες (σὺν - εἰμί)** = οἱ συναναστρεφόμενοι αὐτούς.—**πρὸς χάριν δύμιλῶ τινι** = συναναστρεφόμενός τινα δύμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς).—**τὰ πράγματα** = ἡ πολιτικὴ δύναμις.—**ἀφορμαί** = τὰ μέσα.—**ποιῶ ὥστε** = συντελῶ ὥστε.—**ἰδιωτεύοντες** = οἱ μὴ ἔχοντες δημόσιον ὑπούργημα (ἀρχήν).—**ὁ ἐπιεικῶς πράττων** = ὁ μήτε πολὺ πλούσιος μήτε πάλιν πολὺ πτωχός.—**δυναστεία** = δύναμις, ἔξουσία.—**ἐνθυμοῦμαι τι** = φέρω εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι.—**διέξειμι τι** = διεξέρχομαι τι, ἔξετάζω τι.—**διεφθαρμένους...** ἡναγκασμένους... συμβεβηκότα κτγρ. μτχ. ἐκ τοῦ δρῶσι.—**ἔξαμαρτάνω εἰς τινα** = διαπράττω σφάλμα τι πρός τινα, κάμνω εἰς τινα κακόν.—**πάλιν...** μᾶλλον ἡ = πάλιν

ἥγονται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν δπωσοῦν ἥ.—δπωσοῦν = καθ' οἰονδήποτε τρόπον.—τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς· τῆς συμβανούσης δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων.—παντὸς ἀνδρὸς (γεν. κτγμ.) = ἴδιον παντὸς ἀνδρός.—νομίζουσιν· ἐνν. οἱ βασιλεῖς.—ὅ· ἀντὶ ἥ, δηλ. ἡ βασιλεία· ἐτέθη κατ' οὐδετ. γένος, διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον.—δεόμενον· ἐνν. ἔστι (= δεῖται) = ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἀνθρωπὸς δὲν δύναται νὰ γίνῃ βασιλεὺς, ὅπως γίνεται καὶ ιερεὺς, διότι ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσότερων γνώσεων καὶ πείρας.

B'. 'Ο νουθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὠφελεῖ καὶ ἄρχοντας καὶ ἄρχομένους (§§ 6 - 8).

§ 6 - 8. καθ' ἔκάστην· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὄλων δέ.—ἔξ ὧν· ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλεύειν.—ἔξ ὧν· (μετὰ τὰ ρήμα συμβουλεύειν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα) = ὅπως.—κατὰ τρόπον=κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον, καθὼς πρέπει.—δεὶ = ἔκάστοτε.—καθ' ὄλων = περὶ ὄλων.—ὦν· ἀναφέρεται εἰς τὸ στοχάζεσθαι· στοχάζομαι τινος = μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπω εἰς τι.—ἔξεργαζομαί τι = ἐπεξεργάζομαί τι, καλῶς ἀποπερατώνω τι.—ὑπόθεσις = πρόθεσις, προαίρεσις.—εἰ... ἔσται· πλαχ. ἐρώτησις.—συνιδεῖν· ἐνν. τοῦτο· συνορῶ τι = κατανοῶ τι, προβλέπω τι.—τὰ καταλογάδην = τὰ πεζά.—παρέσχε... ἔλαβε = παρέχει... λαμβάνει· γνωμ. ἀόρ.—δόξα = φήμη, ἔπαινος.—ἐπιχείρημα = ἡ ἐπιχείρησις.—δονήσειε· τοῦ ρ. δονήνημί τινα = ὠφελῶ τινα.—ἀρχάς· συνων. δυνάστείας (πρβλ. § 5).—ἀσφαλεστέρας... πραοτέρας· πράγματι ὁ ἀρχων εἶναι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, ὅταν οἱ πολῖται ζῶσιν ἡσύχως χωρὶς νὰ πιέζωνται ὑπὸ σκληρᾶς δουλείας.

I'. "Ἐργον τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐργασίας αδεξησις καὶ εὐημερίᾳ τοῦ κράτους του (§§ 9 - 14).

§ 9 - 14. ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει.—περιλαμβάνω τι = δρίζω τι.—ἄν δμολογήσαι = δτι ἀν δμολογήσαιτε.—τὰ συμπίπτοντα = τὰ συμβαίνοντα.—δραθυμῶ = παραμελῶ ἀπὸ δικηρίων.—ἀμελῶ = παραμελῶ ἐνεκα ἄλλων ἀσχολιῶν· ἀμελεῖν· κεῖται ἀπολύτως ἀνευ πτώσεως.—ὅπως = πῶς.—τῶν ἀλλων· γεν. συγκριτική.—γνώμη = πνεῦμα, διάνοια. —ἀσκητής = ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος

ἀθλητής.—αἱ πανηγύρεις· νοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες (‘Ολύμπια, ‘Ισθμια, Νέμεα καὶ Πύθια).—οὐδὲ ἐν μέρος· διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν δὲν εἶναι στέφανος ἢ δῶρα, ἀλλὰ ἡ εὐτυχία τῶν πολιτῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ κράτους του.—ῶν = τούτων δέ.—ἐνθυμοῦμαί τινος = ἔχω τι ὑπ’ ὅψιν μου. — προσέχω τὸν νοῦν δπως = φροντίζω πῶς· τὸ δπως ἀναφέρεται εἰς τὸ διοίσεις.—διαφέρω τινός τι εἰμαι= ἀνώτερός τινος κατά τι.—δύναμις = σημασία, σπουδαιότης.—καταγιγνώσκω τινὸς δυστυχίαν, ὡς = καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι.—αἵς· δοτ. δργαν.—οὐδέν· ἐπίρρ. — ὥς ... δυναμένης... οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην = οὕτω νὰ σκέπτεσαι μὲ τὴν ἴδεαν, ὅτι δύναται ἡ παίδευσις... νὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμετέρων φύσιν.—οὓς ἂν δύνη = ἔαν τινας δύνασαι, ὅποιους δύνασαι.—μήτε τῶν σοφιστῶν... ἔχειν = μήτε οἷον δεῖν ἀπείρως ἔχειν μηδενὸς τῶν σοφιστῶν.—ἀπείρως ἔχω τινὸς = εἴμαι ἀπειρός τινος, ἀγνοῶ τι.—τῶν μέν· δηλ. σοφιστῶν.—τῶν δέ· δηλ. ποιητῶν· νοοῦνται δὲ οἱ καλούμενοι γνωμικοὶ ποιηταί (‘Ησίοδος, Θέογνις, Φωκυλίδης) ἀπὸ τοὺς ὄποιούς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀναγινώσκων αὐτούς, καθήσον ἤσαν προγενέστεροι· ἐνῷ ἀπὸ τοὺς σοφιστάς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα ὅχι μόνον μελετῶν τοὺς προγενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροώμενος τοὺς συγχρόνους του.—γυμνάσιον = ἀσκησις.—ὑποτίθεμαι = παραδέχομαι, θέτω ὡς βάσιν.—δεῖν· εἰδ. ἀπριμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα.—καὶ τὴν πόλιν... καὶ (τὸν) διοικήσοντα τὴν πόλιν ὡς χρῆ (ἐνν. διοικεῖν).—μάλιστα δ’ ἂν... παρακληθείης = πρὸ πάντων (ἔξαιρέτως) δὲ ὁ ἶδιος ἥθελες προτρέπει τὸν ἑαυτόν σου εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος).—ἔρρωμένως (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς ἔρρωμένος τοῦ ρ. ῥώνυμμαί) = μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.—ἀτιμάζω τι = περιφρονῶ τι, δὲν τιμῶ τι.

Δ'. Καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος πρὸς τοὺς θεούς, πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀρχομένους (§§ 15 - 39).

§ 15 - 19. ἐντεῦθεν· δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ὀδηγὸς εἰς πᾶν ἔργον.—φιλόπολις=φιλόπατρις.—**χαίρω τινὶ**=εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—ποιοῦμαι τὴν ἐπιμέλειάν τινος=καταβάλλω φροντίδα διά τι.—μέλει μοὶ τινος=φροντίζω περὶ τινος.—περὶ παντὸς ποιοῦμαι ἀρχεῖν=ὑπὲρ πᾶν ἄλλο (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἔρχω.—κεχαρισμένως τινὶ=ἀρεστῶς, προσφιλῶς

πρός τινα.—**αὐτοῖς** κατὰ πληθ. ἀριθμόν, διότι ἡ προγράψυμένη λέξις πλήθους εἶναι περιληπτική.—τῶν δλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν γεν. διαιρετ. — **πολιτεία**=πολίτευμα.—**θεραπεύω τινὰ**=περιποιοῦμαί τινα.—**δημαγωγέω - ω**=(όδηγω) διοικῶ τὸν λαόν.—**ὑβρίζω**=γίνομαι, (εἴμαι) αὐθάδης, ἀλαζών.—**ὑβρίζομαι**=πάσχω ὑβριστικὴν μεταχείρισιν.—**σκοπῆς δπως**· πρβλ. ἐν § 11: **προσέχειν** τὸν νοῦν δπως.—**πολιτεία**=διοίκησις τῆς πολιτείας.—**πρόσταγμα**=κατὰ νόμον προσταγή.—**ἐπιτήδευμα**=ἔθιμον.—**κινῶ τι**=μεταβάλλω τι.—**μετατίθημι τι**=καθιστῶ τι ἄκυρον (καταλύω).—**τὸ σύμπαν** (ἐπίρρ.)=καθόλου, ἐν γένει.—**σφίσιν αὐτοῖς δμοιλογούμενοι**=σύμφωνοι πρὸς ἔσωτούς.—**πρὸς δὲ τούτοις**· ἐνν. ζήτει νόμους.—**ἀμφισβήτησις**=ἀμφιβολία, φιλονικία, διαφορά.—**τὰς διαλύσεις**· δηλ. τῶν διαφορῶν.—**ώς οἰόν τε τάχιστος**=τάχιστος ὅσον εἶναι δυνατὸν (κατὰ τὸ δυνατόν).—**ταῦτα**· συγκεφαλαιώνει τὰ προγούμενα.—**προεῖναι... τοῖς καλῶς κειμένοις**=**πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις** εἶναι.—**τὰ καλῶς κείμενα**=τὰ καλῶς ἔχοντα.—**αὐτοῖς**· δηλ. τοῖς πολίταις.—**ἐργασία**=ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας· ἀντίθετον τούτου εἶναι ἡ **πραγματεία**=ἡ εἰς τὴν ρητορείαν ἀσχολία καὶ ἀνάμειξις εἰς ξένας ὑποθέσεις.—**τὰς μὲν... πρὸς δὲ τὰς**=ταύτας μὲν... πρὸς ταύτας δέ.—**προθύμως ἔχω πρός τι**=δεικνύω προθύμικν πρός τι.—**ποιοῦμαι τὰς κρίσεις**=κρίνω τι.—**ἀμφισβητῶ πρός τινα περὶ τινος**=φιλονικῶ πρός τινα περὶ τινος.—**πρὸς χάριν**· πρβλ. § 4.—**ταύτα γιγνώσκω**=ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, κρίνω δμοίως.—**οἰκῶ τὴν πόλιν**=διοικῶ τὴν πόλιν.—**ταῖς μὲν κατασκευαῖς** (δοτ. τοῦ κατά τι)· **κατασκευαὶ** ἐνταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ, ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν δ, τι ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μία πόλις καλῶς διοικουμένη.—**πράξεις**=εἰσπράξεις τῶν δημοσίων πρυσδῶν.—**ἀκριβῶς**=ἐπιμελῶς, αὐστηρῶς.—**διαρκῶ** (ἀμτβ.) = ἔξαρκῶ (δηλ. ίνα μὴ ἔχαντλῶνται οἱ πόροι).—**τοῖς προειρημένοις**· δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—**τῷ κάλλει**=ἐν τῷ κάλλει.—**τῶν δεδαπανημένων**· γεν. συγκριτική.

§ 20 - 23. τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιῶ=λατρεύω τοὺς θεούς.—**θῦμα**=θυσία.—**θεραπεία**=σεβασμός, λατρεία.—**ώς**· ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον. — **ἔλπίς**· ἐνν. ἔστι.—**ἱερεῖον**=τὸ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῷον.—**καταβάλλω** **ἱερεῖον**=κάμνω θυσίαν.—**πράττω**

τι παρά τινος = λαμβάνω τι παρά τινος.—**ταῖς ἀρχαῖς** (= μὲ τὰς τιμὰς αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν αὐλὴν) = μὲ τὰς αὐλικὰς περιποιήσεις.—**ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς** = μὲ τὰς πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ.χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια, δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—**σώζω τι** = διασφέζω, διατηρῶ τι.—**τυραννίς** = ἀρχή.—**κήδομαί τινος** = ἐπιμελοῦμαί τινος.—**τῶν πολιτικῶν** = τῶν πολιτῶν.—**τοὺς ἐργαζομένους** κεῖται ἀπολύτως.—**ἀναλίσκειν...** ποιεῖν· ἐκ τοῦ νόμιζε.—**ποιῶ τινα πλείω** = αὐξάνω τινά.—**τὴν ἀληθείαν προτιμῶν** = οὕτω φαίνουν προτιμῶν τὴν ἀληθείαν.—**ἀσφαλῆ** κατηγρμ. εἰς τὸ τὴν πόλιν.—**συμβόλαια** = δοσοληψίαι.—**νόμιμος** = δίκαιος.—**περὶ πλείστου ποιοῦμαί τινα** = τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—**τῶν ἀφικνουμένων γεν.** διαιρ. —**τοὺς σοὶ δωρεάς ἄγοντας** ἐννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεάς, περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἐν § 1.—**ἀλλά...** **ἀξιοῦντας** πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ διδόναι δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν· ἵσως ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα δ 'Ισοκράτης τὸν ἑαυτόν του καὶ ἐν γένει τοὺς διανοούμενους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους.—**ἔξαιρω τινός τι** = ἀπομακρύνω τι ἀπό τινα.—**τοὺς πολλοὺς φόβους** = τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους.—**περιδεής** = λίγων φοβισμένος.—**δεινός** = φοβερός.—**τῷ ... τῷ δοτ.** ὅργ.—**ποιοῦμαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων** = ἐπιβάλλω ποινὰς μικροτέρας τῶν σφαλμάτων (οὐχ δηλ. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24 - 26. ἀρχικὸς = ἐπιτήδειος, ἴκανὸς εἰς τὸ ἄρχειν.—**χαλεπότητι** = μὲ ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν.—**ἡττῶμαί τινος** = ἡττῶν εἰμὶ τινος.—**αὐτῶν γεν.** συγκριτική.—**ταῖς ἐπιστήμαις δοτ.** τροπ.—**μηδέν** = ἐπίρρο.—**οὕτως δμιλῶ πρός τινα** = οὕτω συμπεριφέρομαι πρός τινα.—**φιλονικῶ** = ἀμιλλῶμαι, διαμφισβητῶ τὰ πρωτεῖα.—**περὶ ᾧν** = περὶ τούτων ἢ.—**κρατήσαντι** = ὑποθ. μτχ.—**μέλλοι συνοίσειν** = συνοίσει.—**φαῦλος** = ταπεινός, χυδαῖος.—**συμφερόντως ἀντίθετον** : μετὰ βλάβης.—**περιβάλλομαι τι** (ἐνταῦθα) = διανοοῦμαι τι.—**κατέχω τι** = ἐπιτυγχάνω τι, κατορθώνω τι.—**ἔξεργαζομαι τι** = τελειώνω τι.—**οἷς = ταῦτα, οἵς** = τῇ παρούσῃ· δηλ. ἀρχῇ.—**τελέως** = παντελῶς.—**ἄρχω τινός** = ἔξουσιάζω τινά.—**ἄν** ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς.—**οἷον χρή** ἐνν. εἶναι σε.—**πράττων** = εὖ πράττων.—**ἐν τῷ παρόντι** ἐνν. εὖ πράττεις.

§ 27 - 28. ἀκριβεῖς· πρβλ. ἐν § 19: ἀκριβῶς.—οἱ συνόντες· συνών. οἱ χρώμενοι=οἱ συναναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.—έφριστημι τινά τινι=διορίζω τινὰ εἰς τι.—ώς... ἔξων=μὲν τὴν ἴδεαν δτι θὰ ἔχῃς.—αἵτιαν ἔχω τινὸς=κατηγοροῦμαι διά τι.—ῶν=τούτων ἂ.—ήγοῦ πιστούς· ἐνν. εἶναι.—τὰ ἀμαρτανόμενα=τὰ ἀμαρτήματα, σφάλματα.—έπιτιμῶ τινι=έπικρίνω τι.—παρρησίαν· πρβλ. § 3.—ἀμφιγνοέω· ω περὶ τινος=ἀμφιβάλλω περὶ τινος.—διορῶ τινα=διακρίνω τινά.—τέχνη... μετ' εὐνοίας· τροπ. διορισμοί.—πλέον ἔχω τινὸς=εἴμαι ὑπέρτερός τινος.—ταῖς αὐταῖς ζημίαις... αἰς· δοτ. ὄργαν.

§ 29 - 32. ἀν...δουλεύης...ἀλλὰ κρατῆς· ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθ'.—δουλεύω τινὶ=εἴμαι δοῦλος εἰς τινα.—συνουσία=συναναστροφή.—εἰκῇ=ἀπερισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.—ἐπ' ἐκείναις...χαίρειν=ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς.—χαίρω ἐπὶ τινὶ=εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.—διατριβὴ=συνουσία.—ἐπιδίωμαι (ἀπολύτως)=προάγομαι, προκόπτω, προοδεύω.—φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινὶ = καυχῶμαι διά τι.—διαπράττομαι τι = κατορθώνω τι.—τοῖς κακοῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἔστι.—μέγα φρονῶ ἐπὶ τινὶ=μεγαλοφρονῶ διά τι· μέγα φρονῶν· ἐκ τοῦ φαίνου.—οὐδὲν μέρος=οὐδόλως.—μέτεστι τινὶ τινος=μετέχει τίς τινος.—τῶν τιμῶν· γεν. διαιρ.—ἀληθεστάτας· κατηγρ. εἰς τὸ ὑποκμ. τάς... γιγνομένας.—αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς=μόνοι τωνοὶ πολεῖται (ἀπόντος σοῦ).—γνώμη=σκέψις, ἰδέα.—ἢν... χαίρειν=ἢν συμβῇ σοι χαίρειν ἐπὶ τῷ τῷν φαύλων.—ἐνδείκνυμαι (μετὰ μτχ.)=δεικνύω (ὅτι).—σπουδάζω περὶ τι = ἀσχολοῦμαι περὶ τι.—τὸ ἥθος = ὁ χαρακτήρ.—περὶ πλείονος ποιοῦμαι (μετ' ἀπαρμφ.) = προτιμῶ (νά).—δόξῃ· δοτ. ποιητ. αἵτιον εἰς τὸ κτητά.—κτητὸς=δυνάμενος ν' ἀποκτηθῆ.—χρημάτων (γεν. τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ χρημάτων.—ώνητὸς=δυνάμενος ν' ἀγορασθῆ.—τὰ μέν· δηλ. χρήματα.—παραγίγνεται τινὶ τι=ἔρχεται εἰς τινὰ τι, ἀποκτᾷ τίς τι.—τὴν δὲ (δηλ. δόξαν) οὐχ οἰόντ' (ἐνν. ἔστι) κτήσασθαι ἀλλ' ἢ· μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν τὸ ἀλλ' ἢ = εἰμή.—οἱ διενεγκόντες = οἱ πρωτεύσαντες, οἱ ἔξοχοι.—τρυφάω - ω ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς... κόσμοις=ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰ... κοσμήματα· (πρβλ. καὶ § 1).—καρτερῶ ἐν τινὶ=μένω σταθερὸς εἰς τι.—ώς χρή· ἐνν. καρτερεῖν.—ἐπιτήδευμα = τρόπος ζωῆς (πρβλ. καὶ § 17).—

έκεινοις· δηλ. τοῖς ὁρῶσι· (ἐκ τοῦ οἱ μὲν ὁρῶντες, εἰς τὸ ὅποῖον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες).—τὴν αὐτὴν ἔκεινοις=όμοίαν μὲ έκείνους.

§ 33 - 35. ὡς· ἐπιτείνει τὸ ἔλαχίστοις.—τυγχάνω τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν=εὑρίσκω κατάλληλον στιγμήν· τὸ τυγχάνειν ἐκ τοῦ κράτιστόν (ἔστι).—δυσκαταμαθήτως ἔχω=δυσκόλως μανθάνομαι, γιγνώσκομαι.—πλεονάζω = εἶμαι ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ δρια. —μετριότης = συμμετρία.—ἀστεῖος = εὐγενής τους τρόπους.—τὸ μέν· ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός.—τὸ δέ· εἰς τὸ ἀστεῖος.—σεμνός=σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος.—ἰδέα = τρόπος, εἶδος· ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις· δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι.—ἀκριβῶ· -ῶ τι=έρευνῶ, ἔξετάζω τι.—ῶν· πρβλ. ἐν § 27: ὃν ἄν.—μέτιθι· τοῦ ρ. μετέρχομαι τινι ἢ τι = ἀκολουθῶ, (ἐπι)διώκω, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.—αἱ δδοι (μτφρ.) = τὰ μέσα.—τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν...ποιήσει=τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.—τὸ γυμνάζεσθαι=ἡ ἀσκησις.—ποιῶ τινα δύνασθαι=κάμνω τινα ἰκανόν.—χρῶμαι τοῖς πράγμασι=μεταχειρίζομαι ὠφελιμώτερον τὰ πράγματα.—τὰ συμπίπτοντα· πρβλ. § 9.

§ 36 - 39. ἐπιτήδευμα· πρβλ. § 16.—εἰκὼν τῆς ἀρετῆς=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ ἥθος καὶ τὸν χαρακτῆρα.—εἰκὼν τοῦ σώματος=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.—ὑπόμνημα = μνημεῖον.—καταλιπεῖν· ἐκ τοῦ βούλου.—διαφυλάττειν· ἐκ τοῦ πειρῶ.—καλῶς = ἐντίμως, ἐνδόξως.—φρόντιζ· δπως· πρβλ. § 11: προσέχειν τὸν νοῦν δπως.—τῆς τιμῆς· δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.—περιορῶ τι διαλυθὲν = ἀφήνω τι νὰ διαλυθῇ.—μελετῶ λέγειν = φροντίζω νὰ λέγω.—ζηλόω· -ῶ τινός τι=ζηλεύω, ἐπαινῶ τινός τι.—ἀκριβῶς· πρβλ. § 19.

E'. Ἐξηγῶν διατὶ ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα, συνιστᾶ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχῃ συμβούλους φρονίμους, οἱ δόποιοι μόνοι οἱ αὐξήσουν τὴν βασιλείαν του (§§ 40 - 53).

§ 40 - 44. εἰ=δτι (αἰτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ ρ. θαυμάζω.—παρέλαθε=διέλαθε.—δτι τοσούτων ὄντων...ἐπιτήδευοντες=δτι καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ίδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντες ἕօράκασιν,

οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντές τι τούτων (δηλ. τῶν ὅπ' ἐμοῦ εἰρημένων) τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος.—γάρ· βεβαιωτικός.—τῶν ἐπιτηδευμάτων· ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς καινότητας. —ἀπιστον=ἀπίθανον.—τὰ νομιζόμενα=τὰ συνηθισμένα.—ἡγεῖσθαι· ἐνν. χρή.—χαρίεις = εὐφυής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σοφός.—ἀθροῖσαι...καὶ φράσαι καλλιστα· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὸν ἔχαπτόν του, δ ὁποῖος ὅχι μόνον πλείστας συμβουλάς συνέλεξε καὶ εὔμεθόδως κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.—ὅπερ· ἐνν. πάσχουσι.—**Ἡσίοδος**· ὁ ἴδρυτὴς καὶ διαμορφωτὴς τοῦ διδακτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π.Χ. εἰς "Ασκρην τῆς Βοιωτίας" ἕργα αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεογονία, "Ἐργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους.—**Θέογνις**· ἐκ Μεγάρων ἐλεγειακὸς ποιητὴς (570 - 500 π.Χ.).—**Φωκυλίδης**· σύγχρονος τοῦ Θεόγνιδος, ἐκ Μιλήτου, γράφας καὶ αὐτός γνωμικᾶς καὶ ἡθικᾶς ἐλεγείας.—**λέγοντες**· δηλ. οἱ ἀνθρώποι.—συνδιατρίβω τινὶ (ἐνταῦθα)=ἀκούω τι.—**ἄνοια**=ἀνοησία.—αἴροῦνται...μᾶλλον ἥ· τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διότι εἰς τὸ αἴροῦνται περιέχεται συγχριτική ἔννοια· ἐπέθη ὅμως, ἵνα ἐπιτείνῃ τὴν εἰς τὸ ρῆμα ὑπάρχουσαν σύγκρισιν.—**ὑποθῆκαι**· πρβλ. § 3.—**σπουδάζω** ἐπί τινι=σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45 - 49. τι δεῖ; =οὐ δεῖ.—διατρίβω λέγων=μακρηγορῶ.—χαίρω τινί· πρβλ. § 15.—χαίροντας...ἔχοντας...δοκοῦντας (=νομίζοντας)· κτηγρ. μετχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—τὰ δέοντα=τὰ ἀναγκαῖα.—τοῖς τοιούτοις· ἀντκμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.—οἱ εὖ φρονοῦντες=οἱ πεπαιδευμένοι.—ἀπλοῦς=χρηστός.—λοιδοροῦντας· ἐνν. **ἄλλους**· λοιδοροῦμαι (παθητ.)=κακολογοῦμαι.—έρημία=ἔλλειψις βοηθείας.—καθ'^τ ἀπάντων· πρβλ. § 6.—τοῖς εἰρημένοις· δοτ. συντκ. εἰς τὸ τῶν ἔχόντων· —δ' οὖν = βεβαίως.—κεχαρισμένον (τοῦ ρ. χαρίζομαι)=εὐάρεστον.—ὅτι· αἰτιολ.—καταχρῶμαί τινι πρός τι=κάμνω μεγάλην χρῆσίν τινος εἰς τι.—ταῖς ιδέαις ταύταις· ιδέας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μάθους.—μυθολογῶ τι=μὲ τρόπον μυθώδη διηγοῦμαι τι.—καθίστημι εἰς τι=φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.—ἀκουστούς· ἐνν. τοὺς ἀγῶνας.—ἀφεκτέον τινὸς=δεῖ ἀπέχεσθαι τινος.—οἷς· ἡ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.

§ 50 - 53. διέρχομαι τι=διεξέρχομαι, διηγοῦμαι τι.—ἡγούμενος σὲ... τοῖς ἄλλοις=ἡγούμενος σέ, τὸν...ὅντα τύραννον δεῖν

μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω τι=κρίνω τι ἀπὸ τὰς ἡδονάς, τὰς ὁποίας μοῦ παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρησίμων=ἐπάνω εἰς τὰ χρήσιμα, ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν παρέχουν.—ἄλλως τε=πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὅντες=οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—ἀμφισβήτουσι[·] βλ. Εὐαγόραν § 8.—**έριστικῶν λόγων**[·] ἐνταῦθα δ ’Ισοκρ. ὑπαινίσσεται τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἔριστικῆς καλουμένης), οἱ ὁποῖοι κατεγίνοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δύναμιν εἰς αὐτήν.—**ἔξ ἐκάστου τούτων**[·] δηλ. τῶν ἔριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ... δυνάμενον=ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλεύεσθαι (= αἰρεῖσθαι τὰ χρήσιμα) ἔξ ἐκάστου τούτων.—(χρὴ) τοίνυν[·] δηλ. ἀφοῦ πάντες οὕτως ὁμοιογοῦσι.—ἀφέμενον[·] ὑπκρ. τὸν καλῶς πεπαιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλεύεσθαι.—τῶν ἀμφισβήτουμένων[·] δηλ. ἔκεινων περὶ τῶν ὁποίων δὲν ὅμονοοῦν οἱ φιλόσοφοι.—τὸ συνομολογούμενον = ἔκεινο περὶ τοῦ ὁποίου συμφωνοῦν.—**αὐτῶν**[·] δηλ. τῶν φιλοσόφων.—**λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος**=ἔλεγχω, δοκιμάζω τινά.—ἐπὶ τῶν καιρῶν = εἰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—**καθ' ὅλων**[·] πρβλ. §§ 6 καὶ 47.—δ μηδὲν γιγνώσκων τῶν δεόντων[·] συνώνυμον: δ μηδὲν ὥν χρήσιμος.—**χρήσιμος** = ἴκανός, ὀφέλιμος, δ γνωρίζων τί ὠφελεῖ.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα = πολὺ ἐκτιμῶ τινα.—**τυραννικὸν** = ἀρμόζον εἰς τύραννον, βασιλέα.—**πλεῖστα** = πλείστην ὠφέλειαν.

ς'. **Ἐπὶ λογοσ**. **Ἐγὼ** δπως ἡδυνάμην σὲ συνεβούλευσα· νὰ θέλῃς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα νὰ σου κάμνουν, τῶν ὁποίων η χρῆσις θὰ καθιστᾶ αὐτὰ περισσότερον πολύτιμα (§ 54).

§ 54. ἀρχόμενος=εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πολὺ πλείονος[·] γεν. τοῦ τιμήματος.—ἄλλα τοιαύτας[·] ἐνν. ἄγειν σοι δωρεάς.—αἵτινειμ. εἰς τὸ χρῆ.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

A'. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες προτιμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγου ἐξύμνησιν· οὐδεὶς δμως σύγχρονον ἄνδρα ἐξύμνησε, διύτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξημνήσω τὸν Εὐαγόραν, καίτοι ὡς ορήτωρ δὲν διαθέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν (§§ 1 - 11).

§ 1-4. τιμῶντα...λείποντ'· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ὁρῶν.—τὰ ἐπιφερόμενα (=τὰ νομιζόμενα)=τὰ προσφερόμενα (εἰς τὸν τάφον).—ἄμιλλα=ἀγών.—λείποντ'...ὑπερβολὴν=ὅτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δηλ. τιμῶν)· αἱ τιμαὶ τὰς ὄποιας προσφέρεις εἰναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ ὑπερτερήσῃ.—εἴ τις...τοῖς τετελευτηκόσι=εἰ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται.—ἀποδέχεσθαι... χαίρειν...ἔχειν· ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἡγησάμην.—πολὺ δ' ἀν... χάριν ᔁχειν=ὅτι... ᔁχοι ἀν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἴ τις δυνηθείη.—τοῖς ἄλλοις ἀπασι=δὶ ὅλα τὰ ἄλλα (δηλ. τὰς προσφερομένας τιμάς).—ἐπιτήδευμα=πρᾶξις, ἔργον.—κίνδυνος=πόλεμος, μάχη. —διέρχομαί τι=διεξέρχομαι, διηγοῦμαι, ἔξιστορῶ τι.—ἔκεινω· ποιητ. αἴτιον.—βουλομένους...αἱρουμένους...σπουδάζοντας... ποιοῦντας· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—ἀντὶ τῶν τοιούτων· δηλ. τιμῶν.—ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν=ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον.—σπουδάζω περὶ τινος=ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος.—ἢ τοῦ βίου=ἢ περὶ τοῦ βίου (=ζωῆς).—δπως καταλείψουσι=διὰ νὰ... (τὸ δπως μετὰ μέλλ. ὁριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπόν).—τῶν τοιούτων· δηλ. ἀποτελεσμάτων.—ἔξεργάζομαί τι=κατορθώνω τι.—εἰμὶ περὶ τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τι· οἱ περὶ τὴν μουσικὴν ὅντες=οἱ μουσικοί.—οἱ περὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὅντες=οἱ ἄλλοι ἀθληταί.—ἔντιμος=γνωστός, ἐπίσημος.—κατέστησαν· γνωμικὸς ἀόρ.—δ λόγος δηλ. δρητορικός.

§ 5-7. τοὺς ἄλλους· δηλ. ρήτορας (σοφιστάς).—οἱ ἔφ' αὐτῶν=οἱ καθ' αὐτοὺς=οἱ σύγχρονοί των.—κοσμεῖν· ἐνν. λόγω.—ἐν δόσι=ἐνώπιον γνωριζόντων.—φιλοτιμοτέρως διάκειμαι πρός τι=

μὲ μεγαλύτερον ζῆλον κλίνω (τρέπομαι) πρός τι.—εὐλογοῦμαι=ἐπαινοῦμαι.—εὐλογήσονται (= εὐλογηθήσονται)=θὰ ἐπαινεθοῦν (μᾶλλον τούτων=περισσότερον ἀπὸ αὐτούς).—παρέχω τινά ἀμείνω=ἀναδεικνύω τινά ἀνώτερον.—οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι ἐννοοῦνται οἱ ἐπίγονοι (οἱ υἱοὶ τῶν Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων, οἱ δόποιοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸ τοῦ Τρωικοῦ ἥρωες, Θησεύς, Ἀργοναῦται κ.λ.π.—οὐμνοῦμαι=ἐπαινοῦμαι, ἔγκωμαίζομαι εἰς ὅμινους (ποιήματα ἐπικά).—τραγῳδοῦμαι=ἐπαινοῦμαι εἰς τραγῳδίας (δράματα).—ἀξιωθησόμενον=κατηγραμ. μτχ. ἐκ τοῦ (δταν) προειδῇ.—ἀρετὴ=προτέρημα.—πρόσεστί τινί τι=ὑπάρχει εἰς τινά τι.—ὅτι μέγιστον...ἔστι· ἐκ τοῦ τοῦτο.—δυσκόλως πέφυκα=φύσει εἴμαι δύστροπος.—εὐλογουμένων ἐνν. ἐκείνων.—τοὺς νοῦν ἔχοντας· κατ' αἰτιατ. ἀντὶ δοτ., ὑποχιμ. τοῦ δουλευτέον=δεῖ δουλεύειν.—καὶ λέγειν· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ=καὶ μάλιστα ἐπειδή.—τοὺς ἐπανορθοῦντας· δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα).—κινώ τι=μεταβάλλω τι.

§ 8 - 11. Λόγος=πεζὸς λόγος.—σημεῖον δὲ μέγιστον¹ προεξαγ-γελτικὴ παράθεσις.—γάρ² διασαφητικός.—φιλοσοφία³ κατὰ τὸν Ἰσοκράτη σημαίνει πᾶσαν ἐλευθέριον παιδείαν· οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν δοντες=οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διανοούμενοι.—πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινὶ=πολὺ συγχωρῶ τινα.—δέδοται τινί τι=εἶναι ἐπιτετραμένον εἰς τινά τι.—κόσμοι=τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα.—πλησιάζω τινὶ=συναναστρέφομαι πρὸς τινα· πλησιάζοντας=ὅτι πλησιάζουσι.—δηλῶσαι⁴ ἐκ τοῦ οἰόν τ'⁵ (ἔστι).—τὰ τεταγμένα δνόματα=οἱ εἰς μεγάλην χρῆσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμέναι.—ξένα=ἄλλης διαλέκτου.—καιναὶ =νέαι, ὑπὸ τῶν λογοτεχνῶν πλαττόμεναι.—μεταφορά⁶ ὁ λεκτικὸς τρόπος κατὰ τὸν δόποιον αἱ ἔννοιαι παρίστανται εἰκονικῶς.—τοῖς εἰδεσι⁷ ἐνν. τῶν κόσμων.—οἱ περὶ τοὺς λόγους=οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι.—οὐδὲν ἔξεστι⁸ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω πολλοὶ δέδονται.—ἀποτόμως=ἀπολύτως, αὐστηρῶς.—τοῖς πολιτικοῖς⁹ πρβλ. § 9: τοῖς τεταγμένοις.—ἐνθύμημα=συλλογισμός, διανόημα.—οὐδενὸς τούτων¹⁰ δηλ. μέτρων καὶ ρυθμῶν. Τοῦτο δὲν εἶναι καθ' ὄλουκληραν ἀλγήθες, διότι καὶ οἱ ρήτορες ἐπιδιώκουν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.—ἡ λέξις=τὸ λεκτικόν.—ἐκεῖθεν=ἀπὸ τὰ κατωτέρω. —διάνοια=νόημα. —δόξα=ὑπόληψις.—ἥσ-

(ἀντὶ ἣν)· καθ' ἔλξιν.— πλεονεκτῶ = εῖμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.— ἀποπειρῶμαί τινος = δοκιμάζω τι.— εὐλογεῖν· ἐπεξήγησις τοῦ τουτοῦ.— ἐν ταῖς ὡδαῖς καὶ τοῖς μέτροις = τοῖς μέτροις τῶν ὡδῶν = μὲν ἐμμέτρους φόδρας· (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν).

B'. 'Ο Εὐαγόρας δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του (§§ 12 - 20).

§ 12 - 18. φύσις = γενεά, καταγωγή· τῆς φύσεως· σαφηνίζεται διὰ τοῦ καὶ τίνων ἣν ἀπόγονος.— τῶν ἄλλων ἔνεκα· δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.— οὐδὲν = κατ' οὐδέν.— ἔκεινων· δηλ. τῶν προγόνων.— τοὺς ἀπὸ Διός· ὑποκμ. εἰς τὸ εἶναι.— ἥμιθεος· ὁ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θνητῆς ἡ ἐκ θνητοῦ καὶ θεᾶς.— τούτων δ' αὐτῶν· δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἥμιθεων.— οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ = πάντες.— ὑπερβάλλω (ἀπολύτως) = ὑπερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἐξέχω.— οἱ καθ' αὐτούς· πρβλ. § 5 : οἱ ἐφ' αὐτῶν.— τοῦτο μὲν = ἀφ' ἐνὸς μέν· λείπει ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ : τοῦτο δέ· γάρ· αἰτιολ.— Αἰακός· υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ὁ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰγίνης, ὁ μετὰ τὸν θάνατόν του κριτής καὶ κλειδοῦχος τοῦ "Ἄδου.— αὐχμὸς = ἀνομβρία.— ἐν τοῖς "Ελλησι = ἐν τῇ Ἑλλάδι.— ὑπερέβαλε (ἀπολύτως). πρβλ. § 13 : ὑπερβάλλοντας.— ίκετεύοντες αὐτὸν = δεησόμενοι αὐτοῦ.— εὐρίσκομαί τι = ἐπιτυγχάνω τι.— ὄν = τούτων ἄ.— ιερόν· τὸ Αἴάκειον καλούμενον.— οὕπερ· ἐπίρρ. τοπικόν.— μετὰ καλλίστης ὄν δόξης διατελῶ = περνῶ τὴν ζωήν μου ἀπολαύων ἀρίστης ὑπολήψεως.— μεταλλάττω τὸν βίον = ἀποθνήσκω.— Πλούτων (-ωνος). θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ "Ἄδου, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διός.— Κόρη· κατ' ἔξοχὴν Κόρη δονομάζεται ἡ Περσεφόνη (ἢ Περσέφασσα), ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.— παρεδρεύω τινὶ = κάθημαι πλησίον τινός.— μεγίστας τιμάς· ἐδίκαζε τοὺς νεκρούς καὶ ἐφύλαττε τὰς κλεῖδας τοῦ "Ἄδου.— Λαομέδων (-οντος). βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ παράλησίν του ὁ 'Ηρακλῆς ἐφόνευσε θαλάσσιον τέρας, τὸ ὅποιον ἔβλαπτε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, οὗτος ἤλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του 'Ησιόνην ἐνύμφευσε μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα.— ἀριστεῖων· ἀριστεῖν εἶναι ἡ 'Ησιόνη.— Κενταύρους· οἱ Κένταυροι ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπί-

Θαὶ εἶναι μυθικαὶ δύγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήγαιον· οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἐκραγῇ μεταξὺ αὐτῶν φοβερὸς πόλεμος, εἰς τὸν δόποῖον ἔλαβε μέρος καὶ δὲ Πηλεὺς συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων. — **ἄλλους κινδύνους**· εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν κ.τ.λ.—**κίνδυνος** = ἐπικίνδυνος ἐπιχείρησις.—**συνοικῶ τινι** = νυμφεύομαί τινα.—**μόνου τούτου**· πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ ἐν τοῖς γάμοις.—**ὅμεναιος**· ἄσμα, τὸ δόποῖον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ.—**ἐκατέρου**· γεν. τῆς καταγωγῆς.—**ἴλεγχος** = ἀπόδειξις.—**ἀρετὴ** = ἀνδρεία.—**τόπους**· ὁ Τελαμὼν εἶχε τὴν Σαλαμῖνα, δὲ δὲ Πηλεὺς τὴν Φθίαν.—**τοὺς βαρβάρους**· δηλ. τοὺς Τρῶας.—**ἐκατέρων**· δηλ. τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων.—**διαφέρω τινὸς** = ὑπερβάλλω τινά.—**κατοικίζω πόλιν** = ἴδρυω πόλιν.—**τὸ νῦν βασιλεῦον**· δηλ. τὴν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

§ 19 - 20. τὰ Εὐαγόρᾳ... ὑπάρξαντα = ὅσα ὁ Εὐαγόρας ἐκληρονόμησε.—**οἱ γεγυνότες** = οἱ καταγόμενοι.—**χρόνῳ ύστερον** = μετὰ τινα χρόνον.—**ἀνήρ**· τὸ ὄνομά του δὲν γνωρίζομεν.—**πιστεύομαι ὑπὸ τινος** = ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστοσύνην τινός.—**δυναστεία** = σπουδαῖον ἀξίωμα.—**τούτων**· γεν. τῆς αἰτίας.—**κακὸς** = ἀχάριστος.—**δεινὸς** = ἐπιτήδειος.—**πλεονεκτῶ** = ἀπαιτῶ, ἀδικῶν ὡφελοῦμαι.—**ἔξεβαλε**· δηλ. τῆς βασιλείας.—**κατασκευάζομαί τι** ἀσφαλῶς = διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.—**ἔξεβαρβάρωσε**· κατέκισε τόσους πολλούς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔχασε τὴν ἑλληνικότητά της.

Γ'. ‘Ο Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς (§§ 21 - 29).

§ 21 - 29. γίγνεται (ἰστορ. ἐνεστ.) = ἐγεννήθη.—**φήμη** = προφητικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις, τὴν δόποίαν ἀκουσίως προφέρει τις.—**μαντεία** = χρησμός, ἀπόκρισις ἱερέων.—**μειζόνως... γεγονώς** ἢ **κατ' ἀνθρωπον** = ὅτι ἐγεννήθη μὲ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγαλειώδη) ἢ ὅπως γεννᾶται συνήθως ὁ ἀνθρωπος.—**ἀπιστῶν**· μετχ. αἰτιολ.—**τοσούτου δέω** (μετ' ἀπαριμφ) = τόσον ἀπέχω τοῦ νὰ...—**τὰ ὑπάρχοντα** = τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.—**τὰ ὅμολογούμενα** =

τὰ γενικῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα.—**τῶν ἀγαθῶν**· γεν. διαιρετ. ἐκ τοῦ ἀπερ (=ἀπερ ἀγαθά = προτερήματα).—**πρεπώδης**=ἀρμόζων.—**τοῖς τηλικούτοις**· δηλ. τοῖς παισὶ.—**κρατιστεύω τινὸς**=ὑπερβόλω τινά.—**ταῦτα**· ἀνακεφχαῖταινει τὰ προλεχθέντα.—**μέσως**=μετρίως.—**εἰς ὑπερβολὴν**=εἰς μέγιστον βαθμόν.—**δόπτε ὄρῳεν...** δόπτε... ἀποβλέψειαν· ἡ εὔκτ. φανερώνει ἐπανάληψιν.—**οἱ τότε βασιλεῖς**· ἔθεσε πληθυντικόν, διότι νοοῦνται οἱ περὶ τὸν βασιλέα.—**ἐν ίδιωτου μέρει διάγω**· ἐνν. τὸν **βιον**=ζῶ ὡς ἀπλοῦς πολίτης.—**τρόποι**=χαρακτήρ.—**πιστεύειν**· ἐνν. αὐτῷ.—**ἔξαμαρτάνω περὶ τινα**=προσβάλλω τινά.—**παραλλάττει**· **ἡ δόξα**=διαφέρει, εἶναι ποικίλη καὶ διάφορος ἡ κρίσις (τινὸς περὶ τινος).—**ψεύδομαί τινος**=ἀπατῶμα, ἀποτυγχάνω εἰς τι.—**δπως...λήψεται**· ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ **ἔσχε...** πρόνοιαν· πρβλ. ἐν § 3: δπως καταλείψουσι.—**καλῶς**=ἐντίμως.—**δι' ἀσεβείας**· ἐνοεῖ τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος.—**δσίως**=εὐσεβῶς.—**εἰς τῶν δυναστευόντων**· ὁ ἐκ Τύρου 'Αβδήμων.—**ἔκποδῶν ποιοῦμαί τινα**=βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά.—**Σόλοι** (οἱ)· πόλις τῆς Κιλικίας ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σόλωνος· οἱ ὀλίγοι δὲ 'Αθηναῖοι, τοὺς ὅποιους κατώκισεν ἐκεῖ, ἐλησμόνησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, γεγονός τὸ ὅποιον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθῇ ἡ λέξις **σολοικισμός**, φανερώνουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλῶσσαν σφάλματα.—**γνώμη**=φρόνημα.—**ταπεινοτέρας**· ἐνν. ἡ **πρότερον** (ώς β' ὅρος συγκρίσεως).—**πλάνος**· ἡ περιπλάνησις.—**ψυγαδικὸς**· ὁ ἀρμόζων εἰς ἔξοριστον, δ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἔξοριστον.—**ὑπερορῶ τινα**=καταφρονῶ τινα.—**ἀφορμὴν**=τὴν ἀφορμὴν (ὁ 'Ισοκράτης παραλείπει τὸ ἄρθρον). **ἀφορμὴ**=ἀρχή.—**χρή**· ἐνν. λαβεῖν.—**ἀμύνεσθαι** καὶ... **ὑπάρχειν**· ἐπεξήγησις.—**προτέρους**· ἐτέθη κατὰ πλεονασμόν, διότι τὸ **ὑπάρχω**=πρῶτος κάμνω ἀδικίαν.—**τυραννῶ**=βασιλεύω.—**παρακαλῶ τινα**=προτρέπω τιγά.· ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες· ἐνν. λέγουσι.—**φύσις** καὶ **δόξα**=χαρακτήρ καὶ ὑπόληψις.—**τοσοῦτοι**· τόσον ὀλίγοι.—**τὰ δεινὰ**· οἱ κίνδυνοι.—**ἔμμενω τοῖς ὠμολογημένοις**=μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνημένα.—**ῶσπερ...** οὕτω = διέκειτο τὴν γνώμην, ὕσπερ... εἰ εἶχε... ἢ προήδει.—διάκειμαι τὴν γνώμην=εἴμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνημα.—τὸ συμβησόμενον=ἡ ἔκβασις τῆς ἐπιχειρήσεως.

A'. 'Ο Εὐαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον· τὸ κατόρθωμα τοῦτο,

νόφ' ἀς συνθίκας κατωρθώθη, καταντῷ τὸ σπουδαιότατον τῶν δμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίρου (§§ 30 - 50).

§ 30 - 34. γάρ· διασαφητικός.—καταβαλών... καταστήσας· αἱ μτχ. κατ' ὄνομαστικὴν καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ ἡγήσατο.—τὸ σῶμα=ἡ ζωή.—περιορῶ=περιβλέπω, παρατηρῶ, περιμένω.—εὐθὺς ὡς εἶχε=ἀμέσως ὅπου ἦτο (μὲ τοὺς ἄνδρας ποὺ εἶχε).—ταύτης τῆς νυκτὸς=τῆς ἰδίαν νύκτα (κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον).—διαιρώ πυλίδα=σπάζω μικρὰν πύλην.—ταύτῃ· δηλ. τῇ πυλίδι.—διάγω τινὰ=διαβιβάζω τινά.—προσβάλλω πρός τι = ὄρμῳ κατά τινας.—καιρός=περίστασις.—τῶν ἀλλων· δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ.—τί=διαιτή.—λέγοντα· κατγρμ. μετοχὴ ἐκ τοῦ διατρίβειν.—τι δεῖ λέγοντα διατρίβειν; =οὐ δεῖ λέγοντα διατρίβειν.—διατρίβω=χρονοτριβῶ.—άνταγωνιστῶν· κατηγορούμενον εἰς τό: τῶν περὶ τὸν τύραννον.—τοῦ μέν· δηλ. τοῦ τυράννου.—τοῦ δέ· δηλ. τοῦ Εὐαγόρου.—τοῖς φίλοις· τοῖς ἐν τῇ πόλει.—κομίζομαι τι=ἀνακτῶ τι.—τύραννος=βασιλεύς.—καταλείπω τὸν λόγον=διακόπτω τὸν λόγον.—ράδιον... εἶναι· ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἥγοῦμαι.—τὰ ἔχομενα=τὰ ἐπόμενα.—δηλώσειν (ἀμτβ.)=δῆλον ἔσεσθαι.—τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τὸ ἄρθρον, διότι νοεῖται ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ χρόνος εἶναι γνωστός.—ἐκαστον αὐτῶν· δηλ. τῶν τυράννων.—τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι οὗτος ὁ λόγος ὁρισμένος.—ἄρκω τινι=ἐπαρκῶ εἰς τι.—ἢν δέ... ἐπὶ τούτων σκοπῶ μεν=ἐὰν δέν ἔξετάζωμεν θέτοντες ὡς βάσιν (μὲ βάσιν) τούτους (τοὺς εὑδοκιμωτάτους).—ἔξετάζω μεν=μέλι. β' τοῦ ἔξετάζω.

§ 35 - 39. τῶν μὲν... προκρίνειε; =τίς μὲν οὖν τῶν παραλαβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὐκ ἀν προκρίνειε τοὺς κινδύνους Εὐαγόρου;—οὕτω... ὅστις=οὕτως ὥστε.—ράθυμος= ἀδιάφορος, δικνηρός.—καὶ μήν = ἀλλὰ πρὸς τούτοις.—καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς ὁποίους πολλοὶ ποιηταὶ ἐποίησαν.—ἀπαγγέλλω τινὶ τι=διηγοῦμαι τι εἰς τινα.—παρ' αὐτῶν=ἔξι ἰδίων των, μὲ τὴν φαντασίαν των.—μεμυθολόγηκεν, ὅστις=μεμυθολόγηκεν περὶ τινος, ὅστις.—ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους=δοκιμάζω τοὺς κινδύνους.—τὴν αὐτοῦ· ἐνν. χώραν ἢ πατρίδα.—πεποίηνται· δηλ. ὑπὸ τῶν ποιητῶν.—ποιοῦμαι ὑπό τινος=παριστάνομαι ὑπό τινος.—τέχνη=

πανουργία. 'Ενταῦθα νοοῦνται οἱ ἴδρυτῆς τῆς Σαλαμῖνος Τεῦχροις, οἱ τῆς Πάφου Ἀγαπήνωρ κ.λ.π.—ἀλλὰ μήν· πρβλ. ἐν § 36: καὶ μήν.—οἱ ἐπὶ τάδε γεγενημένοι=οἱ μετὰ τὰ Τρωικὰ ὑπάρξαντες.—**Κῦρον..** τὴν ἀρχὴν=Κῦρον τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν **Μῆδων** (=ἀπὸ τοὺς Μῆδους).—καὶ πλεῖστοι μάλιστα· συνδέεται ἐπίθετον μὲ ἐπίρρημα.—οἱ δέ· δηλ. Εὐαγόρας.—ψυχὴ=θάρρος.—σῶμα=σωματικὴ δύναμις.—διαπράττομαι τι=κατορθώνω τι.—τοῖς ἔργοις· ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπεχειρησεν.—ἀπέκτεινεν· ὅμιλεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων 'Αστυάγους· κατ' ἄλλους ὅμως δὲν ἐφόνευσεν, ἀλλ' εἶχε πλησίον του, μέχρις ὃτου ἐτελεύτησεν.—καὶ τούτου· δηλ. τοῦ Κύρου· οἱ καὶ ἐπιδοτικός.—**ὑποστέλλομαι**=ἀπὸ φύσον συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ρῆμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι φοβούμενοι κακοκατρίχιαν μαζεύουν τὸ πανιά.—εἰπεῖν· ὑποκμ. ἐμέ.—**παρρησίᾳ χρῶμαι**=ὅμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι.—**κάλλιον**=ἐνδοξότερον.—λαθών· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρεθῆσεται.—ἐκείνου· β' ὄρος τῆς συγκρίσεως.—**ἐκείνως**=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα.—ἐκ παντὸς τρόπου=κατὰ πάντα τρόπον.—οὐκ... προθυμούμενος... ἀλλὰ εἰρηκώς· ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ φανήσομαι.—**οὕτω**· ἐπιτέίνει τὸ θρασέως.

§ 40 - 46. ἐπὶ μικροῖς=εἰς μικρὰ (ἔργα).—**τοιούτων**· δηλ. μικρῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξιοῦσθαι.—**τυραννίς**=βασιλεία.—**περιμάχητος**=περιζήτητος.—τὸ κάλλιστον... κάλλιστα· πρβλ. ἐν § 39: κάλλιον.—λόγων εὐρετῆς=λογογράφος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ποιητήν).—**δήτωρ**=οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δῆμου. ἀγορεύων.—**ὑπερβαλλόμενος**· τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. **ὑπερβάλλων**· πρβλ. ἐν § 13: τοὺς μὲν **ὑπερβάλλοντας**, τοὺς δὲ **καταδεεστέρους** ὄντας.—**γνώμη**=νοῦς, σκέψις.—**αὐτοσχεδιάζω**=ἄνευ προπαρασκευῆς λέγω, ή πράττω τι.—**φρόνησις**=φρόνημα· πρβλ. ἐν § 27: γνώμη.—τῶν μὲν ἀλλῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν.—**αὐτῆς** δὲ ταύτης· δηλ. τῆς ψυχῆς· ψυχὴ ἐνταῦθα εἴναι οἱ νοῦς, ή φρόνησις· πρβ. ἀνωτέρω: καλῶς τὴν... φρόνησιν παρασκευάσειε.—**ἔπειτα**· εἴναι ή ἀπόδοσις τοῦ πρώτον μὲν § 41.—τὰ ὄντα· πρβλ. ἐν § 21: τὰ ὑπάρχοντα.—**ῥᾳθυμία**=ἡ ἀπὸ ὀκνηρίαν προερχομένη ἀνάπαυσις.—**εὔπραγία**=προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχῆς ἐνέργεια.—**ώστε μήτε**... φθάνειν· ἐνν. **αὐτὸν**=ώστε μήτε ἐπρολάμβανον αὐτόν.—**ἐπιεικής**=

χόσμιος, ἐνάρετος.—έξ ὧν ἑτέρων=ἐκ τούτων ἀ παρ' ἑτέρων.—τὰ προσπίπτοντα=τὰ γιγνόμενα.—οὐδὲ περὶ ἔν=περὶ οὐδὲν.—πεπλανημένως ἔχω περὶ τι=ἀπατῶμαι ὡς πρός τι.—Εὔαγόραν· ἀντικμ. εἰς τὸ ζηλοῦν.—τῆς ἀρχῆς· γεν. τῆς αἰτίας.—τοὺς ἄλλους=τοὺς ἀρχομένους.—τῆς ὑπ' ἔκεινου βασιλείας (γεν. αἰτίας)=διότι ἔβασιλεύοντο ὑπ' ἔκεινου· τὸ οὐσιαστ. βασιλεία ἔχει ἔννοιαν παθητικήν.—σφρόδρα=ἰσχυρῶς.—πολλὰ... ἀπαντα. αἰτιατ. τοῦ κατά τι.—οἱ χρώμενοι=οἱ φίλοι.—ἡττῶμαι τινος=ἡττων εἴμι τινος=ὑποχωρῶ εἰς τινα.—σεμνός=σοβαρός, σεβαστός.—συναγωγὴ τοῦ προσώπου=κατήφεια, σκυθρωπότης.—κατασκευὴ τοῦ βίου=ἡ διευθέτησις τοῦ βίου, ὁ τακτικὸς βίος.—δμολογία=συμφωνία.—τὰ διὰ τύχην γιγνόμενα (ἀγαθά)· εἶναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κ.τ.λ. τὰ δὲ δι' αὐτόν· εἶναι ἡ παιδεία, ἡ φρόνησις, ἡ ἀρετή.—ἡγούμαι τῶν ἥδονῶν=ἔξουσιάζω τὰς ἥδονάς.—ῥαστώνη=ἀναψυχὴ, ἀνάπαυσις ἀπὸ τοὺς κόπους.—ὅλως=ἐν συντόμῳ.—ῶν=τούτων ἀ.—πολιτεία=πολίτευμα.—δημοτικὸς=ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαὸν.—πολιτικὸς=ἴκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοινοῦ).—τυραννικὸς = βασιλικὸς.—τῷ... διαφέρειν = διότι ἔξεῖχε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπείᾳ, διοικήσει, εύβουλίᾳ).

§ 47 - 50. ἐμπόριον=ἀγορά, τόπος ὅπου οἱ ἐμπόροι πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα· ἐμπορίω χρῶμαι=ἔχω ἀγοράν.—κατασκευαὶ=δημόσιαι οἰκοδομαὶ.—ἀπολείπομαι τινος=εἴμαι κατώτερός τινος.—ἐνεποίησεν· ἐνν. αὐτῇ.—τῶν... καταφρονούντων· ἀναφέρεται εἰς τὸ πολλούς.—μείζω λέγω τῶν προσόντων τινὶ (=εἴμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων)=παραμεγαλώνω τὰ προτερήματά τινος.—ἔφικοιτο· ἐνν. τῷ λόγῳ· ἔφικινοῦμαι τινος τῷ λόγῳ=ἐπιτυχῶς παριστάνω, περιγράφω τι διὰ λόγου.—δις=διότι οὗτος.—φύσις=μεγαλοφυῖα.—ὅ τόπος ὅ περιέχων τὴν νῆσον=ὅλη ἡ περιοχὴ τῆς νῆσου.—ἀπροσοίστως=ἀγρίως.—ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω=δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησίσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω: πραότητα καὶ μετριότητα.—χαλεπῶς εἶχον· ἐνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιοικοῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. 'Η ἀρχὴ τοῦ Εὔαγρου ἔξεπολίτισεν καὶ ἔξηγένισε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμῖνος, διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ὄποιαν ἔξεπολιτίσθη καὶ ὅλη ἡ νῆσος, ἂν καὶ δὲν ὑπῆγετο εἰς τὸ κρά-

τος τοῦ Εὐαγόρου.—μεταπίπτω=μεταβάλλομαι.—οἵτινες αύτῶν=τίνες αὐτῶν.—κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα = πράγματα (ἐπιπλα, σκεύη) καὶ συνήθεια.—οἱ περὶ τὴν μουσικὴν=οἱ μουσικοί.—εἰωθότες ἡσαν=εἰώθεσαν.—οὐδεὶς ὅστις οὐ=πᾶς τις πρβλ. ἐν § 13: οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ.

E'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρα προσείλκυσαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα πολλοὺς καὶ ἴδιας τὸν Κόρωνα (§§ 51 - 57).

§ 51 - 56.—μέγιστον δὲ τεκμήριον· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—τρόπος καὶ διστῆς=χαρακτήρ καὶ δικαιοσύνη.—κουφότερος=διλιγώτερον πιεστικός.—νόμιμος=δ σεβόμενος τοὺς νόμους.—ἔργον=δύσκολον.—δυστυχήσας¹ ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἡττα τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἴγαδος ποταμούς (405 π.Χ.), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κόρων περισώσας δικτὼ πλοῖα κατέφυγε μὲν αὐτὰ πρὸς τὸν Εὐαγόραν.—σῶμα=ζωὴ.—ἐκείνῳ...αὐτόν· καὶ αἱ δύο ἀντωνυμίαι εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται (τὸν Εὐαγόραν).—πάσχω ἀγαθὸν=ἀπολαύω καλόν, εὑρεγετοῦμαι.—οὐκ ἔφθασαν... πλησιάσαντες=μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους, μόλις συνανεστράφησαν.—περὶ πλείονος ποιοῦμαί τινα ἥ=περισσότερον ἐκτιμῶ τινα παρά.—δμονοοῦντες² ἀναφέρεται εἰς τὸ διετέλεσαν.—μεγάλη μεταβολῇ κεχρημένην³ ὅντως μεγάλην μεταβολὴν ὑπέστη, διδτι, ἐνῷ πρότερον ἥτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, τότε ἥτο ὑπήκοος εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ διοῖοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα τυράννους καὶ κατεδάφισαν τὰ τείχη της.—ἐπεποίηντο⁴ ἐνν. οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τῆς ἡμετέρας πολεως.—ταχύν⁵ κατηγορμ. εἰς τὸ τὸν κατέρον.—ἐπεχειρησαν⁶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγὸν τοῦ Ἀγησιλάου.—ἐκείνοι⁷ δηλ. ὁ Κόρων καὶ ὁ Εὐαγόρας.—τῶν στρατηγῶν⁸ δηλ. τοῦ Φαρναβάζου καὶ τοῦ Τισσαφέρους.—νομίζοντες⁹ αἰτιολ. μτχ.—πεζὸν στρατόπεδον καθίσταμαι=συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρατοῦ.—τούτῳ¹⁰ δοτ. δργαν.—τὴν ἡπειρὸν¹¹ ὄνομάζει οὕτω ὁ Ἰσοχράτης την ὑπο, τὴν ἔξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν.—μόνον¹² ἐπιφρ. ἀντὶ μόνην.—ταῦτα=εἰς ταῦτα.—ναυτικοῦ συλλεγέντος¹³ ὁ Κόρων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων συνέλεξε πλοῦτα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κ.τ.λ., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. Μὲ τὸν στόλον τοῦτον ὁ Κόρων συναντήσας παρὰ τὴν Κνίδον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχη-

σεν αὐτὸν (394 π.Χ.), μετὰ τὴν νίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.—πάλιν ἀνέλαβε πλεονασμός.—**τοῦτο τε... παρασκευάσαντος** ὁ Εὐαγόρας δχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐβοήθησεν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε νὰ τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόνωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου.—**ὑπὲρ ὄν=διὰ τὰ ὅποια** (κατορθώματα, εὐεργεσίας).—**οὕπερ** εἰς τὸν Κεραμεικὸν, παρὰ τὴν βασίλειον στοὰν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός.—**σφῶν αὐτῶν=ἀλλήλων.**

ς'. ‘Ο πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του ἀνυψώνουν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἄρδεας (§§ 57-65).

§ 57 - 65. Βασιλεύς: βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων (401 - 361 π.Χ.).—**ἔδεισεν** ἀόρ. τοῦ ποιητ. ρ. **δεῖδω=φοβοῦμαι.**—**Κόνωνος** πρβλ. Πανηγ. § 154: Κόνωνα ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν (οἱ Πέρσαι).—**οὔτως ἔχω πρός τινα =οὔτω διατείθεμαι πρός τινα.**—**λαθεῖν** κεῖται ἀπολύτως (=νὰ κρυφθῇ).—**σπουδάσας... νομίσας** ἐκ τοῦ φαίνεται.—**μέγιστον δὲ τεκμήριον** πρβλ. § 52.—**τοῦ μέν δηλ.** Κύρου.—**διὰ τὸ μὴ φροντίζειν=διὰ τὴν δλιγωρίαν.**—**μικροῦ δεῖν=σχεδόν.**—**ἔλαθεν αὐτὸν ἐπιστάς=χωρὶς** νὰ τὸν ἐννοήσῃ, ἀπρόσπτως ἐπέστη· **ἔφισταμαι ἐπὶ τι=πλησιάζω εἰς τι.**—**βασίλειον=ἀνάκτορον,** καθέδρα τοῦ βασιλέως, πρωτεύουσα.—**πρὸς δὲ τοῦτον δηλ.** τὸν Εὐαγόραν.—**ἐκ πολλοῦ δηλ.** χρόνου.—**μεταξὺ πάσχων εὗ.** τὸ ἐπίρρ. μεταξὺ προτάσσεται τῆς χρον. μτχ. πρὸς δήλωσιν τοῦ συγχρόνου (μεταξὺ... ἐπεχείρησε=συγχρόνως, ἐνῷ εὐηργετεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρου, ἐπεχείρησε...).—**φαῦλος=μηδαμινός, ἀσήμαντος.**—**αὐτῷ** ἀναφέρεται εἰς τὸ γιγνομένας.—**κατὰ μικρὸν=δλίγον κατ'** δλίγον, σιγά-σιγά.—**ερύσις=μεγαλοφυῖα.**—**πολὺ περὶ μειζόνων=περὶ πολὺ μειζόνων** ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρβλ. § 62) —**δρυμάω - ὡ** (κεῖται ἀπολύτως) =**δεικνύω** ζῆλον, σπουδήν.—**ταῖς δυνάμεσι δοτ.** τοῦ κατά τι.—**ἀπολελειμμένος** πρβλ. ἐν § 48: λίαν ἀπολειφθῶ.—**ἢ τοῖς ἄλλοις=ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις.**—**Πνυταγόραν=οὗτος,** δτε ὁ Εὐαγόρας εἰς ναυναυμαχίαν τινὰ ἐνικήθη καὶ ἐπλευσεν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα λάβῃ βοήθειαν, μόνος ἐπὶ τινα χρόνον ὑπερήσπισε τὴν Σαλαμῖνα.—**μικροῦ ἐδέησε...**

κατασχεῖν=δλίγον ἔλειψε νὰ... — **Κύπρον**: τὰς πλείστας πόλεις τῆς νήσου ἐκυρίευσε.—**πολλούς**: ὑποκμ. εἰς τὸ μεμνησθαι.—**τελευτῶν**. χρον. μηγ. Ισοδυναμοῦσα μὲ ἐπίρρ. (=τελευταῖον, τέλος).—**έμπιπλημί** τινά τινος=γεμίζω τινὰ ἀπὸ κάτι, κάμνω τινὰ νὰ βαρεθῇ κάτι.—**γίγνομαι κύριος τοῦ σώματος**=συλλαμβάνω τινὰ ζωντανόν.—**ἐποιήσαντο**: δηλ. οἱ Πέρσαι διὰ τοῦ Ὁρόντου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.—**λύω νόμον**= καταργῶ τὴν συνήθειαν.—**κινῶ τι**: πρβλ. § 7. 'Ο Εὐαγόρας συνῆψεν εἰρήνην μὲ τὸν ὄρον νὰ βασιλεύῃ τῆς Σαλαμῖνος, νὰ δίδῃ ὥρισμένον ἐνιαύσιον φόρον εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὑπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάττοντι».—**ἀφείλετο**: δηλ. ὁ βασιλεὺς.—**ἔτη δέκα**: 385 - 376. π.Χ.—**τῶν αὐτῶν**: δηλ. πόλεων ἢ χωρίων.—**τὴν... πόλιν**, ἢν **ταύτην**: μὲ ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ὅταν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορική.—**γάρ**: διασφητικόν.—**καίτοι** (ἀντὶ τοῦ **τοι**)=πράγματι, τῷ ὄντι.—**ἀρετὴ**=εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη.—**φανεῖται...** ὑπερβαλόμενος=θὰ παρουσιασθῇ ὅτι ὑπερέβαλε.—**τὸν τῶν ἡρώων**: ἐνν. πόλεμον.—οἱ μὲν γάρ· δηλ. ἡρωες.—**αὐτῶν**: ἀναφέρεται εἰς τὸ μείζω.

Z'. Συγκρινόμενος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας παρουσιάζεται ἀνώτερος αὐτῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔξησεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ θάνατον μνήμην ἀθάνατον κατέλιπε (§§ 66 - 72).

§ 66 - 69. **τῶν τότε**: δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἀκμασάντων.—**ὅς** (πρβλ. § 40)=διότι οὗτος.—**πολιτεία**=διοίκησις. τῆς πόλεως.—**ἄμεικτος**=ἄκοινώνητος, ἔξενος (πρβλ. ἐν § 47: **οὔτε τοὺς Ἐλληνας προσδεχομένων** καὶ ἐν § 49: **ἀπροσοίστως εἶχον**).—**παντάπασι**=παντελῶς.—**χρησιμώτερον...** τῶν ἀλλῶν· νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἥτοι οἱ ἀρχοντες τῶν παραλίων πόλεων, οἱ ὄποιοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνωνα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Λακεδαιμονίων.—**τῆς Ἀσίας κύριος**: τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀνταλκιδέου εἰρήνης (387 π.Χ.).—οἱ δ' "Ελληνες αὐτονομίας ἔτυχον": πρβλ. ἐν § 56: οἱ δ' "Ελληνες ἡλευθερώθησαν".—**ἐπέδοσαν** (κεῖται ἀπολύτως)=προώδευσαν.—**τὴν ἀρχὴν δώσοντας**: δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν· τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κνίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνωνος.—**Εὐαγόρας**: ποιητ. αἴτιον.—**πότερον**: ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθεῖ, ὡς συνήθως, εἰς μόνον ἢ ἀλλὰ τρεῖς.—**καθ' ὅ, τι αὐτῶν**=εἰς ὅ, τι ἔξ αὐτῶν.

§ 70 - 72. οἱ προγεγενημένοι = οἱ πρόγονοι. — ἀξιοῦμαί τινος = κρίνομαι ἀξιός τινος. — δωρεὰ = τὸ χάρισμα ταύτης τῆς δωρεᾶς δηλ. τῆς ἀθανασίας, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς κ.λ.π. — σημεῖον = ἀπόδειξις. — ἐνθάδε = ἐδῶ, ἐπὶ τῆς γῆς. — θεοφιλής = θεάρεστος. — ταῖς μεγίσταις... περιπεσόντας· λέγων ταῦτα ὁ Ἰσοκρ. ἔχει ὑπ' ὅψιν του ἰδίως τὸν Ἡρακλέα. — θαυμαστὸς = ἀξιός θαυμασμοῦ. — μακαριστὸς = ὁ νομιζόμενος εὐδαιμόνων. — τί ἀπέλιπεν (ἐνν. Εὔαγόρας) εὐδαιμονίας; (τὸ τί εἶναι ἀντικε.) = ποῖον εὔδος εὐδαιμονίας τοῦ ἔλευψε; Ποία εὐτυχία τοῦ ἔλευψεν; — δς· (πρβλ. § 66) = διότι οὗτος. — ἔκεινων· ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτῶν. — τῷ σώματι = τῷ κάλλει καὶ τῇ ρώμῃ τοῦ σώματος (πρβλ. § 22 - 23, ἐνθα ἀναφέρει τὰ προτερήματα αὐτοῦ). — γνώμη· πρβλ. § 41. — ἀμοιρος = ἀμέτοχος. — τὴν ἡλικίαν· δηλ. τὴν γεροντικήν — μήτε τῶν νόσων· καὶ αὐτὸς ὁ θάνατός του δὲν προσῆλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν. — τυχεῖν· συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν δ... εἰναι. — εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας = εὐτεκνίας καὶ πολυτεκνίας. — διαμαρτάνω τινὸς = ἀποτυγχάνω τινός. — καὶ τοῦτο· μὲ ἔμφασιν ἐπανελήφθη ἡ ἀντωνυμία. — συμπίπτει τινὶ τι = συμβαίνει εἰς τινὰ τι. — ἴδιωτικός = ὁ ἀρμόζων εἰς ἴδιωτας (ἀπλοῦς πολίτας). — τὸν μέν· δηλ. Νικοκλέα. — ἀνακτες ἐκαλοῦντο οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως, ἀνασσαι δὲ αἱ ἀδελφαὶ καὶ γυναικεῖς (πρύγκιπες καὶ πριγκίπισσαι). — τῶν ποιητῶν· ὑπονοεῖ τὸν "Ομηρον, ὁ ὄποῖος" (Ιλ. Ω, 258) λέγει περὶ τοῦ "Εκτορος ὅτι ἦτο θεὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ὀμοίαζε μὲν ὑπὸ θητοῦ ἀλλὰ θεοῦ. — περὶ τὴν ἔκεινου φύσιν = περὶ τῆς φύσεως ἔκεινου (δηλ. τοῦ Εὔαγόρου).

H'. 'Ε π ἵ λο γ ος. Ζητεῖ συγγράμμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα, διότι διὰ τὴν γεροντικήν του ἡλικίαν δὲν ἥδυνθη ὥλε ἐξυμνήσῃ τὸν Εὔαγόραν δπως ἐπρεπε. λέγει ὅτι σκοπιμωτέρα εἶναι ἡ ἐν τῷ παρόντι λόγω εἰκὼν τοῦ Εὔαγόρου παρὰ οἱ ἴδρυμενοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτρέπει αὐτὸν, δπως ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων γίνη ἀντάξιος αὐτῶν (§§ 73 - 81).

§ 73 - 77. τῶν οὖν... πολλὰ μέν· ὁ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ ἔγω δ', ὃ Νικόκλεις ὁ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὐ μὴν ἀλλά. — τῶν μὲν οὖν· ἐνν. ἀνηκόντων ἡ ἀναφερομένων. — ὑστερίζω τῆς ἔμαυτοῦ ἀκμῆς = δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου. — φι-

λόπονος = ἐπιμελής.—ὅσον... δύναμιν=ὅσον ἔγώ ἐγκωμιάζειν ἡδυνάμην.—τὰς τῶν πράξεων· ἐνν. εἰκόνας.—οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι=οἱ τεχνικῶς συντεθειμένοι λόγοι.—ταύτας· δῆλ. τὰς εἰκόνας.—οὕτως...ώς=τόσον ... ὅσον.—φιλοτιμοῦμαι ἐπί τινι=καυχῶμαι διά τι.—γνώμη· πρβλ. §§ 27, 41 καὶ 61.—τύποι=εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες.—ἔξενεχθῆναι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντες, οἱ ὅποιοι μένουν ὅπου τοὺς στήσουν.—διατριβαί=συναντροφαί, συνδιαλέξεις.—ἀγαπῶμαι=ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπαινοῦμαι, θαυμάζομαι.—εὐδοκιμῶ=ἔχω ὑπόληψιν.—πρὸς δὲ τούτοις· ἐνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας.—ὅτι=διότι.—πεπλασμένος= ὁ καμαριένος μὲ πηλόν.—γεγραμμένος = ζωγραφημένος.—δύμοιό - ω τί τινι=ἔξομοιώνω, κάμνω ὅμοιον (ἴσον) τι πρὸς ἓν οὔλο.— αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνοῦσαι=αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα, αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γιγνόμεναι : « Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενικὸν σῶμα δύναται, παρατηρῶν προσεκτικὰ τὸν ἀνδριάντα λ.χ. τοῦ Ἡρακλέους, νὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν· καθεὶς ὅμως, ὁ ὅποιος θέλει νὰ γίνη χρηστὸς ἄνθρωπος, ἀκούων τοὺς ἐπαίνους τούτους εὐκόλως δύναται νὰ μιμηθῇ τὰ θήμη καὶ τὰ φρονήματα, τὰ ὅποια γίγνονται φανερὰ ἀπὸ τὰ λεγόμενα ».—χρηστοῖς· κατηγρ. εἰς τὸ βουλομένοις.—γράφω· ἀντὶ συγγράφω.—τοῖς ἀπ' Εὔαγόρου· ἐννοεῖ τὸν Πυνταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους.—παράκλησις=προτροπὴ (πρὸς μίμησιν τοῦ Εὔαγόρου).—θεωρεῖν· δῆλ. ὡς εἰκόνα.—συνδιατρίβω τινι=ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι.—φιλοσοφία=παιδεία.—έτέρους=οὐκ οἰκείους, ἀλλοτρίους.—ζηλῶ τινα=μιμοῦμαι τινα.— καὶ λέγειν καὶ πράττειν· δ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτη.— δυνήσει· κατὰ ἐνικὸν ἀριθμόν, διότι ἔχει ὑπ' ὄψιν του μόνον τὸν Νικοκλέα.

§ 78 - 81. καταγιγνώσκειν· ἐνν. σοῦ, ὡς νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγιγνώσκειν ἐνταῦθα συνετάχθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος.—ὅτι· αἰτιολ.— διακελεύομαι τινι περὶ τινος=δίδω συμβουλάς εἰς τινα διὰ κάτι τι.—καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἶναι ὑπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι (Ἀγησίλαος, Διονύσιος).— εἰμὶ ἐν τινι=ἔχω τι.— ἐπιθυμεῖν· ἐκ τοῦ ποιήσεις.—διατριβὴ=ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδή.—ἀφεμένους· ἐνν. τούτων.—εἰδώς· ἐναντιωμ. μτχ.—καὶ ποιῶ

καὶ ποιήσω ταῦτόν, ὅπερ... ταῦτα λέγει ὁ Ἰσοκράτης, διὰ νὰ μὴ φανοῦν αἱ συμβουλαὶ του αὐστηραῖ.—ἀπολεῖπομαι=μένω ὀπίσω.—ἔξ
ῶν=δι' ὄν.— παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι=παρακινῶ τινα νὰ...—ἐπι-
μελεῖσθαι... ἀσκεῖν· ἐκ τοῦ προσήκει.—ώς ἀπασι... αἰτιολ. πρό-
τασις.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι=θεωρῶ τι ἀξιον πολλῆς τιμῆς, ἐκ-
τιμῶ τι πολὺ.— ἀγαπᾶν· ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις).—
ἀγαπῶ=ἀρκοῦμαι.—οἱ παρόντες=οἱ σύγχρονοι.—γίγνομαι ἔκ τι-
νος=κατάγομαι ἀπό τινα.—τὸ παλαιὸν... τὸ ὑπογυιότατον· ἐπίρρ.—
τὸ ὑπογυιότατον=ἐπ' ἐσ/άτων, πρὸ δλίγου.—οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς
σοι τιμαῖς θντες=οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σὲ ἀξίωμα, οἱ λοιποὶ βασι-
λεῖς.— ἔστιν ἐπὶ σοὶ = εἰς τὸ χέρι σου εῖναι.—προσήκει· ἐνν. γε-
νέσθαι.

Rovers united
Adler.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A'. Λυσίου Λόγοι		Σελ.	7 - 54
1. Εἰσαγωγὴ		»	7 - 8
2. Κείμενον		»	9 - 34
1) Περὶ τοῦ Σηκοῦ ἀπολογία		»	11 - 20
2) Ὑπὲρ τοῦ Ἀδυνάτου		»	21 - 27
3) Κατὰ τῶν Σιτοπωλῶν		»	28 - 33
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις		»	35 - 53
1) Ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ Σηκοῦ ἀπολογίας		»	37 - 44
2) Ἐπὶ τοῦ ὑπέρ τοῦ Ἀδυνάτου		»	45 - 49
3) Ἐπὶ τοῦ κατὰ Σιτοπωλῶν		»	50 - 53
B'. Ἰσοκράτους Λόγοι		»	55 - 145
1. Εἰσαγωγὴ		»	59 - 65
2. Κείμενον		»	67 - 110
I. Πρὸς Δημόνικον		»	69 - 79
II. Πρὸς Νικοκλέα		»	80 - 91
III. Εὐαγόρας		»	92 - 110
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις		»	111 - 145
I. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Δημόνικον		»	113 - 122
II. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Νικοκλέα		»	123 - 131
III. Ἐπὶ τοῦ Εὐαγόρου		»	132 - 145

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ΗΡΟΥΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

The End.

024000028279

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΑ/ΙΔ 1975 (ΙΙ) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 55.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ : 2526/18-3-75

Έκτύπωσις : ΚΟΥΣΕΝΤΟΣ - ΔΑΒΕΡΩΝΑΣ - ΠΡΙΦΤΗΣ - Ν. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
Βιβλιοδεσία : ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - ΚΟΥΚΙΑΣ - Α. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

